

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАД. С. ДЕМ'ЯНЧУКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ТВОРЧА МАЙСТЕРНЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Міжнародний економіко-гуманітарний
університет
імені академіка Степана Дем'янчука

Наукове
товариство
МЕГУ

19 травня 2022 року
11:00-13:00

Регіональний науково-методичний
семінар «Актуальні проблеми
оптимізації освітнього процесу
національної школи в умовах
воєнного часу: інклюзивне
навчання, інновації освітніх
галузей Державного стандарту
початкової освіти »

Зустріч за покликанням
у **Google Meet**

РІВНЕ 2022

УДК 371: 378
ББК 88.3
П-86

Актуальні проблеми оптимізації освітнього процесу національної школи в умовах воєнного часу : інклюзивне навчання, інновації освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: *Збірник тез виступів учасників Регіонального науково-методичного семінару* (м. Рівне, 19 травня 2022 року) / за ред. О. О. Красовської, О. А. Хом'як ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». Рівне: МEGУ імені академіка Степана Дем'янчука, 2022. 150 с.

У збірнику представлено тези виступів студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», які присвячено актуальним проблемам оптимізації освітнього процесу національної школи в умовах воєнного часу.

Відповідальність за якість оформлення тез і цитування джерел несуть автори та наукові керівники.

Організатори регіонального науково-методичного семінару:

Красовська Ольга Олександрівна, д. пед. н., проф., завідувачка кафедри теорії та методик початкової освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

Сойко Інна Миколаївна, к. пед. н., доцент, декан педагогічного факультету ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

Хом'як Ольга Анатоліївна, к. пед. н., доцент кафедри теорії та методик початкової освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»;

Міськова Наталія Миколаївна, к. пед. н., доцент кафедри теорії та методик початкової освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука».

© Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. С. Дем'янчука, 2022

ЗМІСТ

1	<i>Антонишин Наталія Іванівна</i> ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	6
2	<i>Бондарчук Віта Віталіївна</i> ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	9
3	<i>Боровик Ірина Миколаївна</i> ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	12
4	<i>Боротюк Іванна Анатоліївна</i> ДОСВІД ФІНЛЯНДІ ЩОДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	15
5	<i>Вінд Діана Вікторівна</i> ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДИЗАЙН-ДІЯЛЬНІСТЬ – СУЧАСНІ РІЗНОВИДИ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ	18
6	<i>Герасимчук Ольга Сергіївна</i> ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	22
7	<i>Гневко Яна Андріївна</i> ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	24
8	<i>Гордійчук Ольга Миколаївна</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	27
9	<i>Гузюк Христина Володимирівна</i> ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	29
10	<i>Давидюк Катерина Василівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З БАТЬКАМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	32
11	<i>Давидюк Марія Сергіївна</i> ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	34
12	<i>Деркач Ірина Леонідівна</i> ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	37
13	<i>Клінга Марина Андріївна</i> ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ	41

МИСТЕЦТВА

14	<i>Колесник Анастасія Олегівна</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРІВ LEGO В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	44
15	<i>Краєвська Вікторія Олександрівна</i>	ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ТА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	47
16	<i>Лиса Світлана Іванівна</i>	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	49
17	<i>Мачушенко Тетяна Юріївна</i>	ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН	52
18	<i>Мачушенко Тетяна Юріївна</i>	СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ ЗМІСТ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	56
19	<i>Мілясевиц Ольга Ігорівна</i>	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	60
20	<i>Мілясевиц Ольга Ігорівна</i>	ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ОБМЕЖЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ В ОСВІТІ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ ДИТИНИ	62
21	<i>Наумчук Ірина Вікторівна</i>	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ	67
22	<i>Останчук Сніжана Петрівна</i>	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ	70
23	<i>Поліщук Олена Вікторівна</i>	МОЖЛИВОСТІ УРОКІВ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ)»	72
24	<i>Попович Лілія Федорівна</i>	ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ І МОЖЛИВОСТІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В НУШ	75
25	<i>Попчук Наталія Сергіївна</i>	ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ І МОЖЛИВОСТІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В НУШ	79
26	<i>Прядун Софія</i>	ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ	81

	МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ	
27	<i>Рябошанка Марина Юріївна</i> ГРОМАДСЬКІ БАТЬКІВСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	83
28	<i>Смоляр Оксана Юріївна</i> ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	86
29	<i>Стрижак Олена Олександрівна</i> ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ	89
30	<i>Турлак Ірина Іллівна</i> ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	92
31	<i>Худа Неоніла Михайлівна</i> ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	94
32	<i>Шевчук Ірина Анатоліївна</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ» В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ОСВІТИ	97
33	<i>Шевчук Ірина Олександрівна</i> ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ОСНОВНІ АСПЕКТИ, ФУНКЦІЇ, ПЕРЕВАГИ	100
34	<i>Шмалюх Оксана Олександрівна</i> МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОБОТОТЕХНІКИ ТА КОНСТРУКТОРА LEGO У РОБОТІ З УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	104
35	<i>Яковець Алла</i> ВИКОРИСТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	107
36	<i>Ярмолка Катерина Олександрівна</i> ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «МИСТЕЦТВА»	109

Антонишин Наталія Іванівна
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Кожний період розвитку суспільства має свої соціальні цілі. Перехід у нове тисячоліття і реформування школи вимагає змін у теорії і практиці навчання. Актуальним питанням шкільної освіти є розвиток особистості учня, його творчого потенціалу, активності у пізнанні, практичного спрямування теоретичних знань. Тому постає питання впровадження таких форм, методів, прийомів і засобів, які б інтенсифікували навчальний процес, максимально активізували самостійну пізнавальну діяльність учнів. Серед таких форм і методів знаходять своє місце і нетрадиційні форми організації навчальної діяльності учнів молодших класів [1, с. 2].

Питанням використання нетрадиційних форм організації навчання в початковій школі займалися такі видатні педагоги як Ж. Ж. Руссо, Л. Толстой, К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський. Вони наголошували на потребі використання нетрадиційних форм та підходів до організації навчання молодших школярів, як забезпечення повноцінного розвитку особистості. На сучасному етапі проводяться дослідження з даної теми такими вченими як Н. Абашкіна, С. Луценко-Ковтун, І. Василюк, В. Шамардин. В їх педагогічних поглядах ми можемо зустріти наголошення на потребі використання нетрадиційних та інноваційних формах організації навчання молодших школярів для формування всебічно розвинутого підростаючого покоління.

Метою нетрадиційної системи є не просто всебічний і гармонійний розвиток особистості, а й створення оптимальних умов для цього розвитку. Нетрадиційне навчання зосереджує свою увагу на вмінні учня критично, але адекватно оцінювати себе та інших; воно вчить як правильно це робити і не породжувати при цьому негативні емоції і почуття. Ціллю є взаємонавчання як вчителя з учнями, так і учнів між собою, де в кінцевому результаті всі у виграші, адже основною метою є здобуття нових знань, вмінь та навичок. Але щоб проводити нетрадиційний урок треба бути не лише майстерним педагогом, а й дуже дбайливим спостерігачем. Адже для проведення такого уроку важливо знати що цікавить учнів і як подати це їм у доступній формі [4, с. 60].

Для нестандартних уроків характерною є інформаційно-пізнавальна система навчання – оволодіння готовими знаннями, пошук нових даних, розкриття внутрішньої сутності явищ через диспут, змагання. На цьому уроці вчитель може організувати діяльність класу так, щоб учні в міру можливості працювали самостійно, а він керував цією діяльністю, забезпечуючи її необхідними дидактичними матеріалами. Образотворча діяльність набуває творчого характеру, настрою поступово, коли діти оволодівають різними техніками зображення.

Нетрадиційні техніки малювання – це спосіб створення нового, оригінального витвору мистецтва, у якому гармонують все: і колір, і лінія, і сюжет. Саме нетрадиційні техніки малювання створюють атмосферу розкритості, відкритості, розвиток самостійності дітей, створюють емоційно – позитивне відношення до діяльності. Результат зображувальної діяльності не може бути поганим чи хорошим, робота кожної дитини індивідуальна, неповторна. Діти малюють не лише пензлями, олівцями, а також пальчиками, долоньками, кулачками, губкою, зубною щіточкою, пір'ям. А крім того й штампують – тичком, зібганим папером, листям дерев, губкою. Маленькі художники використовують у своїй творчості окрім звичайних рельєфні фарби, крупи та малюють на ячній шкарлупі. Це допомагає розширити образотворчі можливості дітей, сприяє подоланню невпевненості при виконанні роботи, надає оригінальності малюнкам вихованців. Діти охоче створюють різні цікаві малюнки [5].

Педагог В. Сухомлинський писав: «...дитячий малюнок, процес малювання – це частка духовного життя дитини. Діти не просто переносять на папір щось з навколишнього світу, а живуть у цьому світі, входять у нього як творці краси, дістаючи насолоду від неї». Дані техніки створюють невичерпні можливості для розвитку дитячої фантазії, стимулюють до нових пошуків. Щоб сформувати творчу особистість засобами образотворчого мистецтва в умовах загальноосвітнього навчального закладу, потрібно створити належні педагогічні умови для розвитку творчих здібностей кожного учня, задоволення його художніх інтересів і потреб. Такими педагогічними умовами є:

- сприятливий мікроклімат на уроках,
- посилення мотивації творчої діяльності,
- урахування психологічних особливостей кожного учня,
- ефективна організація та керування діяльністю дітей,
- доцільне використання якісного наочного матеріалу,
- інтеграція знань, наявність кабінету образотворчого мистецтва,
- залучення до гурткової роботи.

Використання нетрадиційних розвивальних технік на уроках, гурткових та індивідуальних заняттях з образотворчого мистецтва має велике значення для художньо естетичного розвитку та розвитку емоційної чутливості, формування стійкого інтересу до образотворчої діяльності, розвитку практичної умілості, формування загальнокультурної компетентності [2, с. 45].

Розвивати творчі здібності, креативне мислення можна по-різному. Окрім учні (обдаровані) переважно самостійно тренують свої задатки, щоб

розвинути їх у здібності, і удосконалюють свої здібності, щоб вони стали творчими. Але для розвитку творчих здібностей більшості школярів важливою є саме роль учителя. Тому своїм завданням вважаю – управляти процесами творчого пошуку учнів, йдучи від простого до складного: створення ситуації, що сприяє творчій активності та спрямованості дитини, розвиток її уяви, асоціативного мислення, здатності розуміти закономірності, прагнення постійно вдосконалюватися, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання.

Одним з ефективнішим засобом досягнення мети є використання нетрадиційних технік малювання, які забезпечують позитивну мотивацію здобуття знань, активне функціонування інтелектуальних і вольових сфер, сприяють розвитку креативного мислення. Креативність – це активність, що втілюється в продуктах творчості завдяки їй людина виражає себе, свій внутрішній світ, змінюючи його. Вона творить не тільки зовнішній світ, але й свій власний (внутрішній). Зображувальна діяльність є улюбленим видом діяльності дитини. Малювання – найперший і доступний спосіб вираження на папері своїх думок і переживань. Саме в малюванні з'являється можливість зрозуміти характер, творчі можливості дитини. Саме творчість допомагає дитині звільнитись від шаблонних дій, розмірковувати, самостійно приймати рішення. От чому розвиток творчих здібностей, креативного мислення є провідним у моїй роботі з дитиною.

Вважаю, щоб виховати творчу особистість, самому вчителю треба бути творчою людиною, професіоналом у своїй справі. Застосування нетрадиційних технік допоможе:

- налагодити ефективну комунікативну взаємодію з дітьми під час спільної художньо-творчої діяльності;
- більш глибоко пізнати внутрішній світ кожної дитини, відчуті її неповторність, особистісну своєрідність, визначити потреби та інтереси;
- діагностувати емоційний та психічний стан дитини;
- сприяти успішній соціалізації особистості.

Малювання набризком. Спосіб одержання зображення: дитина набирає фарбу на пензлик і вдарає нею об картон, що тримає над папером. Фарба розприскується на папір. пензлик можна замінити зубною щіткою. У техніці набризку можна зображувати окремі предмети та цілі композиції: натюрморти, пейзажі, сюжетні малюнки.

Малювання аквареллю і сіллю. Суть цієї техніки полягає у тому, що коли сіль потрапляє на вологий шар акварельної фарби, то вона вбирає воду і відштовхує пігмент. Завдяки цій здатності, навколо кристалів солі утворюються світлі плямки невизначеної форми. В залежності від розмірів крупок солі, плямки можуть утворюватись різні за розміром, створюючи уявлення мерехтіння, сяяння.

Малювання ниткою (ниткографія). Довжина нитки повинна бути 30-35 см. Один кінець нитки намотати на палець або зробити петельку для зручності. Вільним кільцем опустити її в палітру з фарбою. Притримуючи пензлем, щоб не набралася зайва фарба, витягти нитку з палітри і викласти її петельками на одну сторону зігнутого навпіл аркуша так, щоб чистий кінець нитки звисав з

нього, накрити другою половиною аркуша, притиснути зверху лівою рукою і витягти нитку рухом на себе і праворуч. При розгортанні аркуша на обох його сторонах утвориться симетричне зображення.

Малювання у техніці видування. Для цього нам знадобляться трубочки для коктейлю, піпетки та рідкі гуашеві фарби або туш. За допомогою піпетки наносимо фарбу на аркуш (набираємо у піпетку і виливаємо, щоб утворилася ляпка). Ляпку роздуємо за допомогою трубочки для коктейлю так, щоб перетворити її на щось цікаве (дерево, кущ, сніжинка, восьминіг, павучок, квітка). пензлем можна домалювати те, чого на думку дитини, не вистачає на малюнку.

Малювання відкритою долонькою та пальчиками. Дитина вмочує палець у ємність з гуашевою чи акварельною фарбою і робить відбитки на папері відповідно до теми. Отже, чим різноманітніше будуть умови, в яких протікає образотворча діяльність, зміст, форми, методи і прийоми роботи з дітьми, а також матеріали, з якими вони діють, тим інтенсивніше стануть розвиватися дитячі художні здібності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декоративно ужиткове мистецтво України. Урок-подорож. *БВПШ*. 2011. №9. С. 45-47 Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова освіта №18, 2011/
2. Дидактичні ігри на уроках образотворчого мистецтва. *БВПШ* 2009. №21-22. С. 44-46
3. Конструювання української дитячої іграшки. Урок-змагання. *БВПШ* 2009. №9. С. 47-48
4. Типи, жанри і структура уроків. /Масол Л. М. *Методика навчання мистецтва в початковій школі*. Київ: Ранок, 2006. С. 58-60.
5. Шкаребіна Г. Чарівні фарби. Урок-конкурс. *Шкільний світ*. 2007. №40. Вкладка С. 9-12
6. Юшкіна О. Ігри та вправи до уроків образотворчого мистецтва. *Початкова школа*. 2007. №11. С. 39-40

Бондарчук Віта Віталіївна
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Завершується навчальний рік, в якому педагоги навчали своїх учнів за новим Державним стандартом початкової освіти. Вчителі активно упроваджували компетентнісний підхід – тобто розвивали у своїх учнів не лише когнітивний інтелект [1]. Вони вчили їх не лише писати, читати і рахувати, а й навчали конструктивно виражати свої емоції та керувати ними, співпрацювати в парах і в групі, висловлювати свою думку, критично мислити, аналізувати, шукати різні варіанти рішень, мирно вирішувати конфлікти, брати на себе відповідальність за свої дії. Це так звані м'які навички (soft skills), визнані у світі як необхідна складова сучасної освіти, оскільки лише людина, яка володіє цими навичками і вміннями, може бути успішною в 21-му столітті.

Отже, навчальний рік завершується, і вчителям та батькам важливо дізнатися, чи досягли діти навчаючись поставлених цілей. І це непростий виклик для вчителів, бо компетентнісне навчання вимагає нових підходів до оцінювання. Щоб оцінити результати дитини в досягненні вище перерахованих вмінь і навчочок, категорично не підходять ні бальна система, ні вже знайомі в початковій школі “добре”, “молодець”, “старайся”.

Педагоги звикли, що оцінюють знання та вміння учнів. У такий спосіб ніби зайвий раз підкреслюють, що дитина — об'єкт навчання. Сучасні перетворення в освіті спрямовані, передусім, на те, щоб зробити дитину суб'єктом навчання та допомоги їй зрозуміти, що знання не надаються, а здобуваються. А для цього дитина має бачити, що знання, потрібні тут і зараз. В неї має виникнути щире бажання досліджувати світ навколо, поглиблювати й розширювати свої знання [3].

На мою думку не можна повністю ігнорувати оцінювання: діти мають знати власні можливості, свої сильні та слабкі сторони, мають прагнути до самоудосконалення. Перед педагогом стоїть нелегке завдання, не просто проведення якісної перевірки набутих знань і вмінь, а й коригування траєкторії навчання, внесення певних змін в організацію уроків, оформлення класу тощо. Проте традиційними способами все це оцінити неможливо.

Діти мають вміти навчатися самостійно, розуміти, що розповіді дорослих чи підручник — це лише одне з джерел інформації, дає орієнтир, але не є істиною в останній інстанції. Тому ми маємо перевіряти не лише знання дітей, а й уміння їх використовувати, уміння і прагнення співпрацювати, бажання навчатися, зацікавленість тощо. Це завдання особливо загострилося у час пандемії та введення військового стану. А ще педагог має оцінювати й свою роботу, коригувати траєкторію навчання, вміти гнучко реагувати на різні ситуації, по-різному організовувати заняття та уроки, вибудувати індивідуальну освітню траєкторію кожної дитини тощо.

У шкільній педагогіці існує поняття формувального та підсумкового оцінювання, причому формувальне оцінювання дає змогу оцінити й скоригувати процес навчання, а підсумкове (традиційне оцінювання) показує результат навчання. Формувальне оцінювання здійснюється у процесі навчання

і необхідне для того, щоб з'ясувати, чи успішно учні діють під час навчання, а також дає змогу визначити, як необхідно будувати навчання в подальшому. Тож формувальне оцінювання ґрунтується не на кількісних (скільки помилок), а на якісних показниках. Наприклад: як працювали учні, чи співпрацювали з іншими, чи докладали зусилля, чи ставилися до навчання з цікавістю. Це можливо оцінити лише через спостереження за роботою учнів, а не перевіркою результатів навчання.

Формувальне оцінювання має показати учням, наскільки зросли їхні знання та вміння, як захопливо пізнавати нове, як знання та вміння можуть знадобитися в житті. Зазначу, що підсумкове оцінювання у початковій школі не відмінюється, його варто проводити паралельно з формувальним, адже у школі провідною діяльністю дітей стає навчальна і педагог повинен знати результати навчання кожного учня. Ця форма оцінювання має бути сучасною, трансформуватися має також і ставлення до оцінки.

Що допомагає оцінити формувальне оцінювання? Формувальне оцінювання виявляє рівень зацікавленості дітей пізнавальною, навчальною або іншими видами діяльності, допомагає визначити, до якої міри діти мотивовані, зацікавлені окремими формами роботи. Формувальне оцінювання допомагає також визначити здатність дітей використовувати на практиці здобуті знання та вміння, рівень розуміння змісту понять і залучення їх до активного словника дітей. Формувальне оцінювання може допомогти оцінити взаємодію педагога, дітей і батьків. Такі знання допомагають педагогу вчасно коригувати свою діяльність так, щоб кожній дитині було комфортно й цікаво, а також бачити те, над чим іще треба попрацювати.

Проведення час від часу опитування учнів та батьків допоможе педагогу скорегувати освітній процес і впевнена така діяльність допоможе вчителю підтвердити висновки, зроблені впродовж опрацювання теми, а учням — самостійно оцінити свою роботу. Педагог не має обмежувати використання різноманітних джерел інформації (довідників, енциклопедій, сайтів тощо) під час відповідей на запитання: у такий спосіб знімається страх дати неправильну відповідь, діти вчаться знаходити необхідну інформацію в різних джерелах, ми спонукаємо дітей до пізнавальної діяльності (адже деякі запитання можуть стати темою освітнього проекту).

Підсумовуючи викладене, хочеться звернути увагу на кілька моментів: щоб здійснювати формувальне оцінювання, вчителю необхідно забути чи відмовитися від багатьох установок радянської і пострадянської педагогіки:

1. Робота вчителя у початковій школі – розкрити потенціал кожної дитини, а не перевірити її на відповідність певному стандарту.

2. Формувальне оцінювання не повинно містити частки НЕ, жодних негативних суджень чи критики. Формувальне оцінювання діагностує сфери, які потребують покращення, і допомагає покращити їх.

3. Формувальне оцінювання не може складатися з балу, цифри, букви чи лише одного слова. Батькам мають додавати обов'язково пояснення, розширену категорію чи словесну характеристику – написану самим вчителем чи складену із запропонованих варіантів.

4. Формувальне оцінювання оцінює не результат, а процес. Відповідно, щоб здійснити формувальне оцінювання, не проводять спеціальні контрольні роботи.

5. Коли говорять, що оцінювання у початковій школі не буде, мають на увазі, що не буде традиційного оцінювання як вироку – з цифрою чи одним словом, які зовсім не передають суть того, що відбувалося з дитиною протягом року в школі. Вже за цей час упровадження Нової Української Школи має змінитися ставлення до поняття “оцінювання” і як швидко це відбувається – залежить від вчителів.

Нове формувальне оцінювання вимагає і нового сприйняття з боку батьків: їм не варто згадувати свій досвід в школі (як вчителька чи їхні батьки дорікали поганими оцінками), не ставати в захисну позицію відносно вчителя і не нападати на дитину, якщо вона не досягла очікуваних ними результатів. Батьки все більше переконуються і охоче вчитися сприймати оцінювання як відверту розповідь учителя про те, що відбувається з дитиною в школі, як ресурс для розвитку, як цінну інформацію, як запрошення до співпраці з метою розкрити найкращі якості маленької особистості. І це на мою думку прискорить зміни культурних норм в цілому у суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
2. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
3. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/27.10.2016> р. 40 с.

Боровик Ірина Миколаївна,
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
*к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ВСЕБІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

В умовах сьогодення світ досягнув такого рівня соціального розвитку, що просто не може собі дозволити втратити жодну підростаючу людину, а визнання Конвенції ООН про права дитини та прийняття низки Законів і постанов України щодо інклюзивного навчання підсилює увагу батьків, вчителів, громадськості до дітей з особливими освітніми потребами, зокрема їх навчання та виховання. Інклюзія потрібна нашій державі як засіб досягнення соціальної справедливості в інтересах учнів з особливими освітніми потребами. Тому, наразі, одним із актуальних і найважливіших факторів у сучасній школі є рух за інклюзивну освіту.

Проблему інклюзивної освіти та навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти досліджували Л. Коргун, Н. Теплова, І. Макаренко, Є. Ісаєва, О. Василенко та ін. Низку робіт щодо дослідження освітнього середовища присвятили вітчизняні і зарубіжні вчені (Г. Ковальов, Я. Корчак та ін.) Питання створення, розвитку та оцінювання інклюзивного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти розглянуто О. Сакалюк, І. Бочковською, С. Гайдукевич, О. Козирєвою, Г. Єфремовою та іншими.

Інклюзивна освіта (від франц. Inclusive – включає в себе) – це освітня технологія, яка дає можливість навчатися дітям та дорослим із особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти, початкових, середніх і вищих професійних навчальних закладах. Інклюзивна освіта, за О. Сунцовою, надає можливість кожній дитині, незважаючи на наявні фізичні, інтелектуальні, соціальні, емоційні, мовні та інші особливості, бути включеною до загального (єдиного, цілісного) процесу навчання та виховання (розвитку і соціалізації), що потім дозволяє дорослій людині стати рівноправним членом суспільства, знижує ризики її сегрегації та ізоляції [2, с. 8].

На сучасному етапі розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами першочергове значення має створення інклюзивного освітнього середовища. Інклюзивне освітнє середовище – середовище, де всі учні, незалежно від своїх освітніх потреб, здатні вчитися ефективніше, удосконалювати комунікативні навички, а також відчувати себе частиною загального співтовариства (І. Калініченко). Ураховуючи дослідження вчених (В. Ясвін, Е. Клімов), у яких запропоновано складові освітнього середовища установи, доречно представити структуру інклюзивного освітнього середовища як простору соціалізації та всебічного розвитку дітей з різними можливостями та особливостями: просторово-предметний компонент (матеріальні можливості установи – доступна (безбар'єрна) архітектурно-просторова організація; забезпеченість сучасними засобами та система, що відповідають освітнім потребам дітей); змістовно-методичний компонент (адаптований індивідуальний маршрут розвитку дитини, варіативність і гнучкість освітньо-виховних методик, форм і засобів); комунікативно-організаційний компонент (особистісна і професійна готовність педагогів до роботи в змішаній (інтегрованій) групі, сприятливий психологічний клімат у колективі, управління командною діяльністю фахівців).

Отже, створення інклюзивного освітнього середовища передбачає розробку адаптованих освітніх програм, спеціальне матеріально – технічне забезпечення, архітектурне перетворення [3].

Інклюзивне освітнє середовище має великий вплив на фізичний, когнітивний, емоційний, соціальний розвиток дитини. Створюючи його, необхідно враховувати те, щоб особлива дитина почувалася в ньому комфортно, безпечно, відчувала, що її цінують та поважають. Забезпечуючи це все, педагог повинен сприяти тому, щоб діти співпрацювали, взаємодіяли, разом виконували завдання, поважали думку один одного. Велике значення при створенні інклюзивного середовища відіграє врахування індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини та взаємодія з батьками. Варто зазначити й про дотримання принципів універсального дизайну, оскільки вони забезпечують реалізацію права кожної дитини на освіту, підтримку особливих дітей, врахування людського різноманіття (розвиток сильних сторін і талантів кожного учня), покращення безпеки та комфорту для всіх.

В інклюзивному освітньому середовищі всі діти здатні досягати успіху.

На підставі всебічного аналізу літератури з цього питання Д. МакГрегор і Фогельсберг наводять такі переваги для дітей з особливими освітніми потребами:

- в інклюзивному середовищі діти з обмеженими можливостями демонструють вищий рівень соціальної взаємодії з іншими дітьми, які таких обмежень не мають;

- в інклюзивному освітньому середовищі підвищується соціальна компетентність і вдосконалюються комунікативні навички дітей з відмінними здібностями;

- дружні стосунки між дітьми з обмеженими можливостями та іншими дітьми, які таких обмежень не мають, зазвичай частіше розвиваються в інклюзивному середовищі [1].

Аргументи на користь перебування учнів в інклюзивному освітньому середовищі беззаперечні. Всі діти можуть успішно здобувати знання та всебічно розвиватися, перебуваючи в такому середовищі, а те, що тут присутні дітки з особливими потребами зовсім не впливає на соціальні умови для решти дітей, навпаки, всі мають від цього користь. Особливі діти соціалізуються, стають більш комунікативними, відкритими та здобувають успіх у різних сферах діяльності. Учні без обмежених можливостей, допомагаючи та співпрацюючи з іншими, відчують себе лідерами, поглиблюють знання, розширюють свій кругозір. Крім цього, учні вчаться ставитися толерантно один до одного, бачити насамперед людину, а не її ваду.

Таким чином, створення інклюзивного освітнього середовища – необхідна умова успішного навчання та всебічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Воно забезпечить безпечну соціалізацію особливих дітей, допоможе всім усвідомити унікальність кожної дитини, що в результаті забезпечить найвищий рівень якості освіти для всіх, що базується на засадах толерантності та партнерства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калініченко І. О. Особливості формування інклюзивного освітнього середовища для забезпечення всебічного розвитку дитини. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2012. № 9. С. 120-126. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2012_9_15
2. Сунцова А. С. Теории и технологии инклюзивного образования: [учеб. пособ.] Ижевск: Изд-во «Удмуртский университет», 2013. 110 с.
3. Поліхроніді А. Г. Створення інклюзивного освітнього середовища в сучасних навчальних закладах. *Наука і освіта*. 2016. №6. С. 82-85. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2016_6_16

*Боротюк Іванна Анатоліївна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ДОСВІД ФІНЛЯНДІ ЩОДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

«Школа для всіх» – так можна сформулювати основний принцип фінської освіти. Інклюзивна освіта, яку можуть отримати всі діти на рівних умовах і на безкоштовній основі – таких постулатів дотримується влада країни. Низка міжнародних досліджень показала, що фінська освіта є однією із найбільш ефективних у світі. Система освіти Фінляндії займає перше місце за показником рівня знань.

Країна є учасницею Конвенції ЮНЕСКО боротьби з дискримінацією в галузі освіти. Фінляндія підписала Саламанську декларацію та Конвенцію про права інвалідів. Інклюзивну освіту закріплено на законодавчому рівні. У законі відображена доступність освіти для осіб з особливими освітніми потребами (ООП), що передбачає створення диференційованого середовища навчання в залежності від характеру захворювання. В Національний навчальний план внесені спеціальні зміни, що забезпечують інтегроване навчання осіб з ООП в школах [1].

Як визначала професорка *освітньої психології Гельсінського університету Кірсті Лонка*, один з секретів фінської системи освіти – чудова

освіта для людей з особливими освітніми потребами, яка фокусується скоріше на сильних сторонах, а не на проблемах. Мета – дізнатися про складнощі на якомога ранній стадії, і потім допомогти дітям, а не маркувати їх. І йдеться не обов'язково про важкі форми інвалідності чи дуже серйозні проблеми з навчанням. Натомість, у багатьох країнах під особливими освітніми потребами маються на увазі саме серйозні проблеми [2].

У багатьох країнах робота з дітьми з особливими освітніми потребами або спеціальна освіта розпочинається з діагнозів. У Фінляндії це не так. Культура інклюзії дуже сильна, і всі учні розпочинають навчання зі звичайних класів за винятком дітей із сильною інвалідністю.

Ідея фінської системи полягає в тому, щоб виявити освітні потреби якомога раніше, незалежно від причин. Як тільки класний керівник чи вчитель-предметник побачить проблеми в навчанні, вони консультуються зі спеціальним педагогом. Звичайні вчителі не мають розбиратись у причинах проблем, вони лише мають зауважити щось незвичайне.

Для учнів, особливо молодшого шкільного віку, організовують допомогу, проте це не означає, що їх маркують. Ініціювати таку допомогу можуть так само дитина, чи її батьки. Зазвичай, класний керівник має 15-хвилинну розмову з батьками на початку навчального року. Деякі проблеми також можна виявити ще під час цього обговорення.

Разом з тим в країні є кілька спеціальних шкіл для учнів з серйозними відхиленнями в поведінці і розумовому розвитку. Одна з них – школа Тервавайля, де навчаються діти, що потребують посиленої підтримки через серйозні затримки мовного розвитку, глухоти, інвалідності, неврологічних розладів тощо [3].

Інклюзивна освіта в Фінляндії, починаючи з молодшого шкільного віку, передбачає створення диференційованого освітнього середовища, коли один клас поділено на дві групи: першу становлять учні з типовим розвитком, а другу – учні з особливими освітніми потребами. Викладання предмета здійснюється двома вчителями (іноді до них приєднується соціальний педагог або асистент вчителя). Кількість дітей у такому об'єднаному класі може досягати 25 учнів або існують спеціальні класи з кількістю учнів не більше десяти. У них навчаються діти із важкими або комплексними порушеннями розвитку, з якими працюють два-три спеціальні педагоги й асистент учителя. Кожна дитина з ООП має індивідуальний план навчання. Також існує система державних освітнього-консультативних центрів, до функцій яких входить організація супроводу і підтримки учнів з ООП, їхніх батьків і педагогів.

Співробітниками центру проводяться довгострокові курси, що організовуються в самому центрі, короткострокові курси на базі звичайних шкіл, а також майстер-класи з навчання дітей з ООП. Педагогів навчають роботі з дітьми з різними категоріями ООП.

Коли дитині виповнюється п'ять років, її направляють на психолого-педагогічну оцінку з метою вивчення наявних ООП і потреби у додатковій освітній підтримці. Тому, коли дитина приходить до школи після дитячого садка, її рекомендують на один з трьох рівнів підтримки. Підтримку на

першому рівні здійснює вчитель класу. Педагог намагається надати необхідну допомогу кожній дитині, яка має труднощі в навчанні.

Спеціальна міждисциплінарна команда приймає рішення про перехід на другий рівень підтримки. Інтенсивну підтримку здійснює вчитель, його помічник, спеціальний педагог і соціальний працівник. Така концепція «співпраці», коли одночасно працюють два вчителі, часто використовується в інклюзивній практиці Фінляндії. Якщо дитина, перебуваючи на цьому етапі, успішно виконує завдання, то її можуть знову перевести на перший рівень.

Коли другого рівня підтримки стає недостатньо для повноцінного розвитку дитини, її переводять на третій. Для цього учень проходить спеціально медико-психологічної експертизу при комісії освіти Фінляндії. Батьки обирають умови подальшого навчання у спеціальній малій групі, що складається з 8-10 осіб, або ж у загальному класі. Діти, які навчаються в групах, освоюють дев'ятирічну шкільну програму за одинадцять років. На кожного учня заводиться індивідуальний план, згідно якого він проходить спеціальне навчання. На цьому рівні підтримку учня здійснює спеціальний педагог. А у випадку, коли дитина з будь-яких причин не може навчатися в умовах класу, вона має можливість отримувати індивідуальне навчання в школі зі спеціальним педагогом [4].

Отже, можна сказати, що одним із найважливіших принципів фінської освітньої системи – доступність для кожної людини. Йдеться про інклюзію, яка є частиною кожної школи, ідея в тому, щоб мати різних учнів у одному класі. Також у Фінляндії діє систематична і поступова система підтримки дитини з особливими освітніми потребами. Усе починається з легкої підтримки, як тільки виникає проблема, і поступово вона стає інтенсивнішою, якщо попередніх заходів було недостатньо. У своєму розвитку фінська інклюзивна освіта опирається на традиційну систему спеціальної освіти зі спеціалізованими школами, спеціальними класами і формами навчання дітей з особливими потребами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського союзу, Київ, 2015р.
2. Kirsti Lonka. Phenomenal Learning from Finland, 2018 <https://nus.org.ua/articles/shho-osoblyvogo-u-finskij-inklyuzyvniy-osviti/> (Дата звернення: 15.05.2022 р.).
3. Освітній досвід Фінляндії. Що особливого у фінській освіті? *Нова українська школа*: веб-сайт. 2018. URL: <https://nus.org.ua/articles/shhoosoblyvogo-u-finskij-inklyuzyvniy-osviti/> (дата звернення: 14.05.2022 р.).
4. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. С. 37.

Вінд Діана Вікторівна
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДИЗАЙН- ДІЯЛЬНІСТЬ – СУЧАСНІ РІЗНОВИДИ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Конструювання — це створення моделі, приведення до певного порядку і взаємовідношення різних окремих предметів, частин, елементів, на думку В. Котляра [3, с.45]. Характерною особливістю процесу конструювання є створення та перетворення просторових уявлень на основі оволодіння певними знаннями та вміннями. Конструювання належить до продуктивних видів діяльності, оскільки спрямоване на отримання продукту.

Під дитячим конструюванням розуміють процес створення різних конструкцій, моделей, в яких передбачено взаєморозміщення частин та елементів, способи їх з'єднання. Матеріалами для дитячої конструктивної діяльності є: дитячий будівельний матеріал, спеціальні конструктори (дерев'яні, металеві, пластмасові); папір, картон, тканина, природний, викидний матеріали. Дослідження педагогів і психологів свідчать, що конструювання є продуктивним видом діяльності, у процесі якого відбувається розвиток дитини (Л. Артемова, Н. Ветлугіна, А. Давидчук, Т. Комарова, В. Мухіна, Б. Неменський, М. Поддяков, Є. Фльоріна та ін.) [5, с.85].

Конструювання як вид продуктивної діяльності дітей досліджувалося науковцями в різних напрямках: види конструювання; вплив конструктивної діяльності на розвиток психічних процесів дошкільняти; умови і форми організації конструювання (А. Давидчук, О. Лурія, Л. Парамонова, М. Поддяков, Д. Ельконін та ін.). Для конструктивної діяльності у дошкільнят суттєвого значення набуває розвиток спостережливості; організація сприйняття об'єктів дітьми; попереднє сприйняття образів предметів та цілісність уявлень, що формується на цій основі (П. Гальперін, Є. Ігнат'єв, Є. Фльоріна). Дослідження останніх років свідчать, що конструювання є не тільки практичною творчою діяльністю, а й універсальною розумовою здатністю, що виявляється в різних видах діяльності (зображувальній, ігровій, мовленнєвій тощо) і спрямоване на створення нового — малюнків, сюжетів, текстів, макетів, проектів, моделей) (Л. Парамонова, І. Пашиліте, О. Сафонова, Г. Урадовських, О. Христ) [5, с.95]. Розрізняють два типи конструювання: технічне і художнє.

На відміну від першого типу, художнє конструювання взаємопов'язує

техніку й мистецтво. Це творча діяльність дітей з різними матеріалами, в процесі якої вони виготовляють не тільки корисні, а й естетично значущі вироби для ігор, праці, побуту.

Дослідження свідчать, що специфіка художнього конструювання полягає у єдності утилітарного й естетичного (корисності, доцільності й художньої виразності речей, що створюються) та у створенні нових конструктивних і художньо-декоративних підходів та рішень (С. Волкотруб, М. Фішер, М. Федоров, П. Шпара, І. Шпара). Художнє конструювання залучає особистість до творчої діяльності із засвоєння об'єктів конструктивної творчості. Ця діяльність вважається декоративною, художньо-ужитковою, оскільки у процесі роботи дитина враховує естетичні характеристики матеріалів на основі набутих знань, уявлень, практичного досвіду. У художньому конструюванні діти, створюючи різні образи, не лише відтворюють їхню структуру, а й виражають своє ставлення до них, передають їхній естетичний характер за допомогою кольору, фактури, форм [5, с.89].

Визначають такі педагогічні принципи художнього конструювання: принцип єдності утилітарного й естетичного (в будь-якому об'єкті дитячої праці певною мірою повинен бути присутній пошук доцільних рішень і художньої виразності); пошук і конкретизування нетрадиційних форм об'єктів (спрямування уваги дітей на творчий процес пошуку фантастичних форм за допомогою евристичних методів); принцип гармонійної цілісності (система завдань і вправ щодо вивчення основ композиції, розвиток образного бачення предмета); принцип активної співтворчості (А. Івершинь, М. Фішер) [5, с.105].

До художнього конструювання належать: конструювання з паперу і картону, з природного матеріалу, з викидного матеріалу (предметів, що втратили своє побутове призначення, та залишків різних матеріалів), з тканини. Кожний вид конструювання має свою специфіку, що зумовлено особливостями матеріалів, які мають певні фізичні та механічні характеристики, зовнішній вигляд і виражальні можливості. Умовно матеріали для дитячого художнього конструювання поділяють на такі групи: неоформлені, напівформлені та природні матеріали.

Основу формування творчого конструювання становлять три взаємопов'язані компоненти: самостійне дитяче експериментування з новим матеріалом; розвиток образного мислення та уяви; формування узагальнених способів діяльності. Орієнтування в матеріалі, організоване педагогом як самостійне дитяче експериментування, без вирішення певних конструктивних завдань набуває пізнавального характеру. Експериментування з матеріалами і формування узагальнених способів конструювання (технічних і створення образу) спонукає дітей «вбудовувати» засвоєні раніше способи у нові змістові контексти. А це, своєю чергою, веде до виникнення нових способів і нових задумів, заснованих на пізнавально-емоційному переживанні. Як показали дослідження Д. Богоявленської, Л. Парамонової, Г. Урадовських, О. Христ, О. Сафонові, у дітей молодшого шкільного віку яскраво виражена пізнавальна активність, що має велике значення для розгортання творчого процесу в конструктивній діяльності. Існують різні види конструювання, зумовлені

способами створення конструкцій. Поширеними в педагогічній практиці є конструювання за зразком, умовами, власним задумом [5, с.108].

Ще один вид моделювання — за найпростішими кресленнями і наочними схемами — був розроблений С. Леона Лоренсо і В. Холмовською. Дослідники зазначають, що моделювальний характер самої діяльності, в якій з деталей будівельного матеріалу відтворюються зовнішні та окремі функціональні особливості реальних об'єктів, створює можливості для розвитку внутрішніх форм наочного моделювання. Ці можливості найуспішніше можуть реалізовуватися в разі навчання дітей спочатку побудови найпростіших схем-креслень, що відображають зразки будови, а потім, навпаки, практичного створення конструкцій за простими кресленнями-схемами.

Проте діти дошкільного віку, як правило, не вміють виокремлювати площинні проєкції об'ємних геометричних тіл (деталей будівельного матеріалу). Для подолання таких труднощів спеціально було розроблено шаблони (В. Брофман), які діти використовують для побудови наочних моделей (креслень), що відображають їхні конструктивні задуми. Внаслідок такого навчання у дітей розвиваються образне мислення і пізнавальні здібності, тобто вони починають будувати і застосовувати зовнішні моделі «другого порядку» — найпростіші креслення як засіб самостійного пізнання нових об'єктів.

Дизайн як явище сучасного життя, як вид мистецтва та частина культури природним чином є присутньою в системі початкової шкільної освіти. Завдання навчання дизайну дітей молодшого шкільного віку – виховання в них інтересу та естетичного ставлення до навколишнього світу, творів зображального мистецтва, залучення малюків до благоустрою та прикрашання свого ігрового простору. В. Котляр розглядає дитячу дизайн-діяльність як ігродизайн, художньо-ігрове проектування та конструювання. У процесі дошкільної дизайн-діяльності (ігродизайну) повноцінно виявляється дитяча дизайн-обдарованість і природно визріває інтегративне конструктивне уміння дошкільників [3, с.121].

У галузі початкової освіти дизайн-діяльність як синтез образотворчого мистецтва і художньої праці дошкільників може поширюватися на знакові системи мови, математики, музики, театралізованої діяльності. У процесі дизайн-діяльності визріває академічна обдарованість дітей дошкільного віку, і дизайн-діяльність трансформується у новітню технологію дошкільної дизайн-освіти педагогічними умовами запровадження початкової дизайн-освіти є:

- сюжетно вмотивований зміст як синтез ціннісних для дітей видів діяльності з художньою працею в основі;
- організація життєдіяльності дітей у вигляді тематичних днів, художньої праці із ситуаціями вибору ціннісних видів діяльності.

Іншим трактування поняття «дизайн» є «художнє конструювання», яке визначається як своєрідний метод проектування предметного середовища. Ці поняття є якщо не тотожними, то досить близькими. Термін «художнє конструювання» вживається у таких значеннях: як синонім поняття «дизайн, дизайнерська діяльність», як назва окремого виду дизайну – індустріального (промислового) дизайну, як творчий метод (методика) дизайну, тобто сам

процес проектування (дизайн-процес). Об'єктом дизайну може стати практично будь-який новий технічний промисловий виріб, стверджує В. Матвієнко (комплект, ансамбль, комплекс, системи) в будь-якій сфері життєдіяльності людей [5, с.36-38].

У цілому, основні особливості дизайнерського мислення можна подати у такому вигляді:

- системне володіння логічними операціями;
- наявність новизни, оригінальності, стильового чуття, здатності до проектування;
- розуміння доцільності, раціональності речей; знання способів створення естетично грамотної речі й гармонійного середовища.

Дизайн як особливий вид творчої діяльності комплексно розв'язує такі завдання: утилітарно-функціональні; конструктивно-технологічні; економічні; естетичні. Дизайн, як і будь-яка творчість, має дві основи: інтуїтивно-емоційну та логічно-наукову. Перша основа тісно пов'язана з особистістю автора, його смаками, відчуттям і баченням світу, схильностями, уподобаннями. Інтуїтивна основа дизайну відкладає свій особливий, неповторний, індивідуальних відбиток як на творчий дизайн-процес, так і на його результат – дизайн-продукт. Основною вимогою дизайну є відповідність форми і всіх деталей конструкції у виробі його призначенню (краса + користь).

Дизайнерська діяльність – це художнє конструювання, яке допомагає створювати промислові вироби, які не тільки зручні у використанні, а й мають високий естетичний рівень. Функції дизайну, у яких виявляється його соціально-культурна, споживчо-функціональна і комунікативно-естетична цінність. Функції дизайну близькі до творчої діяльності, в цілому є єдиною системою, в яку входять конструктивна, гносеологічна, аксіологічна, виховна, евристична, соціальна, комунікативна і гедонічна функції [46, с.40].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
2. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу:[https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/](https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view) 27.10.2016 р. 40 с.
3. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. Навчальний посібник. Київ: Кондор. 2005. 200 с.
4. Малиновская Л. П. Питання формування дизайнерського мислення. Москва. 1994. 138 с.
5. Матвієнко С.І. Художня праця та основи конструювання. Навчальний посібник. Ніжин. 2016. 200 с.

Герасимчук Ольга Сергіївна
Студентка 1 курсу магістратури педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти.
доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії та методики початкової освіти

ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Виховання є важливим напрямком у діяльності вчителя адже воно формує особистість, яка зорієнтована на загальнолюдські цінності. Велика увага науковцями приділяється проблемі естетичному вихованню. Тому початкова освіта направлена на виховання творчої особистості, яка буде впевнена у своїх силах, здатної до саморозвитку, самовиховання та самоосвіти. Школи створюють умови для розвитку нестандартного самостійного мислення, реалізації індивідуальні потреб і можливостей для здобувачів освіти.

Загальноосвітній заклад повинен виконати непросте завдання, а саме – сформувати ключові та предметні компетентності учнів, підготувати компетентну особистість, яка здатна до знаходження правильних рішень у конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому і професійних ситуаціях. Реалізація даного підходу у навчанні передбачає спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетенцій особистості. Теоретично обґрунтували дане питання в своїх роботах такі учені : Н. Бібік, С. Бондар, О. Савченко, І. Єрмакова, О. Овчарук, О. Пометун В. Краєвського, А. Хуторського. Методичними аспектами цієї проблеми висвітлені у працях науковців: Т. Байбара, О. Вашуленко, І. Гудзик, К. Пономарьова [1, с.66- 67].

«Компетентність – динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність». Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя. Виділяють 10 ключових компетентностей нової української школи:

- спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами;
- спілкування іноземними мовами;
- математична компетентність;

- основні компетентності у природничих науках і технологіях;
- інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційнокомунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні;
- уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- соціальна та громадянська компетентності;
- обізнаність та самовираження у сфері культури;
- екологічна грамотність і здорове життя. [2, 12.]

У результаті модернізації шкільної освіти виникає потреба у формуванні компетентностей художньо-естетичного спрямування, які зорієнтовані на засвоєння особистістю конкретних навчальних результатів – знань, умінь, навичок, формування ставлень, досвіду, рівень засвоєння, яких дозволяє їй діяти адекватно у певних навчальних і життєвих ситуаціях. Реалізація основної мети, визначеної Державним стандартом початкової школи, передбачає в мистецькій освітній галузі формування в учнів системи ключових, міжпредметних, естетичних і предметних мистецьких компетентностей, як інтегральної основи світогляду, здатність до художньо-творчої самореалізації та культурного самовираження [3, с.22].

Реформування початкової освіти сприяє удосконаленню і розробці нових навчальних програм, в основу яких покладено компетентнісний підхід, яким передбачено не тільки накопичення знання, а й формувати в здобувачів освіти необхідних життєвих навичок, здатностей відповідно до кожної галузі. Основною мета концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах є формування в учнів особистісноціннісне ставлення до дійсності та мистецтва, розвиток естетичної свідомості і художньої компетентності, здатності до самореалізації, потреби в духовному самовдосконаленні у процесі сприймання, інтерпретації творів мистецтва і практичної художньо-творчої діяльності. [3,11]

Системне навчання мистецтву, набуття предметних компетентностей з мистецтва, інтерпретація мистецьких творів, творче самовираження через різні види образотворчої діяльності сприяють особистому розвитку учнів початкової школи. На уроках мистецької освітньої галузі формуються такі предметні компетенції:

- пізнавальні (чуттєво-емоційне сприйняття; вміння відчувати і бачити навколишній світ, виявлення пізнавальної активності);
- творчі (асоціативно-образне мислення; виявлення фантазії, уяви у створенні власних образів у художньо-практичній діяльності);
- методологічні (поняттєво-логічне мислення; вміння визначити мету, способи та організацію її досягнення; здатність до самоаналізу та самооцінки);
- комунікативні (розуміння мови мистецтва як форми міжособистісного спілкування; розуміння почуттів інших людей, різноманіття творчих проявів, бачень і розумінь дійсності; усвідомлення взаємозв'язку з однолітками і дорослими та відповідальності під час виконання робіт);

- світоглядні (сприйняття цілісної картини світу цінування національної самобутності і культурної спадщини України як складової загальнолюдської культурної скарбниці; відкриття, творче вираження себе, визначення власного місця та усвідомлення неповторності й унікальності іншого). [4, с.22-23]

Отже можна зробити такий висновок що різні види діяльності в мистецькій освітній галузі сприяють ефективному формуванню у школярів прагнення до творчого успіху, самовдосконалення та підготовці до творчої діяльності, як здатності до самореалізації. Головним завданням сучасної мистецької освіти в початковій школі є залучення учнів до мистецтва та в створенні умов для розкриття потенціалу учнів, сприянні самовизначенню на основі формування широкого спектру компетентностей та стимулюванні творчості та креативності школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар С. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів // Біологія і хімія в школі. 2003. №2
2. Нова Українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи/2016р.
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Освіта України. 2018. №5.
4. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // Інформаційний збірник. 2004. №9. с.4 – 23.

***Гневко Яна Андріївна,**
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

***Науковий керівник:**
Красовська Ольга Олександрівна ,
д. пед. наук, професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Сучасна початкова освіта спрямована на активне використання виховних та розвивальних можливостей педагогічних технологій. У державних та міжнародних документах з проблем вищої освіти (Конституції України, законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Національній доктрині розвитку освіти, Болонській декларації) наголошується на необхідності формування

нової генерації педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості, розвитку її інтелектуального та культурного потенціалу. Розв'язання цієї проблеми в сучасних умовах вимагає від вчителя глибокого усвідомлення особистісно зорієнтованої парадигми освіти, творчого підходу до організації навчально-виховного процесу з дисциплін естетичного циклу, мистецької грамотності, оволодіння інноваційними педагогічними технологіями.

З переходом загальної середньої освіти на нові терміни, структуру та зміст навчання актуалізується питання пошуку шляхів забезпечення цілісного розвитку особистості на різних рівнях освіти. Неперервність здобуття людиною освіти є можливою за умови реалізації принципів перспективності і наступності між суміжними рівнями освіти. Забезпечення наступності змісту та методики дошкільної та початкової освіти, відповідність Державного стандарту початкової освіти віковим особливостям дітей старшого дошкільного віку та вимогам концептуальних засад реформування Нової української школи.

Педагогічні технології - система способів, прийомів, кроків, послідовність виконання яких забезпечує вирішення завдань виховання, навчання і розвитку особистості вихованця, а сама діяльність представлена процедурно, тобто як певна система дій; Розробка та процедурне втілення компонентів педагогічного процесу у вигляді системи дій, що забезпечує гарантований результат. Педагогічна технологія служить конкретизацією методики.

Поняття «педагогічна технологія» може бути представлене трьома аспектами:

- 1) науковим: педагогічні технології - частина педагогічної науки, вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання та проектує педагогічні процеси;
- 2) процесуально-описовим: опис (алгоритм) процесу, сукупність цілей, змісту, методів і засобів для досягнення планованих результатів навчання;
- 3) процесуально-дієвим: здійснення технологічного (педагогічного) процесу, функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних педагогічних засобів [5, с. 21].

Таким чином, педагогічна технологія функціонує як науки, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання; в якості системи способів, принципів, застосовуваних у навчанні; в якості реального процесу навчання (Г. Селевко).

В основі технологій освіти і виховання лежить ідея повної керованості навчально-виховним процесом, проектування та відтворюваності навчає і виховного циклів.

Педагогічна технологія розробляється під конкретний педагогічний задум, в основі лежить певна ідея автора. Технологічний ланцюжок педагогічних дій, операцій і комунікацій вибудовується строго відповідно до цільових установками, мають форму конкретного очікуваного результату. Органічною частиною педагогічної технології є діагностичні процедури, що містять критерії, показники та інструментарій вимірювання результатів діяльності [6].

Специфічні риси педагогічних технологій:

- розробка діагностично поставлених цілей навчання і виховання;
- орієнтація всіх процедур на гарантовані досягнення поставлених цілей;

- оперативний зворотний зв'язок, оцінка поточних і підсумкових результатів;

- відтворюваність педагогічних процедур.

У традиційному педагогічному процесі цілі ставляться невизначено, інструментально: "вивчити теорему", "вирішувати рівняння", "виразно читати текст", "ознайомити з принципом дії", "виробити звичку поведінки". Ці цілі не описують результату їх важко перевірити. У діагностично поставленої мети описуються дії учня в термінах: знає, розуміє, застосовує та ін [6, с.56].

Ознаки педагогічної технології:

- змістовність - наявність педагогічної концепції, що має технологічну реалізацію у вигляді педагогічної моделі, алгоритму, правила;

- керованість і ефективність - гарантоване досягнення результату;

- економічність - оптимізація праці вчителя;

- відтворюваність - можливість відтворення в широких масштабах без втрати результативності;

- коректована - можливість використання в процесі викладання зворотного зв'язку у вигляді контролю, рефлексії, ТСО, тренінгів.

Розглядаючи володіння вчителем педагогічною технологією як одна з умов оптимальності та продуктивності його педагогічної діяльності, зміст педагогічної технології можна представити як сукупність педагогічних умінь і прийомів реалізації педагогічного впливу і взаємодії:

- постановка мети взаємодії;

- аналіз сформованої ситуації і формулювання педагогічних завдань;

- здійснення цілеспрямованого впливу на особистість дитини та взаємодії з нею і управління навчально-виховним процесом;

- передача досвіду мовними (вербальними) і невербальними способами;

- організація життєдіяльності дітей та виховного простору;

- пред'явлення педагогічних вимог;

- оцінка вихованця та се позитивне підкріплення;

- дозвіл виникаючих конфліктів;

- вміння керувати своєю поведінкою і реакціями.

Вироблення і освоєння сучасних педагогічних технологій вимагають дотримання педагогом наступних умов:

- установка педагога на інноваційні технології;

- аналіз наявних технологічних ресурсів;

- вміння проектувати (планувати) діяльність;

- вміння здійснювати цілепокладання, організацію та аналіз діяльності;

- вміння рефлексувати власний досвід;

- вміння висловлювати власний досвід у технологічній формі;

- здатність педагога до самовираження та професійної самореалізації;

- вміння відстежувати застарівання технології в цілому або окремих елементів і перебудовувати її.

Джерелами педагогічних технологій є:

- соціальні перетворення і нове педагогічне мислення;

- суспільні науки, педагогічна, психологічна та інші науки;

- вітчизняний та зарубіжний педагогічний досвід минулого і сучасності;
- народна педагогіка.

Таким чином, вихід на рівень розробки педагогічних технологій робить педагогічний процес, з одного боку, більш організованим і керованим, з іншого боку, розкриває перед педагогом необмежені можливості творчого пошуку і вдосконалення педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галузяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка : навчальний посібник. Вінниця : РВВ ВАТ «Він. обл. друкарня». 2001. 200 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 366 с.
3. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
4. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу:<https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/27.10.2016> р. 40 с.
5. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии : Активное обучение : учебное пособие для студентов учреждений высшего профессионального образования. 3-е изд., испр. М. : Издательский центр «Академия», 2012. 192 с.
6. Педагогические технологии: Учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общей редакцией В.С. Кукушкина. М.: ИКЦ «МарТ»: Ростов н/Д: издательский центр «МарТ», 2006. 336 с.

*Гордійчук Ольга Миколаївна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
д. пед. наук, професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

*Знедолена природою дитина не повинна знати,
що вона малоздібна, що у неї слабкий розум, слабкі сили.
Виховання такої дитини повинно бути
у сто разів ніжнішим, чуйнішим, дбайливішим»
В.О.Сухомлинський*

Сучасна школа повинна створювати умови для успішного інклюзивного навчання й виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Адже включення таких дітей в освітній процес допомагає подолати бар'єри, що заважають їхньому соціальному функціонуванню.

Сьогодні наша держава перебуває у складній ситуації. Наше життя знаходиться у небезпеці. Емоційна напруга зростає. Психічний стан кожного на критичній межі. Важко оволодіти емоціями. Це те, що сьогодні переживає кожен українець. Наразі усі заклади освіти перейшли на дистанційну форму навчання або на передчасні весняні канікули. Частина батьків також тимчасово на дистанційній формі роботи, інші продовжують працювати. Проблема перебування дітей під наглядом стала для усіх уже, практично, звичною, за умов карантину. Проте, за умов надзвичайної ситуації, а тим більше воєнного стану дана ситуація ускладнилась.

Особливу увагу варто приділити батькам дітей з особливими освітніми потребами та дітей з інвалідністю. Адже це та категорія дітей, які незалежно від свого віку не в змозі повноцінно зрозуміти та усвідомити усю складність ситуації. Це ті діти, які потребують цілодобового нагляду та допомоги і підтримки, не лише моральної, а й фізичної. Зазвичай, батьки таких дітей є досить сильними духом та витривалими. Проте впровадження Воєнного стану в державі значно переламала звичне життя кожного [1].

Спілкування – це основа психолого-педагогічної взаємодії з усіма учасниками навчально-виховного процесу. Що стосується спілкування із здобувачами освіти з особливими освітніми потребами у цей час, то воно є невід'ємною і дуже важливою складовою, для зняття напруги у цей період. Діти не розуміють усієї складності ситуації, але вони краще за інших відчувають емоційний стан людини, тому оточуючим потрібно не проявляти власні страхи та панічні атаки. Залучення таких дітей до повноцінної комунікації є одним із важливих і складних завдань упродовж всього навчання [2].

В якості комунікативних бар'єрів можуть виступати і методи викладання предмета, які застосовують вчителі. Наприклад, недостатня адаптація чи модифікація навчального матеріалу, що передбачала б увагу до внутрішнього стану дитини: її впевненості у собі, своїх силах, розуміння нею своїх здібностей. Слід зазначити, що важливе значення має ставлення інших дітей до цієї категорії учнів, тому, я вважаю, що необхідністю є залучення таких діток до освітнього процесу і у військовий час. Навчаючись разом, вони розширюють своє розуміння та вчать підтримувати дружні та толерантні стосунки, допомагають, підтримують один одного.

Важливою є роль батьків та законних представників дитини. Саме від них залежить успіх, благоустрій та емоційний стан. На них велика відповідальність за захист, допомогу та підтримку дітей [5]. У спілкуванні з дітьми з особливими освітніми потребами у період військового часу, важливо звернути особливу увагу саме на планування, підготовку та проведення корекційно-розвиткових занять з дитиною. Розробка програми корекційно-розвиткової роботи з дітьми є одним із основних завдань на етапі підготовки занять. В процесі їх проведення важливо враховувати індивідуально-типологічні особливості кожної дитини.

Часто у процесі роботи з дитиною виявляється ряд специфічних особливостей її психічного розвитку, тому виникає необхідність вдосконалення запропонованих типових програм, доповнення їх тим змістом, який спрямований на розвиток окремих психічних властивостей, які необхідно сформувати [4].

Саме такий підхід до вирішення проблеми допоможе швидкій адаптації дитини до умов, що створило життя, формуванню навичок соціальної взаємодії та комунікації. Варто зазначити, що налагодження співпраці між батьками та всіма фахівцями, які працюють з дитиною з ООП, відкритість освітнього процесу передбачає здійснення успішної міжособистісної взаємодії між законними представниками дитини з ООП та учасниками освітнього процесу, які здійснюють її психолого-педагогічний супровід [1]. Самим педагогам необхідно вчитися приймати осіб з особливими освітніми потребами, розуміючи їх внутрішній світ, відмінності від інших дітей, стримувати свої емоції та страхи, аби допомогти дитині опанувати себе у такий нелегкий час. Адже кожна дитина – це індивідуально неповторна особистість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: підручник / Н.Ю. Бутенко К. : КНЕУ, 2004. 383 с.
2. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / за редакцією: В.І. Бондаря, В.В. Засенка. К. 2004. 152 с.
3. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство Україна», 2019. 300 с.
4. Саламанська декларація. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94/print

*Гузюк Христина Володимирівна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

ГОТОВНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Із першого року навчання дітей з вадами здоров'я в початковій школі у створенні їхньої освітньої траєкторії ключову роль відіграє вчитель початкових

класів. Тому від якості його фахової підготовки залежить сформованість високого рівня готовності до виконання функцій професійної діяльності в умовах інклюзії. Вчитель має бути всебічно підготовлений до нової професійної ролі.

Досвід означеної форми навчання засвідчив, що в разі нездатності педагогів правильно організувати навчальний процес таким чином, щоб враховувались індивідуальні потреби та можливості кожної дитини, вихованці не брали участь у навчальному процесі, як наслідок, знижувалась активність та бажання проявляти свої навчальні можливості [1, с. 4].

Проблеми готовності педагога до роботи в умовах інклюзивного навчання досліджували: П. Миронова, О. Мартинчук, І. Оралконова, С. Альохіна, Ю. Шуміловська, С. Митник, Н. Назарова та ін.

Згідно із «Концепцією розвитку інклюзивної освіти», «Конвенцією ООН про права дитини», «Саламанкською Декларацією», «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки», «Національною стратегією у сфері прав людини» інклюзивна освіта стала пріоритетною в освітній політиці держави. Процес підготовки до включення учнів із особливостями розвитку у середовище є тернистим етапом адаптації та соціалізації. Тому надзвичайно важливо підготувати педагогів до роботи, забезпечити їх інструментарієм та моделями альтернативного навчання, допомогти їм оволодіти глибокими знаннями своєї сфери професійної діяльності, для забезпечення ефективного навчання дітей з особливими освітніми потребами [2].

Незважаючи на широку представленість у науковій літературі проблем готовності педагога у роботі з особливими дітьми та різні підходи до визначення цього поняття, науковці розглядають його як інтегральне багатоаспектне психологічне утворення, яке включає в себе низку компонентів [3].

За дослідженням С. Альохіної готовність педагога в роботі інклюзивної освіти – це інформаційна обізнаність, знання педагогічних технологій, оволодіння основ психології та корекційної педагогіки. І. Оралконова визначає готовність учителів початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти – як ціннісну орієнтацію особистості, мотивація, педагогічний оптимізм, толерантність, дидактичні знання та методичні уміння [2].

Професійна діяльність, готовність вчителя повинна бути спрямована на розвиток і формування особистості, забезпечення соціально-психологічної та трудової адаптації дитини з особливими освітніми потребами, на основі цього виховання людських цінностей. Щоб навчання дітей дало бажаний результат, вчителю перш за все необхідно оволодіти знаннями та навичками:

1. Ознайомитися з анамнезом учня, розуміти які психічні процеси порушенні.
2. В процесі навчальної діяльності спостерігати за рівнем розвитку, швидкістю виконання завдань, поведінкою.
3. Брати до уваги рівень розвитку дрібної моторики рук, швидкість читання та мовлення дитини, стан зору, слуху.
4. Навчитись підлаштовувати навчальний план під індивідуальні потреби та можливості дитини.

5. Створити усі оптимальні умови для гармонійного забезпечення розвитку дитини.

6. Сформувати у класі доброзичливу атмосферу, та довіру між дітьми [3].

Для фаху вчителя початкових класів у його роботі в інклюзивній діяльності комунікативна толерантність є головною умовою, від якої залежить позитивний професійний досвід спілкування з дітьми із порушеннями розвитку.

Психологічну готовність педагога до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами С. Миронова розглядає як стійке системне психологічне утворення, що забезпечує наявну професійну підготовку педагога при вирішенні завдань що забезпечують діяльність у роботі [3].

Проаналізувавши дану структуру можна виокремити чотири взаємозалежних між собою компоненти: когнітивний, операційний, мотиваційний та особистісний.

Провідна роль професійної готовності вчителя початкових класів в умовах інклюзивної освіти – створення та постійне вдосконалення корекційно-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Тому виходячи з усього вище сказаного, перше і найголовніше завдання, педагога який працює в умовах інклюзивного навчання – це спочатку соціалізувати, а потім вже навчити чогось своїх учнів.

Отже, можна сказати, що дана тематика готовності вчителя до роботи в умовах інклюзивного навчання і надалі потребує всебічного вивчення та вдосконалення професійної діяльності педагога. Вирішальною умовою інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами є створення інклюзивного простору, який передусім, передбачає наявність спеціально підготовлених педагогів, спеціально підготовленого освітнього середовища, матеріально-технічного забезпечення, особлива увага підготовки педагогічних працівників.

Розвиток інклюзивного навчання передбачає наявність у педагогів інклюзивної компетентності. Це педагоги, які приймають нову систему цінностей, творчо реалізують нові технології навчання, здатні вирішити проблему соціалізації дітей з особливими освітніми потребами, володіють методами психолого-педагогічної діагностики, стабільно прагнуть до високих результатів у своїй професійній діяльності, знають специфіку освітніх програм, володіють методиками й технологіями навчання дітей з особливими освітніми потребами; ефективно взаємодіють як у самому закладі, так з оточуючим соціумом [3].

Таким чином, врахування методичного забезпечення, нормативно-правових документів, використання сучасних підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами, забезпечують ефективну готовність вчителя працювати із дітьми на формування у дитини віри у власні можливості, творчі задатки та сили.

Головна умова яка постає перед дорослим, усвідомити права дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання, прийняти в шкільний колектив вихованців та створити підґрунтя для успішного навчально-корекційного результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демченко І. І. Готовність учителя початкових класів до роботи в умовах інклюзивної освіти: структура та діагностика: навч.-метод. посіб. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2014. 160 с.
2. Катерина Гудзь «Готовність педагога до роботи в умовах інклюзивної освіти ЗНЗ». [evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/ 123456789/14188/1/Гудзь-128-133](http://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14188/1/Гудзь-128-133).
3. Коваль О. О. «Готовність вчителя початкових класів до роботи з дітьми ООП» <https://vseosvita.ua/library/gotovnist-vcitela-pocatkovih-klasiv-do-roboti-z-ditmi-ooop-358077.html>

*Давидюк Катерина Василівна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

*Науковий керівник.
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З БАТЬКАМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У вихованні дитини велике значення має забезпечення належних матеріальних і педагогічних умов. Завдяки цьому формується фізичний, моральний і духовний розвиток дитини. На цей процес має великий вплив сім'я, яка є чи не основною ланкою у вихованні дітей. Нова українська школа формується на партнерстві сім'ї та школи.

Багато вітчизняних та зарубіжних науковців досліджують питання роботи дітей і батьків, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Це і А. Колупаєва, М. Ярмаченко, Т. Ілляшенко, Є. Ярська-Смирнова, Н. Сабат, І. Іванова та багато інших. Деякі з них переконані, що основним середовищем формування людини безсумнівно є сім'я.

Сім'я, в якій виховується дитина особливими освітніми потребами, є її першим соціалізуючим інститутом. Процес розвитку дітей такої категорії проходить з великими труднощами та у сповільненому темпі. Така дитина проходить декілька етапів соціалізації. Першим і найважливішим етапом для дитини з особливими освітніми потребами є входження її в соціум. В цей момент вона повинна адаптуватися в сім'ї, але важливо, щоб члени родини з розумінням віднеслися до проблем дитини і в будь-який час могли допомогти їй в подоланні труднощів. І ні в якому разі сім'я не повинна ущільнювати

дитину у її можливостях, а пропонувати їй пробувати все, що може зробити звичайна дитина.

Саме сім'я формує у дитини перші уявлення про морально-людські цінності, норми поведінки, характер взаємин між людьми [3, с. 45]. Вирішальне значення для розвитку дитини має наслідування поведінки близьких, психологічна зрілість батьків, їхні ідеали, досвід спілкування в соціумі.

На другому етапі дитині з ООП надається повне право навчатися у навчальному закладі разом із іншими дітьми. Створюється інклюзивний клас, де на рівних правах навчаються всі діти. Останнім часом інклюзія набирає великих обертів в сучасній школі. Важливу роль тут має відіграти такт педагогів, повага до дитини з особливими освітніми потребами. Налаштування дитини на перебування у закладі, на важливість нових змін у її житті виконують члени родини.

У Законі України «Про загальну середню освіту» говориться, що «батьки є учасниками освітнього процесу» і мають право вибирати заклад загальної середньої освіти та форми навчання для своєї дитини; приймати рішення щодо участі в інноваційній діяльності закладу освіти; обирати і бути обраним до органів громадського самоврядування школи; звертатися до відповідних органів управління освітою з питань навчання і виховання дітей та захищати їх інтереси [1]. Батьки як захисники прав своїх дітей, повинні бути компетентними в діапазоні послуг, які надає заклад освіти. Оскільки саме їм необхідна допомога і підтримка, що дозволяє залучення батьків до діяльності в установі навчання. Результат при взаємодії батьків і закладу освіти, має забезпечити економічну і соціальну незалежність дітей в майбутньому та рівний доступ дитини до якісної освіти.

Форми та зміст роботи з батьками визначають диференційовано – залежно від ступеня готовності батьків до співпраці [2, с. 104]. Дієвим способом реалізувати диференційований підхід є індивідуальне консультування. Такі консультації варто проводити з кваліфікованими фахівцями (дефектолог, психолог, логопед, тощо). При інформуванні батьків, необхідно надати дані щодо результатів психолого-педагогічного обстеження дитини, особливості її розвитку; консультувати про досягнення успіхів дитиною та проблеми, на які варто звернути увагу вдома; інформувати про навчання дитини; демонструвати прийоми корекційної роботи з дитиною.

Навчання батьків особливостей роботи з дитиною, яка має особливі освітні потреби, як один з аспектів індивідуального консультування, може проходити у формі ігрової діяльності, перегляду телепередач, спілкування, читання, тощо. Додатково ефективними формами організації корекційно-педагогічного процесу можуть бути бесіди (колективні, індивідуальні); консультації (колективні, індивідуальні, за заявкою, тематичні, оперативні), що мають на меті інформування батьків про етапи психологічного розвитку дитини, організацію предметно-розвивального простору для дитини в сім'ї, закономірності нетипового розвитку; батьківські збори у формі тренінгу, «круглих столів», «Педагогічної вітальні»; індивідуальні та групові заняття з

дітьми за участю батьків; проведення спільних свят, конкурсів, розваг тощо [4, с. 38].

Мета педагогів, які працюють з батьками, посприяти адекватним відносинам між всіма членами сім'ї, між батьками і дитиною з особливими потребами; збільшити інформативну базу батьків, щодо можливостей дитини, її перспективи у різних аспектах життя; змотивувати батьків до активної і результативної участі у вихованні і навчанні дитини; допомогти створити сімейну атмосферу комфортну для такої дитини; підвищити рівень розвитку батьків.

Отже, вплив інших осіб і навколишніх умов має величезний відбиток у вихованні і розвитку кожної дитини. Мета сучасних педагогів, які мають справу з інклюзією, створити всі необхідні умови для дітей з ООП та їх батьків. Виховання дітей з особливими потребами важкий процес, але ніколи не потрібно зупинятися на початку. І пам'ятаймо слова великого вченого І. Павлова: «...Ніщо не залишається непорушним, а все завжди може змінитися на краще. Аби тільки були створені відповідні умови».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» 2020, № 31, ст.226.
2. Колупаєвої А.А. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами. за заг. ред. 2010. 255 с.
3. Грицюк Н. Діти з порушеннями психофізичного розвитку. Поради батькам. 2016. С.45–58.
4. Колупаєва А. Інклюзивне навчання: вибір батьків. Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 56 с.

*Давидюк Марія Сергіївна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

**ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ
НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Розвиток інноваційних процесів у освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського буття; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект; гуманістично-зорієнтованим характером взаємодії учасників освітнього процесу; необхідністю формування творчої особистості вихованця, його готовності до активної громадянської діяльності в нових соціально-економічних умовах.

Новий Державний стандарт початкової освіти передбачає освіту новаторів та громадян, розкриття потенціалу кожної дитини. Тому традиційна репродуктивна освіта потребує інноваційних змін: використання нових форм і методів навчання, його індивідуалізація, збільшення асортименту нових технічних та наочних засобів візуалізації в навчанні.

Для підвищення рівня засвоєння матеріалу та формування ключових та предметних компетентностей учнів початкової школи на уроках «Я досліджую світ» необхідно використовувати різноманітні наочні посібники. У процесі навчання інноваційні засоби візуалізації дуже важливі, адже під час використання візуалізації забезпечують спільну діяльність різних аналізаторів, що активно впливає на сприйняття та засвоєння учнями змісту матеріалу.

У роботах О. Асмолова, Н. Байбари, Ф. Бартлетта, Н. Бібик, О. Біди, І. Большакової, А. Вербицького, Л. Занькова, В. Койбічук, Н. Кривульченко, Н. Манько, А. Пухова, О. Савченко та інших відображено важливі педагогічні, психологічні, методичні та теоретичні основи візуалізації досліджень; важливість упровадження в початковій школі.

Аналіз методичної літератури, вивчення педагогічного досвіду показують, що в педагогічній теорії та практиці накопичено достатньо матеріалу щодо використання різних засобів візуалізації у навчальному процесі початкової школи. Однак практика показує, що традиційні підходи до вирішення цієї проблеми не дають очікуваних результатів.

У наш час мультимедіа активно використовується – це інтерактивна технологія, яка забезпечує роботу із нерухомими зображеннями, відео, анімацією, текстом та звуком. Одним з перших інструментів для створення мультимедійних технологій була технологія гіпертексту, яка забезпечує роботу з текстовою інформацією, зображеннями, звуком, мовою. На базі мультимедіа і гіпертекстів росте клас інтелектуальних технологій, що здатні унаочнити процес навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у початковій школі. До них можна віднести інформаційне моделювання, яке дозволяє моделювати експерименти в тих умовах, які неможливо відтворити в натуральному експерименті через небезпеку, складності устаткування, вартості тощо.

Л. Фрідман, вважає, що візуалізація – це особлива властивість психічних образів, які створюються в процесах сприйняття, пам'яті, мислення та уяви при пізнанні предметів у світі. Об'єкти (предмета або явища) самі по собі не мають властивостей. Але коли ментальний образ предмета чи явища є для нас наочним, ми вважаємо, що об'єкт або явище, що відповідає цьому образу, стає

візуальним. Отже, ми можемо сказати, що той чи інший об'єкт, явище, подія, що мають значення, є візуальними зображеннями цих об'єктів [3].

Ю. Бабанський стверджує, що візуалізація в дидактиці розуміється ширше, ніж безпосереднє зорове сприйняття. Він включає сприйняття через рухові, тактильні відчуття [2].

В. Андреев переконує, що візуалізація є логікою навчання, де саме знання виступає як засіб розуміння світу, предметів, явищ, подій і, отже, здійснюється успішно, якщо базується на безпосередньому спостереженні та вивченні цих об'єктів, явищ та подій [1].

Візуалізація інформації є відгуком освіти на динамічний розвиток та потреби суспільства та реалізовано у методичних рекомендаціях НУШ у формі графічних аналізаторів (Т-схеми, сітки Альвермана, шкали ставлення «Так-Ні», таблиці ЗХД, понятійної таблиці, таблиці «Аналіз ознак поняття», діаграми Вена, циклічної діаграми, деревоподібної діаграми ментальної карти), діаграми «Фішбоун») та супровідних наочних матеріалів до новітніх технологій навчання (керованого читання, мозкової атаки, асоціативного куща тощо).

Візуалізація – це особливість образу, створеного у свідомості суб'єкта. Візуалізація – це показник психічного образу, який створюється суб'єктом в результаті процесів відчуття та сприйняття. Тому образ реального об'єкта може бути не очевидним і, навпаки, цілком очевидним є образ об'єкта чи явища, який насправді не існує.

Якщо реакція об'єкта не залежить від суб'єктивних властивостей учня, візуалізація образу визначається: рівнем усвідомлення мети сприйняття, рівнем знань, умінь та пізнавальних навичок, інтересів та потреб, бажанням бачити, чути, відчувати. Візуалізацію образу можна створити лише в процесі активної цілеспрямованої діяльності учня.

Отже, візуалізація – це універсальний засіб навчання і виховання, який відображає різноманітність конкретних явищ, об'єктів світу; організовує сприйняття та спостереження учнів за реальністю; істотно діє на сенсорну сферу учня, розвиває його сприйняття, міркування, уяву; стимулює пізнавальну та творчу активність, сприяє розвитку інтересу до навчання; сприяє узагальненню; покращує якість засвоєння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности: основы педагогики творчества. Казань. Изд-во Казанского ун-та, 1988, 238 с.
2. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. Ташкент: Укитувчи, 1990. 229 с.
3. Фридман Л.М. Наглядность и моделирование в обучении. Москва: Знание, 1984. 80 с.

*Деркач Ірина Леонідівна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
д.пед.н., проф., завідувачка кафедри початкової та дошкільної освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука*

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Із початком модернізації змісту початкової освіти, зокрема зі стартом Нової української школи, активно впроваджується навчання, спрямоване на подолання ізольованого викладання навчальних предметів і створення принципово нових навчальних програм, де освітній процес орієнтований на розвивально-продуктивний інтегративний підхід. Метою інтегрованого навчання є процес установалення зв'язків між структурними компонентами змісту в рамках певної системи освіти з метою формування цілісного уявлення про світ, орієнтований на розвиток і саморозвиток особистості дитини [2].

У Державному стандарті початкової освіти в Україні визначено зміст освітніх галузей і очікувані результати, які зорієнтовані на реалізацію компетентнісного підходу до навчання й виховання особистості – креативної, гнучкої і мобільної, здатної критично мислити і творчо діяти, навчатися впродовж життя і бути успішною в умовах сталого розвитку суспільства. Наукові дослідження показують, що інтеграція змісту освіти багато в чому вирішує проблему зміцнення та збереження психічного і фізичного здоров'я молодших школярів, сприяє підвищенню мотивації навчальної діяльності. Тому, перед сучасною школою постає завдання зробити навчання в початковій школі інтегрованим, яке спрямоване на розвиток творчого потенціалу особистості, ініціативності, самостійного критичного та системного мислення, ціннісних орієнтацій, формування спектра ключових компетентностей, зокрема в галузі природничих наук, екологічної та культурної.

Розгляд наукової літератури з даної проблеми свідчить, що питання інтегрованого навчання досліджували О. Беляєв, Т. Браже, Л. Варзацька, М. Вашуленко, О. Гільзова, М. Іванчук, В. Ільченко, І. Козловська, М. Масол, В. Паламарчук, О. Савченко, Н. Сердюкова, О. Сухаревська, В. Фоменко та ін. Теоретичний аналіз літератури свідчить про актуальність дослідження проблеми інтегрованого навчання в контексті реалізації завдань Нової української школи.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні поняття «інтеграція» та визначенні особливостей викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» в умовах реалізації Нової української школи.

У нормативних документах, що визначають зміст Нової української школи, вагоме місце відведено поняттю «інтеграція». Зокрема, у посібнику «Нова українська школа: поради для вчителя» зазначено, що інтеграція (від лат. *integratio* — поєднання, відновлення) — це об'єднання в єдине ціле раніше розрізнених частин та елементів системи на основі їх взаємозалежності і взаємодоповнюваності [5]. У словнику професійної освіти поняття «інтеграція навчання» тлумачиться як відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів для цілісного і різнобічного вивчення важливих наскрізних тем (тематична інтеграція).

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що на підставі базового навчального плану може здійснюватися повна або часткова інтеграція різних освітніх галузей, що відображається в типових освітніх програмах, освітній програмі закладу загальної середньої освіти [1]. Зміст природничої, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, технологічної, інформатичної освітніх галузей інтегрується в різній комбінації їх компонентів, утворюючи інтегровані предмети і курси, серед яких «Мистецтво».

Розглянемо детальніше особливості предметних компетентностей у мистецькій освітній галузі. Внаслідок впровадження в заклади загальної початкової освіти замість традиційних автономних предметів «Музичне мистецтво» та «Образотворче мистецтво» нового інтегрованого курсу «Мистецтво» назва «предметні компетентності» за змістом практично співпала з назвою «галузеві компетентності», адже віднині освітня галузь у початковій школі представлена лише одним однойменним предметом. Предметні/галузеві мистецькі компетентності (тобто функціональні стосовно мистецтва) вбирають та інтегрують музичні, образотворчі, хореографічні, театральні, екранні сегменти, які умовно можна назвати вузькопредметними. Кожну з перерахованих компетентностей можна диференціювати й далі на підгрупи, на ще дрібніші сегменти. Приміром, музична компетентність включає інструментальну і вокальну (зокрема вокально-хорову), виконавську та імпровізаційну складові; вона межує із хореографічною і театральною, активно проникає в царину медіа.

Отже, можна уявити ціле древо предметних/галузевих компетентностей, які здатне розвивати в учнів мистецтво. Інтерпретація змісту предметних/галузевих компетентностей в широкому сенсі (тобто предметних компетентностей *lato sensu*) передбачає їх розгляд у всьому різноманітті мистецьких сфер, тобто компетентностей *stricto sensu* або вузькопредметних компетентностей. Вони інтегруються з особистісними й соціальними компетентностями (метакомпетентностями), які ґрунтуються на ціннісних орієнтаціях і світоглядних пріоритетах людини, особливостях її ментального і естетичного досвіду. Наголосимо, що окрім суто конкретних знань і способів дій у певній вузькоспеціальній галузі компетентність обов'язково включає

універсальні людські якості та здібності, які не залежать від сфери їх вияву, проте завжди впливають на будь-яку діяльність. Наприклад: ініціативність, здатність організувати себе (саморегуляція) й інших людей, працювати в команді, вміння адаптуватись у нових нестандартних ситуаціях, готовність до комунікації, рефлексії, критичного аналізу, адекватної оцінки результатів діяльності не лише з боку значущості для себе, а й наслідків для оточуючих. На успішність навчання мистецтва суттєво впливають властивості художньо-образного мислення, емоційного інтелекту, творчих здібностей.

Відмінністю між інтегрованим та традиційним уроком є те, що предметом вивчення на інтегрованому уроці виступають багатопланові об'єкти, інформація про сутність яких міститься в різних навчальних дисциплінах; своєрідна структура, методи і прийоми, які сприяють його організації і реалізації поставлених цілей.

Впроваджуючи інтеграцію в навчальний процес, необхідно дотримуватися певних умов. Зокрема, потрібно:

- враховувати спорідненість наук, відповідних інтегрованим навчальним предметам;
- збіг або близькість об'єкта вивчення;
- наявність загальних методів і теоретичних концепцій побудови [3].

Метою мистецької освітньої галузі є формування культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті, поваги до національної та світової мистецької спадщини [1].

Особливо актуальним є інтегрування різнопредметних знань у початковій ланці освіти, оскільки для молодших школярів властиве нерозчленоване сприйняття об'єктів навколишнього світу, без усвідомлення їх історичних ознак. Зважаючи на це, нами було досліджено Типову освітню програму під керівництвом О. Савченко в межах інтегрованих курсу «Мистецтво» і на основі зібраного матеріалу розроблено авторський посібник, в якому розкрито методичні аспекти опрацювання окремих тем у початкових класах, що об'єднує елементи методик навчання інтегрованого предмету «Мистецтво» [6]. Таким чином, змістова інтеграція сприяє виникненню процесуальної інтеграції, і водночас інтегративні технології здійснюють кореляційний вплив на зміст, акцентуючи в ньому не те, що роз'єднує, а те, що об'єднує художньо-змістові сегменти, забезпечуючи в кінцевому рахунку своєрідне інтегративне поле навчання.

Іншими словами: диференціація у мистецькій освіті спрямована на те, щоб бачити різне (музика – часове мистецтво, живопис – просторове; хореографія – процесуально-динамічне, скульптура – статичне; театр – конкретно-образне, архітектура – абстрактне тощо), а інтеграція – навпаки, прагне до спільних ознак між різними видами мистецтв (наприклад, споріднена образність та емоційність творів мистецтва, гармонійність і пропорційність мистецьких форм, схожість ритмічної організації художнього матеріалу, здатність відбивати явища і властивості світу через родові узагальнення, що виражається у понятті «жанр»). Під час опанування художньо-дидактичного матеріалу за

інтегративною технологією учень сприймає не один, а кілька потоків інформації, основою сприймання стає асоціативне запам'ято-вування, інтуїтивне «схоплення» різноманітних зв'язків в інтеграційному полі художніх смислів, виражених різними мистецькими мовами.

На основі педагогічних спостережень можемо ствердити, що інтегроване навчання, за якого матеріал доповнюється та повторюється іншими напрямками, дає набагато кращий результат у порівнянні з традиційним вивченням дисциплін. Інтегрований підхід сприяє виробленню системи знань, розвиває здібності до їх переносу в інші галузі. Також перевагами інтегрованого навчання є те, що інтеграція поживляє навчальний процес; економить навчальний час; позбавляє молодших школярів від перевтоми.

Отже започатковане в нашій країні масштабне впровадження інтегрованого курсу «Мистецтво» передбачає розробку не лише програм і підручників, а й методичного забезпечення. Опанування вчителями технологій інтегрованого навчання мистецтва сприятиме перебудові їхньої свідомості в напрямку відмови від одномірного вузько спеціалізованого бачення ролі мистецтва в школі, від звички протиставляти види мистецтв замість пошуку схожих рис і властивостей. Наразі прогнозуємо, що зміна педагогічного мислення буде не простим і досить тривалим процесом, адже інтеграція вносить в освіту певні ризики. Успішність реалізації нових ідей залежатиме від підвищення мотивації та педагогічної майстерності вчителів. Повноцінна практична реалізація вимог Нової української школи зумовлює необхідність поряд із предметними компетентностями розвивати на уроках мистецтва й цілу низку ключових компетентностей, які виходять за рамки окремої освітньої галузі й потребують розробки відповідних міжпредметних методичних засад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти: офіц. видання: затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лют. 2018 р. Київ, 2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п> (дата звернення 19.10.2019).
2. Закон України "Про освіту": офіц. видання : текст прийнятий ВР України 5 вер. 2017 р. Київ, 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 19.10.2019).
3. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу»/ Л. М. Масол. Київ: Генеза, 2019. 208 с.
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 207 с.
5. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти: затверджена наказом МОН від 08.10.2019 № 1273. Київ, 2019. 92 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf>

*Клінга Марина Андріївна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник
Красовська Ольга Олександрівна
проф. кафедри педагогіки
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

Сьогодні, коли Україна є незалежною державою, відроджується історична пам'ять її народу, культура, мистецтво, мова, відповідно відроджується національна система виховання. Лише правильно організована, вона може сформувати повноцінну, національно-свідому особистість громадянина України. Особливого значення тут набувають культура, мистецтво, власне все те, що духовно звеличує людину. Мистецтво – особлива форма відображення дійсності, естетичний художній феномен, який передає красу навколишнього, внутрішнього світу людини через осмислення фундаментальних категорій «краса», «гармонія», «пропорційність», «довершеність» та самосвідомість і патріотизм.

На сучасному етапі українського державотворення надзвичайно актуальною є проблема виховання у молодого покоління патріотичних почуттів, активної громадянської позиції, сприяння усвідомленню учнями свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей [1].

Надзвичайно велика роль у вихованні справжніх патріотів належить школі. Шкільне виховання справді спрямоване на те, щоб сформувати дитину свідомим українцем. Починаючи з молодого віку, дітям прищеплюється любов до рідної мови, культури, природи, малої і великої батьківщини. Період шкільного віку характеризується тим, що дитина неусвідомлено, але міцно засвоює погляди, оцінки, манери поведінки оточуючих її людей, формуються моральні риси характеру, поведінкові стереотипи, закладаються основи для формування патріотичної свідомості. Відродження української нації у школі, зокрема на уроках образотворчого мистецтва відбувається за допомогою національного та патріотичного виховання молодого покоління. Національне виховання ґрунтується на засадах родинного виховання, на ідеях і засобах народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що уособлюють любов до рідної землі, до свого народу, його традицій, звичаїв, готовність до праці в ім'я України, почуття гордості за Батьківщину, вірність Україні, власну відповідальність за її долю.

Головною метою національного виховання, формування громадянської свідомості на сучасному етапі є передача молодому поколінню багатств духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України. Це і любов до рідної землі, до свого народу, його традицій, звичаїв, готовність до мирної праці в ім'я України, почуття гордості за Батьківщину, вірність Україні. Патріотичні почуття дітей молодшого шкільного віку засновуються на їх інтересі до найближчого оточення, яке вони бачать щодня, вважають своїм, рідним, нерозривно пов'язаним з ними. Пізнання родоводу, сім'ї, села, краю, держави починається вже з раннього дитинства і продовжується у шкільному віці [2].

Головним завданням курсу «Образотворче мистецтво» є формування у молодших школярів культури почуттів, основ національної та громадянської свідомості. Пропонується проводити конкурси дитячої зображувальної творчості «Слава українським військовим», «У світі немає кращої країни, ніж Україна» та ін. Для ефективного формування національного виховання учнів початкових класів є: сприйняття учнями знань про українську культуру; застосування вчителем на уроках народознавства та у позаурочний час емоційно-естетичного фону; створення ситуацій емоційного переживання учнями педагогічних установок на оволодіння національними цінностями, усвідомлення знань про національну українську культуру, орієнтація дитини на позитивні результати діяльності щодо засвоєння певних національних цінностей у родині та в школі. Пропонується практикувати проведення виховних годин у формі: зустрічей з волонтерами, учасниками бойових дій, майстер-класів за участю дітей та батьків з виготовлення сувенірів для бійців Української армії. Доцільно впровадити виховні проекти: «Рідний край, де ми, живемо, Україною зовемо», «Я і моя родина», «Моя маленька батьківщина». Проводити тематичні виховні години, бесіди за темами: «Славетні українці», «Козацькому роду немає переводу» і ін. Проводити конкурси малюнків, оберегів, організувати написання листів та малюнків воїнам АТО. Акцент у виховній роботі перенести на засвоєння учнями народних традицій, сутності українських обрядів, народних свят, легенд, переказів, звичаїв та ін.

Таким чином, образотворче мистецтво відіграє певну роль у формуванні патріотичного виховання як учня, так і вчителя. Любов до рідного села, гордість за свою країну має значення у розвитку дитини. Без любові до Батьківщини і до її історії та культури неможливо виховати громадянина і патріота своєї держави, сформувати у дітей відчуття власної гідності. Виховання патріотизму, формування національної свідомості – одне з головних завдань уроків образотворчого мистецтва. Цьому сприяють уроки які спрямовані на ознайомлення з побутом, історією та культурою народу; уроки декоративно-прикладного народного мистецтва; уроки малювання з натури пейзажів рідного краю, предметів побуту свого регіону; розмови з учнями про рідний край, його природу, про українських художників. На уроці діти мають відчути, що вони є частиною народу великої і багатой країни, що вони – громадяни України, українці. Провідна роль у вихованні в учнів любові до

рідного краю відводиться перш за все вчителю. Тому дуже важливий його особистий приклад, а саме ставлення до культурно-історичному спадщини. В нашій школі створений прекрасний музей. Учні мають змогу відвідувати його та знайомитись з історією свого села та його традиціями. Водночас у дітей розширюються знання про характерні особливості рідного краю.

Я вважаю, що урок образотворчого мистецтва має стати у ряд тих шкільних предметів, які духовно збагачують особистість учня і формують його свідомість на національному ґрунті. І тому кожен урок стає для учнів відкриттям, новою сторінкою на шляху пізнання світу прекрасного, нового, незбагненого. Образне, кольорове сприйняття світу, яке варто відкривати своїм вихованцям, змушує працювати їхню фантазію, уяву, розвиває просторове мислення, розумові та пізнавальні здібності. Завдання педагога – розбудити в кожній дитині прекрасне, добре, гарне засобами доброї і прекрасної музики, яка зможе налаштувати не тільки окремого учня, а й весь клас на певну хвилю, примусити прислухатися до своїх власних хвилювань і почуттів, навчитися осмислювати їх. Музичний супровід створює особливий художній світ – світ високих почуттів, високого емоційного напруження, допомагає створити творчу атмосферу під час малювання. На уроках варто використовувати фрагменти пісень «Українка я маленька», «Діти України», «Україна-це ти», «Україно, ми твоя надія» та інші.

Отже, образотворче мистецтво – один із засобів творчого розвитку учнів. Практика показує, що діти виявляють великий інтерес до творів народного мистецтва і створюють неповторні роботи. Національна система виховання на уроках образотворчого мистецтва створює всі умови для того, щоб розкривалися природні задатки, формувалися нахили, здібності, вироблялося творче, самобутнє світобачення кожної особистості, реалізовувався її творчий потенціал. Вона є складовою і невід'ємною частиною життєдіяльності, життєтворчості рідного народу.

І на завершення я хочу процитувати слова Святослава Вакарчука: «Моє завдання разом з близькими друзями – це навчити себе і інших тому, що успіх країни починається з твого успіху. Розуміння цього не станеться завтра, не дасть швидких результатів, але зрушення в свідомості приведе до дій і майбутнього успіху. Мало невеликої групи яскравих особистостей. Важливо, щоб ціле покоління почало думати по-іншому. Це покоління ще не розчароване, у нього ще все попереду. Потрібно працювати, потрібно все зрушити з мертвої точки. Перший крок - складний. Не потрібно відразу ставати героями. Але доведеться стати трошки більш трудолюбивими і стійкими, трошки менш лінивими і безвідповідальними. І ось, якщо це «трошки» помножити на всіх – ми будемо мати дуже багато».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
2. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія

педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.

3. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/27.10.2016> р. 40 с.

*Колесник Анастасія Олегівна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ВИКОРИСТАННЯ КОНСТРУКТОРІВ LEGO В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Гра – це іскра,
що запалює вогник допитливості
і любові до знань.*

В. Сухомлинський

Досягнення успіху в навчанні залежить від бажання дитини вчитися, пізнавати, досліджувати. Отже, завдання вчителя – прищепити інтерес до знань, здатність їх отримувати, спираючись на цікавий і в той же час змістовний матеріал.

Основним видом діяльності молодших школярів є гра. Використання ігрової діяльності в навчальному процесі вкрай необхідне, особливо в початковій школі. Це дає змогу успішно формувати та закріплювати позитивне ставлення до навчання, підтримувати та розвивати інтерес до уроків. Адже гра – це не лише розвага, це фантазія, помножена на розум і кмітливість. Тому новий матеріал викладений в ігровій формі дає кращі результати, ніж традиційна форма викладу.

Діти – природжені конструктори, дослідники і винахідники. Ці, закладені природою задатки, найшвидше реалізуються й удосконалюються у конструюванні. Робота з конструктором LEGO дозволяє учням у формі пізнавальної гри дізнатися багато важливих ідей і розвинути необхідні в подальшому житті навички. Відбувається знайомство з навколишнім світом за допомогою гри та творчості. LEGO – це найпоширеніша на сьогодні педагогічна система, що використовує моделі реального світу і предметно –

ігрове середовище навчання та розвитку дитини. Основним принципом навчання є принцип «Навчання через дію» – діти отримують знання в процесі побудови та дослідження моделей з конструктора.

LEGO-конструктор – це набір для створення різних цікавих ігор. Для наборів LEGO характерні висока якість, естетичність, незвичайна міцність, безпека. Конструктори LEGO – це цікавий матеріал, стимулюючий дитячу фантазію, уяву, формуючий моторні навички. LEGO – конструювання допомагає дітям втілювати в життя свої задумки, будувати і фантазувати, захоплено працюючи і бачачи кінцевий результат.

Перспективність застосування LEGO – технології обумовлюється її високими освітніми можливостями: багатofункціональністю, технічними та естетичними характеристиками, використанням у різних ігрових і навчальних зонах [2].

Останнім часом у навчальному процесі школи все ширше використовуються LEGO-технології, які спрямовані на розвиток конструктивного мислення, уяви, бажання досліджувати, експериментувати і винаходити. LEGO Education дозволяє створити мотивуюче, захопливе освітнє середовище не тільки для навчання ключових предметів шкільної програми, а й для розвитку найважливіших навичок XXI століття: критичного і творчого мислення, вирішення завдань, вміння працювати в команді, вести дискусію, знаходити єдине рішення в спірній ситуації. LEGO-технології сприяють застосуванню сучасних комунікаційних та інформаційних технологій для розвитку навичок спілкування, творчих здібностей дітей, для вирішення пізнавальних, дослідницьких і комунікативних завдань.

Цікаві методики навчання з використанням LEGO-технологій пропонують багато вчителів: Т. Биковський, Т. Вихренко, Д. Денисюк, Ю. Іванов, С. Кучер, Л. Павлюк, О. Петегирич, Т. Полянська, Г. Рілле, В. Ткачук, О. Тополюкова, Н. Чигрин. Автори наголошують на ідеї, що використання LEGO на заняттях своїм змістом, формою організації та результативністю сприяє формуванню вміння аналізувати, порівнювати, зіставляти, виділяючи характерні особливості героїв, подій і т. д., що впливає на розвиток уваги, спостережливості, пам'яті, просторових уявлень, уяви [3].

За допомогою конструктора LEGO вирішуються завдання освітньої діяльності початкової школи за наступними напрямками:

- Розвиток дрібної моторики рук, стимулюючи в майбутньому загально мовленнєвий розвиток і розумові здібності.
- Навчання правильному і швидкому орієнтуванню в просторі.
- Ознайомлення з математичними поняттями, розв'язування математичних та логічних задач.
- Розширення уявлень про навколишній світ, архітектуру, транспорт, ландшафт.
- Розвиток уваги, пам'яті, творчого мислення.
- Формування навички діалогічного мовлення, розширення словникового запасу.

- Вміння працювати у групі, спілкуватися, бути толерантними один до одного.
- Створення атмосфери змагання.

Добре організована робота з конструктором LEGO має великий виховний потенціал: допомагає виробляти певні якості особистості – посидючість, терпіння, взаємоповагу, охайність. Все це разом узятє і дозволяє активізувати мислення, формувати стійкий інтерес до організованості.

Конструктор LEGO цінний тим, що його можна використовувати для вивчення різних розділів програми. Тому цей конструктор можливо використовувати і на інтегрованих заняттях, які забезпечують захопливий процес навчання. Застосування LEGO дає позитивні результати при засвоєнні навчального матеріалу, допомагає оволодінню здатності приймати і зберігати цілі і завдання навчальної діяльності, пошуку засобів їх здійснення, сприяє засвоєнню способів вирішення проблем творчого та пошукового характеру. Цеглинки LEGO є наочно-образними моделями тих інтелектуальних операцій, які здійснюються в ході навчальної діяльності.

Слід окремо зазначити, що при достатньому рівні професіоналізму та творчого потенціалу вчителя, який викладає матеріал, цей набір можна використовувати і на інших предметах.

У Державному стандарті визначено сім ключових компетентностей: соціальна; полікультурна; комунікативна; інформаційно-пізнавальна; самоосвіти та саморозвитку; продуктивної творчої діяльності; здоров'язберігаюча [1]. Крім ключових компетентностей передбачено формування предметних компетентностей, у яких закріплені результати навчання з певного конкретного предмета.

На уроках «Я досліджую світ» та «Дизайн і технології» у початковій школі значна увага приділяється формуванню предметно-перетворювальної компетентності, яка реалізується через основи художньо-промислового виробництва на рівні ручних, ремісничих технологій декоративно-ужиткового мистецтва і дизайну; пропедевтичну орієнтацію у різних видах праці (фізичній, розумовій, художній); виховання трудових навичок учнів на основі доступних видів продуктивної праці (побутової та господарської)

Крім уроків LEGO – конструктор можна включати в широкий спектр життєвих подій класу: виховні години, дидактичні ігри, LEGO – свята і розваги, оформлення класної кімнати до свят, що є потужним джерелом формування у дітей інтересу до конструювання. В освітніх рішеннях LEGO Education закладені воістину безмежні можливості. Мета роботи полягає у використанні на заняттях конструктора LEGO для підвищення якості навчання, ефективності роботи педагога, активності дітей під час навчального процесу, підвищенню успішності [3].

Отже, LEGO-конструювання – інноваційна технологія різнобічного розвитку дітей молодшого шкільного віку. Це одна з найвідоміших і поширених нині педагогічних систем, яка широко використовує моделі реального світу і предметно-ігрову середу навчання і розвитку дитини. Таким чином, робота з освітніми конструкторами LEGO, дозволяє дітям у формі

пізнавальної гри дізнатися багато важливих ідей і розвиває необхідні в подальшому житті навички суспільно активної, творчої особистості, яка самостійно генерує нові ідеї, приймає нестандартні рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2011. №7. С 1-19.
2. Використання LEGO на уроках у початковій школі. [Електронний ресурс]. URL:<https://vseosvita.ua/library/dopovid-na-temu-vikoristanna-lego-na-urokakh-u-pocatkovij-skoli-440482.html>
3. Кошелєв О.Л., Грицай С.М. Компетентнісний потенціал LEGO education у початковій школі. [Електронний ресурс]. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9.2/2.pdf>

Краєвська Вікторія Олександрівна
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука »*

Науковий керівник
Сойко Інна Миколаївна
*канд. пед. наук, доц. кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука »*

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ТА МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Визнання на державному рівні доцільності запровадження іноземної мови у початковій школі стало предметом зацікавлених дискусій педагогів, філологів та батьків. У наш час вкрай важливо замислитися над завданням раннього шкільного навчання цього предмета і можливостями його реалізації, оскільки в суспільстві існує велика потреба в фахівцях з якісно високим рівнем мовної підготовки.

У країні відкривається все більше й більше ліцеїв, гімназій, де іноземна мова займає пріоритетне місце в учбовому процесі. З'являється все більше й більше загальноосвітніх шкіл, в учбовий план яких вводиться іноземна мова з першого класу. В багатьох дитячих садках та приватних школах програма передбачає обов'язкове вивчення іноземної мови. Збільшується кількість батьків, які бажають платити за навчання своїх дітей іноземної мови у групах при палацах культури, будинках творчості, в лінгвістичних центрах тощо. У газетах все частіше зустрічаються оголошення бажаючих знайти для своїх дітей домашнього вчителя (репетитора, гувернера) із знанням іноземної мови.

Однією з основних умов запрошення на навчання чи роботу за кордон є знання іноземної мови. Ось чому знання іноземної мови дуже важливе.

У сучасних умовах іноземна мова розглядається як засіб спілкування і залучення до культури іншого народу. Це поступово стає домінуючою стратегією викладання іноземної мови в початковій школі. Особлива увага приділяється навчанню іноземної мови школярів в початкових класах, бо в дитинстві схильність до вивчення мов набагато більша. Останнім часом в педагогіці, як і в багатьох інших галузях науки відбувається перебудова практики та методів роботи в школі, а головною є проблема підтримки інтересу учня до навчання взагалі та іноземної мови зокрема.

Актуальність даної роботи полягає в тому, що в методиці викладання іноземної мови все ще висвітлено всі питання навчання іноземної мови на молодшому етапі та гостро стоять питання, як допомогти дитині як можна скоріше перебороти мовний бар'єр та привити їй любов до іноземної мови. В даній роботі враховується психологічні особливості кожної окремої дитини, а також той факт, що чим пізніше дитина починає вивчати іноземну мову, тим важче проходить процес навчання [1].

Спостереження психологів підтверджують, що спілкуючись, діти переконуються в тому, що іноземна мова є реальним засобом спілкування, і водночас отримують можливість проявити свою індивідуальність.

Треба звернути увагу на те, що для молодших школярів зовнішні враження – це сильний відволікаючий фактор. Їм важко зосередитися на незрозумілому складному матеріалі. Їхня увага характеризується невеликим об'ємом, малою стійкістю: вони можуть зосереджено займатися однією справою протягом 10-20 хвилин. Тому урок для цієї вікової групи школярів не може тривати більше 35 хвилин.

Щодо особливості мислення молодших школярів, то воно конкретне. На початковому етапі опанування мовою діти засвоюють її переважно наочним шляхом, коли водночас і чують нове слово, і спостерігають відповідний предмет, явище чи дію. Чим менша дитина, тим більше навчальний процес має опиратися на її практичні дії, бо їй недостатньо лише дивитися та мислити, їй необхідно взяти предмет до рук, тримати в руках, погладити його, побудувати щось тощо. Усі види діяльності, типові для молодшого школяра, мають бути по можливості включені в загальну канву уроку іноземної мови. І чим більше буде задіяно видів сприйняття, тим ефективнішим буде навчання [3].

Новий цікавий підхід до вивчення іноземної мови – це комунікативно-ігровий метод навчання. Він забезпечує дійове, зорієнтоване на особистість навчання іншомовного спілкування. Психологічні, фізичні і фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, зокрема пластичність мозку, гнучкість мозкових механізмів мовлення, що сприяють швидкому і якісному запам'ятовуванню, на основі якого легко реалізується перенесення в різні ситуації спілкування, підвищена сенситивність, яскраво виражені імітативні здібності, які підкріплюються здатністю до наслідування, – все це є передумовами успішного вивчення молодшими школярами іноземних мов. Педагог має запропонувати такий спосіб засвоєння знань, який був би

спрямований спеціально на розвиток, а не на шкоду дитині. Для цього важливо, щоб дитина була головним дієвим героєм на уроці, почувала себе вільно та комфортно, приймала активну участь в обговорюванні тем уроку. Важливо, щоб діти почувалися вільно і разом з учителем «створювали» урок. Не тільки і не стільки знання та володіння мовним і мовленнєвим матеріалом визначають ефективність процесу навчання іноземної мови в молодшому шкільному віці, скільки готовність та бажання дитини брати участь у міжкультурному спілкуванні мовою, яку вивчають. Це можливо, якщо основною формою шкільної діяльності буде не слухання, говоріння, читання та письмо іноземною мовою, а живе активне спілкування з учителем та один з одним.

Іноземна мова має засвоюватися учнями як засіб спілкування. Діти повинні вивчати мову в процесі зацікавленого спілкування та взаємодії з різноманітними персонажами: вчителем, ляльками, вдаваними носіями мови. Потрібно стимулювати потреби в ознайомленні зі світом іноземних однолітків та використовувати для цієї мети мову іншого народу. Будь-яке спілкування починається з мотиву та мети, тобто з того, чому та навіщо щось говориться, сприймається на слух, читається, пишеться.

Отже, передумовами успішного вивчення молодшими школярами іноземних мов є психологічні, фізичні та фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, зокрема пластичність мозку, гнучкість мозкових механізмів мовлення, що сприяють швидкому і якісному запам'ятовуванню, на основі якого легко реалізується перенесення в різні ситуації спілкування, підвищена сенситивність, яскраво виражені імітативні здібності, які підкріплюються здатністю до наслідування. Важливо, щоб кожен учень був головною дієвою особою на уроці, чув себе вільно та комфортно, приймав активну участь в обговоренні тем уроку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
2. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.
3. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/27.10.2016> р. 40 с.

*Лиса Світлана Іванівна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука »*

*Науковий керівник
Красовська Ольга Олександрівна*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Згідно з чинним законодавством, незалежно від місця перебування здобувачів освіти, на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників. Учні, які перемістилися в більш безпечні регіони, можуть навчатися дистанційно у свої закладах, якщо такі працюють, або влаштуватися до закладу освіти за новим місцем проживання. Станом на 4 травня 2022 року загальна кількість тимчасово внутрішньо переміщених дітей в Україні, які долучилися до навчання з інших областей, сягає майже 92 тис. осіб.

Для учнів з числа тимчасово переміщених осіб можуть підбиратися індивідуальні навчальні програми, якщо діюча програма в новому закладі відрізняється від попередньої. Робиться акцент на індивідуалізації навчального процесу. “Учням 1-4-х класів, які тимчасово перебувають за кордоном, ми також запропонували кілька варіантів для завершення навчання та отримання свідоцтва про базову чи повну середню загальну освіту. Якщо школа в Україні, у якій навчалися учні, організувала дистанційне навчання, то рекомендується учням підключитися до нього. Батьки повинні встановити контакт із закладом, щоб згодом отримати документ про освіту. Також є можливість звернутися до Міжнародної української школи із відповідною заявою. По закінченні навчання, документи видаватимуться вже там”.

Забезпечення державних гарантій, створення безпечного освітнього середовища, а також організацію здобуття освіти, освітнього процесу в умовах воєнного стану здійснюють:

- органи виконавчої влади, органи військового командування, військові, військово-цивільні адміністрації та органи місцевого самоврядування, їх представники, посадові особи, органи управління у сфері освіти;
- заклади освіти, установи освіти, наукові установи, їх засновники;
- громадські об'єднання, благодійні організації та фізичні особи, які здійснюють благодійну (волонтерську) діяльність.

Навчання учнів, що належать до групи тимчасово переміщених осіб, організовують за заявою батьків у зручний для них спосіб. У класах, де навчаються тимчасово переміщені учні, рекомендовано дотримуватись гнучкості в доборі навчально-методичного забезпечення освітніх програм закладів загальної середньої освіти. Міністерство освіти і науки розробило рекомендації для працівників закладів дошкільної та початкової освіти на період дії воєнного стану в Україні, що складаються з трьох частин:

– “Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної та початкової освіти на період дії правового режиму воєнного стану”;

– “Щодо здійснення заходів захисту вихованців під час освітнього процесу в умовах воєнного стану та надзвичайної ситуації”;

– “План дій вихователя закладу дошкільної освіти у випадку надзвичайної ситуації”.

“Документ містить інформацію про організацію освітнього процесу в закладах дошкільної освіти та ІППО, план та алгоритм дій в умовах воєнного стану для засновників, керівників і педагогічних працівників цих закладів, а також корисні посилання, які допоможуть організувати діяльність, яка буде сприяти всебічному розвитку, психологічній стабільності та вихованню дітей раннього та дошкільного віку в домашніх умовах та під час використання дистанційних і змішаних форм освітнього процесу”.

З огляду на наявну загрозу життю і здоров'ю учасників освітнього процесу внаслідок збройної агресії російської федерації та оголошення в Україні воєнного стану, Міністерством освіти і науки України розроблено методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2021/2022 навчальному році у початковій школі в умовах воєнного часу. Відповідний лист-роз'яснення направлено керівникам департаментів освіти і науки обласних, Київської міської державних (військово-цивільних) адміністрацій.

Здобувачам освіти, які в умовах воєнного стану були вимушені змінити місце проживання, місце навчання, незалежно від місця їхнього проживання на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників.

Для зарахування до закладу освіти в Україні не потрібна довідка ВПО (крім зарахування до 1 класу, про це нижче), достатньо лише подати заяву (її скановану копію чи фотокопію) про зарахування одного з батьків чи інших законних представників. Заява подається будь-яким способом: особисто або електронною поштою, через месенджер або іншим зручним способом для заявника. Якщо у законних представників наявне свідоцтво про народження дитини та свідоцтво її навчальних досягнень – бажано скановані копії чи фотокопії цих документів додати до заяви.

Якщо для закладів загальної середньої освіти можна організувати дистанційне навчання, то для закладів дошкільної освіти це досить складно. Оскільки навіть якщо зібрати дітей перед екранами та проводити для них заняття дистанційно, вони потребують особистої присутності в кімнаті дорослого задля безпеки дітей, а також щоб допомагати дитині організаційно. Вважаю, що там, де це можливо, – у безпечних населених пунктах заклади дошкільної освіти можуть працювати офлайн. Але наразі усі населені пункти на території України під загрозою ракетних ударів, тому необхідно при організації освітнього процесу враховувати наявність укриття у закладі освіти.

Якщо заклад освіти відновив освітній процес і є можливість організувати дистанційне навчання з учнями – МОН рекомендує виконувати

навчальні програми та навчальний план, ущільнюючи навчальний матеріал, організовуючи самостійну навчальну діяльність учнів, додаткові консультації з використанням технологій дистанційного навчання тощо та внести відповідні зміни до календарно-тематичного планування з предметів інваріантної та варіативної складової навчального плану закладу освіти для забезпечення якісного виконання програм без урахування показників із кількості днів. Це визначено наказом МОН від 01.04.2022 року № 290 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://eo.gov.ua/osvita-pid-chas-voyennoho-stanu-30-zapytan-ta-vidpovidey/2022/04/18/>
2. https://galinfo.com.ua/articles/osvita_pid_chas_vinyu_eksperty_ulead_provvely_informatsiyu_sesiyu_dlya_gromad_z_bty_oblastey_385349.html
3. <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/doshkilna-osvita-v-period-voyennogo-stanu/>

*Мачушенко Тетяна Андріївна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник
Красовська Ольга Олександрівна
проф. кафедри педагогіки
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Інформативне суспільство, що стрімко розвивається і змінюється, ставить перед системою післядипломної освіти завдання професійної перепідготовки відповідно до потреб сучасної школи. Вчителі повинні мати не лише ґрунтовні знання й вміння, а й такі якості особистості, як гнучкість, мобільність, критичне мислення, готовність до інноваційної діяльності, варіативної реалізації основних положень стандарту з урахуванням типів шкіл, можливостей педагогічних колективів тощо. Особливої актуальності набуває проблема перепідготовки педагогічних кадрів з огляду на інтегративні стратегії розвитку мистецької освіти.

Для того, щоб освіта дорослих була ефективною треба, щоб будь яка програма навчання враховувала процес виростання, самовираження,

самовизначення кожного, хто навчається. Процес навчання повинен бути динамічним, усі слухачі повинні бути долучені до динамічного процесу змін, кожен, повинен в навчання привносити особистий досвід, знання, емоції. Якою не були б умови або мета навчання, усі дорослі приходять навчатись з конкретного соціального середовища та пред'являють до навчання вимоги, які обумовлені взаєминами з рідними, друзями, сусідами, колегами по роботі та ін. До того ж усі дорослі вже розвили у собі особистий метод досягнення мети відповідно до їх особистих вимог до навчання та удосконалення, тобто вони володіють особистими моделями навчання.

З огляду на вище сказане ми пропонуємо у підготовці вчителів до інтегрованого курсу «Мистецтво» та «Художня культура» використовувати технологічні підходи. Технологія навчання (грецький термін «технологія» означає знання про майстерність), за визначенням ЮНЕСКО, трактується як конструювання та оцінювання освітніх процесів з урахуванням людських і технічних ресурсів у їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти.

Л. Масол запропонувала наступну класифікацію категорії технологія, так вона зазначає що можна виокремити наступні аспекти в даному понятті: дидактичний (В. Безпалько, С. Гончаренко, С. Подмазін, О. Савченко), виховний (І. Бех, В. Рибалка, Н.Шуркова), цілісно педагогічний (І. Дмитрик, М. Кларін, А. Нісімчук, О. Пехота, Г. Селевко, С. Сисоєва).

У підготовці вчителів до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін ми вважаємо за доцільне застосовувати наступні художньо-педагогічні технології: партнерські, художньо-інтегративні, інтерактивні.

Партнерською технологією І. Підласий називає технологію, що приділяє однакову увагу як предмету вивчення, так і формуванню особистості, де існують рівноправні права педагога і його учнів [2, с.7]. Під поняттям партнерська технологія, приломляючи його до навчання дорослих, ми розуміємо процес, де однакову увагу приділяють як предмету вивчення так і особистості дорослого, який є слухачем курсів післядипломної педагогічної освіти.

В. Слободчиков висловив думку щодо специфічних характеристик зрілої особистості, якими є слухачі курсів підвищення кваліфікації, це розвинуте почуття відповідальності, потребу в піклуванні про інших і потребу в передачі своїх знань і свого життєвого досвіду іншим; здатність до активної участі в професійній діяльності, здатність конструктивно розв'язувати життєві проблеми на шляху до самореалізації, прагнення до самоактуалізації власного "Я" через "Я-буття" до "Я-співбуття", а потім — до "Я-самобутність" (термін В. Слободчикова) [4, с.7].

Освіта дорослих потребує андрагогічної компетентності викладачів і методистів, які з ними працюють. Їхня функція все більше змінюється від передачі знань до фасилітації, тобто допомоги дорослим у саморозвитку та самореалізації. Посилюється значення консультування, яке ґрунтується на партнерських стосунках, є формою індивідуальної роботи з дорослим.

На відміну від інформаційно – рецептивної спрямованості навчання, коли дорослий є об'єктом впливу, пропоновані методи забезпечують проблемно-рефлексивний підхід. З одного боку, через діалог він сприяє формуванню критичного відношення дорослого до власного досвіду його знання та переоцінці, а з іншого – становить його в позицію дослідника. Який виробляє сумісно з навчаючим та тими хто навчається, власні рішення.

Художньо-інтегративні технології. Учитель, який викладає інтегровані курси «Мистецтво», «Художню культуру», як правило сам потребує допомогу у розуміння питань, які пов'язані з інтеграційними процесами у мистецькій освіті. Дуже часто предметне мислення вчителя, заважає стати йому на позицію інтегрованого викладання предмету. Через це ми вважаємо за потрібне застосовувати художньо-інтегративну технологію. Л. Масол умовно виокремила у цій технології три групи:

- духовно-світоглядний вид інтеграції, що здійснюється на основі спільної для всіх видів мистецтв тематизму, пов'язаного з відображенням у мистецтві різних аспектів життя;
- естетико – мистецтвознавчий вид інтеграції, що здійснюється на основі введення споріднених для різних видів мистецтва понять і категорій – естетичних, художньо-мовних, жанрових тощо;
- комплексний вид інтеграції, що передбачає одночасне поєднання декількох видів інтеграції, провідних інтеграторів із двох попередніх груп або ще й з додаванням до них інших. (1;74)

Інтерактивний (з англ. «interact» inter — взаємний і «act» — діяти) «здатний до взаємодії, діалогу» [3, с.7] Під інтерактивною технологією ми розуміємо таку організацію навчального процесу, при якій відбувається міжособистісна взаємодія всіх учасників навчання, існує чітко спланований результат навчання та створюються комфортні умови для творчого росту кожної особистості.

За О. Пометун і Л. Пироженко [3, с.7] ми дотримуємося такої класифікації інтерактивних технологій:

- інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах, ротаційні (змінювані) трійки, два-чотири-всі разом, робота в малих групах та ін);
- інтерактивні технології колективного групового навчання (мозковий штурм, навчаючи-учусь, «Ажурна пилка»;
- технології ситуативного моделювання (рольова гра, інсценізація) ;
- технології опрацювання дискусійних питань «Метод прес», «Займи позицію», дискусія, дебати).

У роботі з дорослими треба починати з нескладних – робота в парах, малих групах. Слухачі курсів підвищення кваліфікації легко сприймають і з бажанням приймають участь у дискусіях, мозковому штурмі. Переходити до колективного групового навчання та технологій ситуативного моделювання, як показує наш досвід, треба після того, як група стане більш злагодженою, а викладач, або методист отримає необхідну довіру, встановить партнерські, творчі взаємини зі слухачами.

Структура і методика інтерактивних занять складається з таких елементів: мотивація, оголошення теми та очікуваних результатів, надання необхідної інформації, інтерактивна вправа – як центральна частина заняття, підбиття підсумку уроку (рефлексія) [3, 4].

Інтерактивні технології ми використовуємо як на заняттях, які проходять за денною формою навчання, так на семінарах у міжкурсовий період. Так, на семінарі, що проходив для вчителів базових загальноосвітніх навчальних закладів, які приймають участь у всеукраїнській експериментальній та регіональній апробації інтегрованих курсів «Мистецтво» (1-4; 5-8кл) та «Художня культура» (9-11кл.), розкриваючи тему «Методичні засади викладання інтегрованого курсу «Мистецтво» (1-4; 5-8 кл.) була застосована інтерактивна технологія кооперативного навчання – робота в малих групах. Учасники семінару об'єдналися у чотири групи. Кожна з груп моделювала, а потім презентувала розробку інтегрованого уроку Мистецтво (2 кл.) «Зима з весною зустрічається». В кожній групі обрали спікера, секретаря та доповідача. Ознайомилися з умовами та порядком роботи, що був викладений у роздатковому матеріалі. Робота була продуктивна, виникло багато нових ідей, рефлексія цієї інтерактивної вправи відбулася у формі бесіди, коли усі учасники обмінялися думками про проведену роботу, та отримані результати, а також спланували наступну тематику та форми проведення семінарів.

Дуже часто у практиці роботи з педагогами ми використовуємо інтерактивну технологію колективного групового навчання «Ажурна пилка». Ця гра дає можливість на занятті засвоїти велику кількість інформації за короткий проміжок часу. Підчас практикуму за темою «Методичні засади викладання інтегрованого курсу «Мистецтво», слухачі об'єдналися у чотири «домашні групи», які були сформовані наприкінці лекції за темою: «Художньо-педагогічні технології у викладанні мистецьких дисциплін». Кожна з груп для опрацювання отримала теоретичний матеріал з посібника Л. Масол «Методика навчання мистецтва у початковій школі» [1].

Перша «домашня група» працювала над темою: «Інтегративні художньо-педагогічні технології», друга – за темою «Проблемно-евристичні художньо-педагогічні технології», третя – за темою «Інтерактивні художньо-педагогічні технології», четверта – за темою «Ігрові художньо-педагогічні технології». Завданням для кожної групи на практикумі було обмінятися думками, щодо наданого теоретичного матеріалу, та змодельовати урок з використанням опрацьованої технології. Далі утворилися «експертні групи», куди об'єдналися представники з кожної «домашньої групи». В експертних групах заслухали представника з кожної «домашньої групи», що до теоретичної частини, та ознайомилися з розробленою моделлю уроку, яка передбачає використання художньо-педагогічної технології розглянутої у групі. Після цього слухачі повернулися у «домашні групи», де обговорили інформацію, що досліджувалася в експертних групах. Таким чином за короткий проміжок часу слухачі мали змогу розібратися у чотирьох художньо-педагогічних технологіях та отримати чотири розроблені уроки за розглянутими технологіями.

Підчас курсів підвищення кваліфікації вчителів музики ми застосовуємо і технологію ситуативного моделювання. Наприклад, на практичному занятті у вчителів музики, слухачі інсценізували сюжетну пісню «Козак безвусий» муз. та сл. Н. Скляр. Слухачі об'єдналися у дві групи. Кожна з груп обрала собі режисера, та акторів на головні ролі, розробили сценарій. Як готовий продукт – наприкінці отримали два творчих проекти інсценізації даної пісні. Кожен з проектів був самобутній, неповторний, виявляв злагоджену роботу у групі. Рефлексією була відповідь на запитання: «Які відчуття панували при участі у інсценізації пісні? Чи у своїй педагогічній роботі надаєте можливість самостійно інсценізувати пісню учням? Що дасть дітям участь у аналогічній роботі? Наведіть приклади пісень, які ви можете запропонувати дітям для інсценізації.

Впровадження інтерактивних технологій у підготовці вчителів мистецького профілю є запорукою оптимізації процесу навчання, допомагає встановити партнерські стосунки, сприяє демократизації освіти дорослих. Стаття лише частково висвітлює проблему використання художньо-педагогічних технологій у системі ППО, вона потребує подальшого вивчення і конкретизації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
2. Підласий І. П. «Практична педагогіка або три технології». Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 616с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук., метод. Посіб. За ред.. О.І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
4. Слободчиков В. Категория личности в психологии и педагогике развития. Вопросы психологии. 1991. №2. С. 37-49

***Мачушенко Тетяна Андріївна,**
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

***Науковий керівник**
Красовська Ольга Олександрівна
проф. кафедри педагогіки
ПВНЗ « Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

СОЦІАЛІЗАЦІЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЧЕРЕЗ ЗМІСТ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

*Завдання школи – навчити жити.
Ми повинні виховувати людину,
здатну створити своє особисте
життя.*

П. Блонський

З урахуванням процесів, що відбуваються в соціальноекономічній сфері в Україні, однією з актуальніших проблем системи освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства визнано соціалізацію учнівської молоді. Насамперед, це стосується учнів саме молодшого шкільного віку, які розпочинають систематизоване навчання в межах школи першого ступеню і мають пристосуватися до нової ситуації розвитку.

Соціалізація у сучасній педагогічній науці здебільшого трактується як процес і результат засвоєння та наступного активного відтворення індивідом соціального досвіду, включення індивіда в соціальні стосунки. З одного боку, індивід засвоює соціальний досвід, входячи в соціальне середовище, в систему соціальних зв'язків, а з іншого – в процесі соціалізації він активно відтворює систему соціальних зв'язків за рахунок активного входження в середовище. Цей підхід акцентує увагу на тому, що людина в процесі соціалізації не тільки збагачується досвідом, але й реалізує себе як особистість, впливаючи на життєві обставини, на людей. В молодшому шкільному віці особливістю розвитку особистості є зміна її соціальної позиції, адже дитина приступає до систематичного учіння, стає членом шкільного і класного колективів. І головним завданням вчителя стосовно молодшого школяра в цей період полягає в тому, щоб сформувати у нього позицію учня, підвести його до розуміння й усвідомлення нових обов'язків.

З приходом до школи, це місце стає соціокультурним середовищем, в якому відбувається інтеграція дитини в систему соціальних взаємин, в різні типи соціальних спільнот (учнівський колектив школи, класний колектив) і їх підтримання протягом тривалого часу. Особливо актуально це для учнів початкових класів, для яких школа є новим соціальним середовищем. Основні напрямки соціалізації школярів здійснюються за такими параметрами:

- особистісний;
- соціально-груповий;
- політично-правовий;
- економічний;
- екологічний;
- універсальний.

Оскільки у початкових класах є спеціальні предмети, які слугують ядром соціалізації учнів («Я досліджую світ»), то створюються умови для включення

в процес навчання моральних переживань. Освітній зміст навчального предмета за умовами середовищного підходу не передається учням прямо, а вирощується в них у ході навчальної діяльності: під час вивчення явищ, під час колективної комунікації, зіставлення одержаних результатів з культурно-історичними аналогами. Тому ефективними вважаються методи рольового моделювання, різноманітні сюжетні ігри, соціальна практика. Ці методи забезпечують активну участь учня. Його діяльність і спілкування, як універсальні засоби виховання, послідовно розширюють зону актуального розвитку, вводять його в систему відносин, які все більше ускладнюються, дають змогу виявити і закріпити соціально значущі якості особистості [2].

Хочеться відмітити, що у молодших класах, де учень більшу частину навчального часу спілкується з одним учителем, саме цей учитель і створює сприятливу або несприятливу обстановку не тільки для навчання, але і для розвитку учня, для його соціалізації. У сприятливій обстановці учні не бояться задавати вчителю питання, не бояться помилитися, не забороняють собі проявляти емоції, можуть попросити допомоги у вчителя і однокласників. Зрозуміло, що забезпечити учням психологічний комфорт може педагог, який і сам комфортно почуває себе в класі - тобто сам вміє виявляти емоції в соціально прийнятній формі, вміє спокійно пояснити матеріал і переконати учнів в своїй правоті, вміє розуміти почуття кожного і спілкуватися з різними учнями, вирішувати конфлікти між ними і в той же час відстоювати свої права.

Завдання соціалізації на практиці я реалізую шляхом використання інтерактивних форм навчання: тематичне малювання, бесіди, дискусії, мозкові штурми, обговорення ситуацій, ділові та рольові ігри, робота в групах, в парах, анкетування, змагання, тренінги, вікторини, тощо. Інтерактивні методи навчання дозволяють мені вирішувати наступні завдання :

- активне включення кожного учня в процес засвоєння учбового матеріалу.
- підвищення пізнавальної мотивації;
- формування навичок успішного спілкування (уміння слухати і чути один одного, вибудовувати діалог, ставити питання на розуміння);
- розвиток навичок самостійної учбової діяльності: визначення провідних і проміжних завдань, уміння передбачати наслідки свого вибору, його об'єктивна оцінка;
- виховання лідерських якостей;
- уміння працювати з командою і в команді;
- переймати на себе відповідальність за спільну і власну діяльність по досягненню результату.

З досвіду можу сказати, що результативним є кооперативне навчання та активна групова робота, яка поряд із традиційними методами дозволяє істотно поліпшити якість навчання. Переважну роль у роботі надаю такому методу, як робота в невеликих групах (4-8 осіб), коли учні взаємодіють, вирішуючи колективну задачу. Спільна робота в невеликих групах формує якості соціальної й особистісної компетентності, а також уміння дружити [3].

За умов інтерактивної технології навчання, відбувається організація життя та діяльності колективу на основі поєднання управління, самоуправління та саморегуляції. Тому ми отримуємо чотири важливих елементи роботи в групі:

- 1) позитивна взаємозалежність;
- 2) особиста відповідальність за те, що відбувається в групі;
- 3) взаємодія віч-на-віч;
- 4) розвиток навичок роботи в групі.
- 5) для втілення цього методу в життя, я роблю наступне:
- 6) об'єдную учнів у невеликі групи, попросивши сісти віч-на-віч;
- 7) надаю кожному певну роль (наприклад: читець, секретар, доповідач, хронометрист); даю спільне завдання;
- 8) пропоную кожному поділитися своєю інформацією й матеріалами з іншими членами групи;
- 9) надаю учням у групі можливість роз'яснювати одне одному незрозуміле, розробляти проблему, підбивати підсумки обговорення;
- 10) даю групі спільну оцінку (винагороду);
- 11) для контролю запитую по одному учню з групи і у випадковому порядку;
- 12) сприяю рефлексії учнів або аналізу подій, що відбуваються всередині групи в процесі її роботи [4].

На своїх уроках з метою стимулювання висловлювань дітей з теми або питання. використовую метод мозкового штурму. Прошу учнів висловлювати ідеї або думки без будь-якої оцінки чи обговорення думок. Ці ідеї фіксую на дошці. Наприклад, на уроках основ здоров'я «як піклуватись про себе?», на уроках природознавства «що належить до природи?», на уроках читання «ознаки осені» та ін. Це спосіб заохочення активності учнів і швидкого генерування ідей. Це прийом може бути використаний для вирішення конкретної проблеми або пошуку відповіді на питання. Отже, застосування вищезазначених методів допоможе педагогу соціалізувати учнів цікаво, захоплююче та безвідривно від навчально-виховного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
2. Підласий І. П. «Практична педагогіка або три технології». Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 616с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук., метод. Посіб. За ред.. О.І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
4. Слободчиков В. Категория личности в психологии и педагогике развития. Вопросы психологии. 1991. №2. С. 37-49

*Мілясевич Ольга Ігорівна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Міськова Наталія Миколаївна,
к.п.н., доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У будь-якому сучасному світі немає вже такої галузі, де б не використовувались комп'ютерні технології, освітня галузь не є виключенням. Велике значення та сприйняття предмету математики в початковій школі, багато в чому залежить від того, як цікаво та ефективно проходить урок. Застосовуючи комп'ютерну техніку на уроках математики дає можливість краще засвоїти нову тему, зробити урок яскравим, насиченим, наповнюючи зміст предмету новими цікавими методиками та схемами.

Можна виділити основні фактори, що впливають на ефективність застосування нових технологій на уроках математики:

1. Висока степінь наочності;
2. Можливість проводити цікаві ігри у граючій формі для молодших школярів за допомогою комп'ютерних технологій;
3. За допомогою комп'ютера молодшим школярам буде легше сприймати нову інформацію, тому що це допоможе краще візуалізувати нові аспекти вивчення теми.

На сьогоднішній день комп'ютери можна вважати, як одним із кращих способів у сучасному світі передачі нових знань. Яскравим прикладом цього стала коронавірусна пандемія, коли суспільство змушені були вивчати та сприймати інформацію по-новому, а особливо молодшим школярам, оскільки для них це було все вперше.

Основне питання комп'ютерної освіти – це питання про визначну роль комп'ютерів у навчальному процесі. Комп'ютер знаменує собою початок нової ери – ера безпаперовій цивілізації і машинної обробки знань [1].

Комп'ютеризація шкільної освіти є одним із ключових символів великомасштабних інновацій у суспільстві сьогодні. Основними напрямками впровадження комп'ютерної техніки в шкільній освіті в початковій школі можна виділити такі:

1. Використання комп'ютерної техніки на уроках математики в початковій школі удосконалює процес навчання, а також підвищує його якість та ефективність;

2. Вдосконалення управління навчальним закладом та навчальним процесом на основі використання системи сучасних інформаційних технологій [2];

3. Організація кращої комунікації за допомогою інноваційних технологій.

Застосування комп'ютерів в початковій школі на уроках математики допомагає сприймати інформацію: графічно – сприйняття інформації у вигляді малюнків є цікавішим та легшим у вивченні нової теми, використання відео – матеріалів також поліпшує ефективність засвоєння нової теми, оскільки молодші школярі сортують великі обсяги інформації, а також структурують її.

Найпопулярнішими сучасними платформами для вивчення математики у початковій школі можна виділити такі:

1) Zoom – однією з найпопулярніших програм, яка допомогла кожній дитині здобути нові знання, перебуваючи у себе вдома. Це є зручно, оскільки можна показувати презентації, відео – уроки, що допоможе краще засвоїти новий матеріал на уроках математики.

2) Powerpoint – допоможе краще візуалізувати, комбінувати інформацію, при процесі вивчення фігур, розв'язуванні цікавих математичних завдань та задач.

Використання ІКТ під час вивчення математики відкриває цілий ряд можливостей для нетрадиційного розмірковування учнями предметного матеріалу. Використання комп'ютера на уроках математики допомагає підвищити мотивацію навчальної діяльності, а також вміння правильно організувати роботу учнів.

Основними напрямками доцільності використання засобів ІКТ в процесі навчання математики можна виділити такі: комп'ютерна візуалізація навчальної інформації про об'єкти або закономірності процесів, явищ, зворотній зв'язок між користувачем та засобами інформатизації та комунікації [3].

Використовуючи комп'ютерні дидактичні ігри можна створити сприятливі умови для роботи самих дітей в комп'ютерному середовищі, а це допоможе краще закріпити чи повторити вивчений матеріал, узагальнити та систематизувати його.

Отже, підсумовуючи вище сказане можна дійти висновку. Що завдяки використанню комп'ютерних засобів навчання учні отримують можливість для більш кращого вивчення інформації та сприйняття її більш по – сучасному та по – новому. Застосування мультимедійних засобів покращує роботу класу в цілому та кожного учня окремо за певних умов, а це використання сучасних та новітніх засобів, методичної літератури та правильна організація навчального процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальова Н.В. Сучасна школа. Сучасний урок. Використання ІКТ у навчально-виховному процесі / Н.В. Ковальова. – URL : http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30549/.

2. Стрілець С.І. Формування математичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів засобами інноваційних технологій / С.І. Стрілець, Т.П. Запорожченко. – URL : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2012_100/Strilets.pdf.

3. Рудницька Н.Ю. Використання комп'ютерних технологій на уроках математики в початковій школі / Н.Ю. Рудницькі, М.О. Синиця. – URL : http://eprints.zu.edu.ua/5868/1/Стаття_Рудницька_Синиця.pdf.

*Міляевич Ольга Ігорівна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ТЕХНОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ОБМЕЖЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ В ОСВІТІ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВИХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ ДИТИНИ

27 грудня 2017 Уряд затвердив розпорядження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності і здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків. Це дало початок впровадження інклюзивної освіти в Україні, адже раніше таких дітей радили направляти в школи-інтернати закритого типу, що призводило до соціальної замкненості дітей з особливими освітніми потребами. Я завжди вважала, що таким дітям потрібно спілкуватися з однолітками для соціальної взаємодії, що в подальшому полегшить їм життя. Головна задача освіти, при роботі з дітьми з ООП – це не дати знання – для знання, а для того, щоб знати як застосувати ці знання в подальшому самостійному житті.

В більшості випадків розуміння людей про інклюзію тісно асоціюється з терміном «інвалідність». Проте це не завжди так, адже не всі діти з ООП можуть мати «інвалідність». Згідно Закону України «Про освіту» «особа з особливими освітніми потребами - особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на

освіту» [1]. До дітей з ООП також відносять дітей, які мають порушення розвитку, зокрема: емоційні і поведінкові, фізичні; мовлення та спілкування; труднощі в навчанні; затримка психічного або інтелектуального розвитку; слуху, зору.

Міжнародні класифікації Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я:

- Міжнародна статистична класифікація хвороб та проблем, пов'язаних зі здоров'ям (МКХ);
- Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ);
- Міжнародна класифікація первинної медичної допомоги (ICPC-2).

Для визначення у дітей особливих освітніх потреб Міністерством охорони здоров'я України було видано наказ № 981 від 23 травня 2018 року «Про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків». У ньому зосереджено увагу не на діагнозі дитини, як у МКХ, а саме на особистості, яка має свої потреби та можливості щодо реалізації власного потенціалу в повсякденному житті. Тож давайте розглянемо її складові та компоненти.

МКФ застосовується:

1. Як клінічний інструмент при оцінці потреб, відповідності методів лікування, оцінці професійної придатності та якості надання реабілітаційних послуг.

2. Для ранньої діагностики і виявлення порушень.

3. Для катамнестичного спостереження – спостереження і реабілітації новонародженого, який переніс критичний стан або важку хворобу відразу після народження, з метою упередження або максимального зменшення негативних наслідків перенесеного захворювання.

4. Міждисциплінарний підхід. Спільно освітяни, лікарі, соціальні працівники зможуть допомогти кожній особі з ООП [3, с. 84].

Загальний огляд складових МКФ:

Функції організму – це фізіологічні функції систем організму (в тому числі психологічні функції).

Структури організму – це анатомічні частини тіла, такі як органи, кінцівки та їх складові частини.

Порушення – це проблеми, що виникають у функціях або структурах, такі як істотне відхилення або втрата.

Активність – це виконання особою завдання або дії.

Участь – це залучення індивіда до життєвої ситуації.

Обмеження активності – це труднощі, яких може зазнавати особа при виконанні діяльності.

Обмеження можливості участі – це проблеми, яких може зазнати особа при залученні до життєвих ситуацій.

Фактори навколишнього середовища створюють фізичне і соціальне оточення, середовище відносин і установок, де люди живуть і проводять свій час.

МКФ має *дві частини*, кожна з яких містить дві складові:

Частина 1. Функціонування та обмеження життєдіяльності

(а) Функції та структури організму

(б) Активність та участь

Частина 2. Контекстуальні фактори

(а) Фактори навколишнього середовища

(б) Особистісні фактори

Кожен компонент може бути виражений як *позитивними*, так і *негативними* термінами.

Кожен компонент складається з різних доменів і, в межах кожного домена – з категорій, які є одиницями класифікації. Показники здоров'я та пов'язані зі здоров'ям стани особи можуть бути зареєстровані шляхом вибору коду або кодів відповідної категорії з наступним додаванням *кваліфікаторів*, які є числовими кодами, що вказують на межі чи обсяг функціонування або обмежень життєдіяльності в цій категорії, або ту міру, в якій оточуюче середовище постає сприятливим фактором чи бар'єром [2].

Рис. 1 Структура МКФ [3, с. 87].

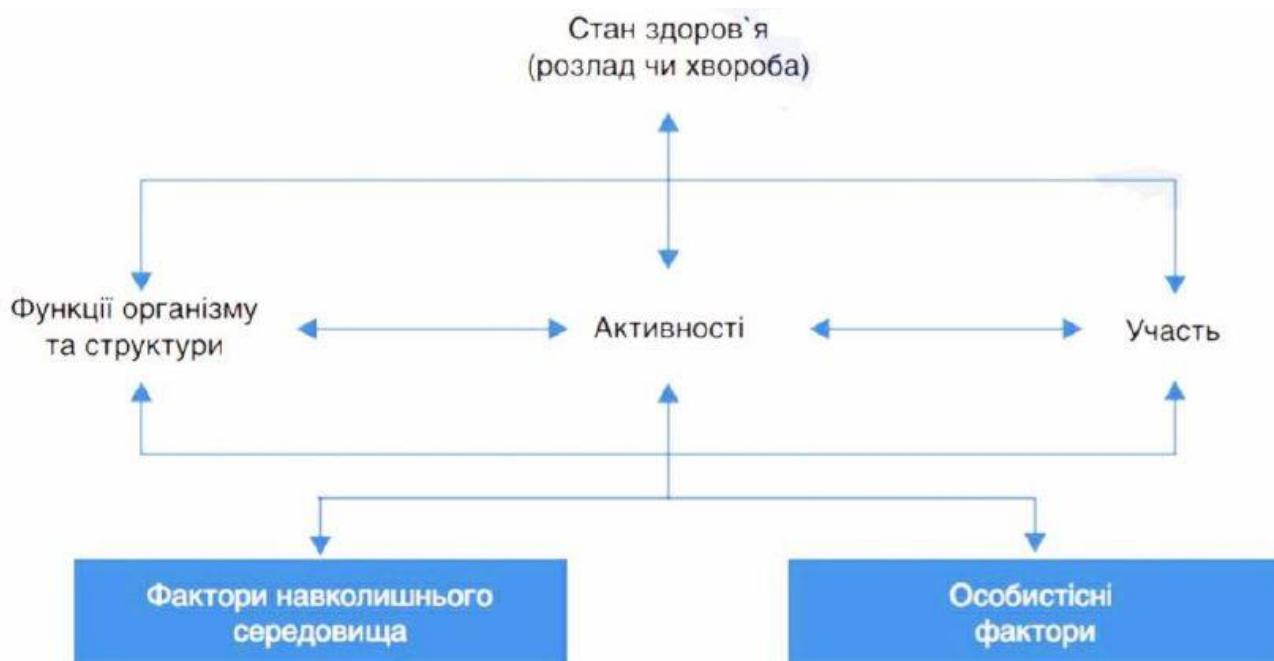

Рис. 2 Взаємодія між компонентами МКФ [3, с. 84].

Ці компоненти позначаються *префіксами* в кожному коді:

- b для Функцій організму
- s для Структур організму
- d для Активності та Участі
- e для Факторів навколишнього середовища.

Префікс d позначає домени в межах компоненту «Активність та Участь». На власний розсуд, префікс d може бути замінений на a або y, щоб позначити відповідно активність та участь.

За літерами b, s, d та e слідує цифровий код, який починається з номера розділу (одна цифра), а потім другий рівень (дві цифри), а третій та четвертий рівні (по одній цифрі кожен).

Наприклад, у класифікації функцій організму є такі *коди*:

- b2 Сенсорні функції та біль (елемент першого рівня)
- b210 Функції зору (елемент другого рівня)
- b 2102 Якість зору (елемент третього рівня)
- b 21022 Контрастна чутливість (елемент четвертого рівня)

Домени *Функції організму*

- b1 Розумові функції
- b2 Сенсорні функції та біль
- b3 Функції голосу і мови
- b4 Функції серцево-судинної, кровотворної (гематологічної), імунної та респіраторної систем
- b5 Функції травної, ендокринної систем та метаболізму

- b6 Урогенітальні та репродуктивні функції
- b7 Нейром'язові, скелетні та пов'язані з рухом функції
- b8 Функції шкіри та пов'язаних з нею структур

Домени Структури організму

- s1 Структури нервової системи
- s2 Око, вухо та пов'язані з ними структури
- s3 Структури, що беруть участь у голосоутворенні та мові
- s4 Структури серцево-судинної, імунної та дихальної систем
- s5 Структури, пов'язані із системами травлення, обміну речовин та ендокринною системою
- s6 Структури, що відносяться до сечостатевої та репродуктивної систем
- s7 Структури, пов'язані з рухом
- s8 Шкіра та пов'язані з нею структури

Домени Фактори навколишнього середовища

- e1 Продукція та технології
- e2 Навколишнє середовище та природні зміни в ньому, що виникли внаслідок діяльності людини
- e3 Підтримка і взаємовідносини
- e4 Взаємовідносини індивіда в суспільстві
- e5 Служби, системи та політика

Домени Активності та Участі

- d1 Навчання і застосування знань
- d2 Загальні завдання і вимоги
- d3 Комунікація
- d4 Мобільність
- d5 Самообслуговування
- d6 Участь у повсякденному житті
- d7 Міжособистісні взаємодії та стосунки
- d8 Основні сфери життя
- d9 Спільнота, соціальне і громадське життя

Спільна шкала компонентів МФК

- XXX0 – відсутні порушення (немає, відсутні, незначні) 0–4%;
- XXX1 – легкі порушення (легкі, незначні) 5–24%;
- XXX2 – помірні порушення (середні, значні) 25–49%;
- XXX3 – тяжкі порушення (значні, інтенсивні) 50–95%;
- XXX4 – повні порушення (тяжкі, абсолютні, тотальні) 96–100%;
- XXX8 – не визначено;
- XXX9 – не можна застосовувати [2].

Таким чином МКФ допомагає спеціалістам приймати рішення щодо функціонування й обмеження життєдіяльності дитини з ООП, уніфікованою, зрозумілою, стандартизованою мовою. За допомогою чітких критеріїв для опису життєдіяльності дитини з ООП та комплексно планувати послуги у сфері освіти й охорони здоров'я. Адже всі компоненти МКФ взаємопов'язані і заключення про особливі освітні потреби без них не можливе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» (2017 р.) URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2018 року № 981 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України 21.12.2018 № 2449) URL : https://moz.gov.ua/uploads/2/11374-9898_dn_20181221_2449.pdf
3. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ "Агентство "Україна", 2019. 300 с.

Наумчук Ірина Вікторівна
*студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко – гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Красовська Ольга Олександрівна
*доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри теорії та методики початкової освіти.
ПВНЗ «Міжнародний економіко – гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Закон України “Про освіту” розглядає інклюзивне навчання як одну з форм здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами. Тож перед освітньою інклюзією постає завдання формування в учнів з психофізичними порушеннями не лише системи предметних компетентностей, але й застосування змісту освіти для корекції наявних недоліків розвитку. Саме корекційне виховання в процесі здобуття освіти дітьми з інтелектуальними порушеннями цілеспрямовано та послідовно поліпшує їх розвиток і соціалізацію, здійснює профілактику виникнення негативних новоутворень у “структурі дефекту”, формування максимально можливих позитивних властивостей дитини, шляхом виправлення порушень розвитку психолого-

педагогічними засобами.

У психології проблему інтелекту та інтелектуального розвитку відображено у працях як зарубіжних (Ч. Спірмен, Л. Терстон, Дж. Гілфорд, Р. Кеттелл, Ж. Піаже та ін.), так і вітчизняних психологів (Г. Костюк, Г. Балл, І. Мартинюк, Ю. Машбиць, В. Моляко, С. Максименко, М. Холодна, М. Смульсон, Р. Пономарьова, Л. Засекіна та ін.).

Термін “інтелект” походить від латинського інтелект, що означає “розум”. Це здатність людини до використання операцій мислення (аналізу, синтезу, порівняння, абстракції, узагальнення, конкретизації), вміння застосовувати набуті знання та досвід у практичній діяльності, проникати в сутність речей і явищ навколишнього світу, виділяти основну ланку в складному ланцюзі причинно-наслідкових зв'язків і нагромаджувати нові знання та досвід [3].

В. Синьов зазначає, що “інтелект” включає сукупність здібностей особистості, які об'єднують не лише пізнавальні (сприймання, мислення, пам'ять, уяву), а й інші психічні процеси (емоції, волю), а також ті властивості особистості, які пов'язані з її спрямованістю (потяги, бажання, інтереси до інтелектуально-пізнавальної діяльності, її мотивацію), досвід (якість наявних знань), характерологічні риси (самостійність, критичність) тощо [5, с. 16].

Учні з інтелектуальними порушеннями – це діти з системними порушеннями пізнавальної діяльності, що має зворотний – затримка психічного розвитку (ЗПР) — та незворотний характер (розумова відсталість: олігофренія та деменція). В. Абрамов, В. Бітенський, В. Гавенко вказують, що до затримки психічного розвитку відносять стани, що проявляються легкою інтелектуальною недостатністю й займають проміжне положення між інтелектуальною нормою й олігофренією. Інтелектуальний показник за цих форм розладів становить 71—80 [3, с. 423]. В. Синьов, О. Хохліна вказують на те, що затримка психічного розвитку від розумової відсталості відрізняється високими можливостями компенсації за умови корекційно-розвиткового навчання, завдяки відносно збереженій зоні найближчого розвитку. А. Обухівська вказує на те, що затримку психічного розвитку доцільно розглядати як стан, значно ближчий до норми, ніж до розумової відсталості [2, с. 8].

У дітей із затримкою психічного розвитку нейропсихологічні показники виявляються у наступному: у дітей збережена здатність до логічного мислення, яке не може повноцінно розвиватися через дефіцит окремих пізнавальних функцій, виснажуваність нервових процесів, отже, низьку розумову працездатність. Адаптація інклюзивного освітнього середовища для дітей із ЗПР передбачає пристосування просторово-предметного (зменшення рівня та кількості сторонніх сенсорних стимулів, шуму в класі; застосування охоронно-педагогічного режиму; розміщення дитини у класі поряд з дітьми, які не мають труднощів у навчальній діяльності й характеризуються високим рівнем розвитку моральних переконань щодо взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами та ін.); психодидактичного (навчання здійснюється за адаптованими програмами, використання навчальних завдань різного рівня складності (відповідно до динаміки працездатності), збільшення часу на їх

виконання, зміна темпу уроку, чергування видів діяльності; адаптація наочних та інших матеріалів; використання поетапної інструкції, додавання письмових інструкцій до завдання й ін.); та соціальних компонентів середовища (мовленнєве або невербальне схвалення вчителя (усмішка, похвала тощо); фізичний контакт (дотик до плеча, потиск руки тощо); забезпечення доступу до улюблених занять; створення “ситуації успіху” та ін.).

Діти з легкими інтелектуальними порушеннями можуть навчатися за індивідуальними модифікованими програмами, які передбачають трансформацію характеру подачі матеріалу шляхом зміни змісту та концептуальної складності дисциплін. Наприклад, в процесі вивчення рідної мови (букварний період вивчення грамоти) діти з розумовою відсталістю потребують уповільнення навчання й зміни послідовності вивчення звуків та букв, що обумовлено кількома факторами: враховується не частота вживання звуків і букв (як при навчанні дітей з нормо-типовим розвитком), а те, наскільки звук збігається з буквою; складність злиття звуків у склад; особливості звуковимови учнів. Без модифікації навчальної програми засвоєння звуків та букв рідної мови дитиною з легкою розумовою відсталістю буде ускладненим.

Діти з розумовою відсталістю потребують модифікації просторово-предметного (розміщувати дітей за одно-двомісними столами надійної конструкції, без гачків та полиць із заокругленими кутами, неподалік від учителя; обмежити кількість сенсорних стимулів, що одночасно впливають на дитину та ін.); психодидактичного (пристосування навчального плану та програм, що передбачає модифікацію змісту освіти до особливих освітніх потреб дитини, зменшення обсягу та спрощення характеру матеріалу; уповільненість процесу навчання та ін.) та соціальних компонентів інклюзивного освітнього середовища (забезпечувати послідовність, максимальну чіткість та єдність педагогічних вимог до дитини; частіше використовувати позитивні підкріплення, створювати “ситуацію успіху” в процесі доступної діяльності; поступово вчити самоконтролю поведінки, залучати їх до порівнянь, оцінок, причинних обґрунтувань актів поведінки; забезпечити кожній дитині посильне доручення, враховуючи її індивідуальні здібності, інтереси, захоплення; надавати допомогу та здійснювати контроль за виконанням доручень та ін.)

Отже, кожна дитина з інтелектуальними порушеннями в процесі інклюзивного навчання потребує спеціальної програми (модифікованої при розумовій відсталості й адаптованої при ЗПР) та методики навчання, застосування охоронно-педагогічного режиму, участі в навчальному процесі необхідних фахівців, зокрема педагога-дефектолога та практичного психолога. Дуже відповідальним є чітке розуміння структури та психологічних особливостей кожного виду інтелектуальних порушень, що зумовлюють ті чи інші труднощі у навчанні конкретної дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мартинюк І. А. Патопсихологія. К. : Центр учбової літератури, 2008. 208 с.
2. Обухівська А. Г. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К. : Редакція загальнопедагогічної газети, 2012. 128 с.
3. Психіатрія і наркологія. за ред. В. Л. Гавенка, В. С. Бітенського. К. : ВСВ “Медицина”, 2015. 512 с.
4. Психіатрія і наркологія: підручник. за ред. О.К. Напреев. 424 с.
5. Синьов В. М., Матвеева М. П., Хохліна О. П. Психологія розумово відсталого дитини. К.: Знання, 2008. 359 с.

Остапчук Сніжана Петрівна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет»
імені академіка Степана Дем'янчука

Красовська Ольга Олександрівна
доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії та методики початкової освіти.
ПВНЗ «Міжнародний економіко – гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

«Освіта – це єдина зброя, яку ви можете
використовувати, щоб змінити світ»
Н. Мандела

Війна вносить свої корективи у низку сфер життя. Змін потребує і викладання певних навчальних предметів у школі, зокрема, історія.

Дистанційне навчання – це демократична й зручна система навчання, рівноцінна з очною, екстернатною формами. Добираючи навчальний матеріал, вчителю варто фокусуватися на сюжетах, що дадуть учням глибше розуміння історії боротьби українського народу за незалежність і своє майбутнє. Для прикладу подавати ті сюжети, на яких можна продемонструвати міць і незламність України, готовність протистояти ворогу навіть у найскладніші часи. Стануть у пригоді й теми та завдання, спрямовані на осмислення зв'язків між минулим і сучасним життям України, між світовими, державними та регіональними процесами.

На вчителів історичної та громадянської освітньої галузі сьогодні, як ніколи, лягає відповідальність за розвиток в учнів критичного та системного

мислення, медіаграмотності. З огляду на це варто запровадити п'ятихвилинки, під час яких розглядатиметься один із видів когнітивних викривлень, методів пропаганди чи маніпуляції, перевірятиметься на їх предмет якась новина. Добирати контент для таких вправ потрібно відповідно до віку та психоемоційного стану учнів, зважаючи на те, що певна інформація чи візуальні матеріали можуть налякати чи засмутити учнів [2].

Вчителям математики доречно виділити час на повторення і систематизацію вивченого раніше навчального матеріалу. Академічна свобода дає можливість вчителю змінювати порядок вивчення тем шкільного курсу математики. Тому для оптимізації навчального часу педагог може об'єднати певні теми, скоротити їх зміст, а натомість акцентувати увагу на базових знаннях і вміннях, формування яких передбачене нормативними документами, що регулюють сферу освіти. Для контролю та коригування навчальних досягнень учнів/учениць можна використовувати комп'ютерне тестування за допомогою доступних навчальних платформ (MOODLE, Google Classroom, Microsoft Teams тощо) [1].

Стосовно природничих наук, вчитель користуючись педагогічною автономією, може провести «ревізію» навчальної програми та визначити теми, що достатньо легко засвоюються учнями, і такі, що потребуватимуть додаткових зусиль. При цьому варто виділити теми, без яких неможливе розуміння змісту предмета в наступних класах та, відповідно, перерозподілити години. Практичну частину навчальних програм (експериментальні, практичні, лабораторні роботи тощо) можна розділити на дві частини:

- віртуальну (маючи відповідний контент, вчитель може проводити з учнями онлайн-заняття або давати як самостійну роботу вдома);
- домашню (в такому випадку можна використовувати підручні матеріали, що є в кожній дитини вдома, вчителю ж важливо створити для учнів чіткі алгоритми з обов'язковими настановами з безпеки життєдіяльності).

Така «ревізія» допоможе також визначитися з можливістю проведення інтегрованих уроків. Це сприятиме формуванню в учнів бачення цілісної картини світу. Залучення до домашніх експериментів, лабораторних, практичних та творчих робіт, проєктів батьків учнів та інших членів родини (ступінь залученості варто визначити заздалегідь) сприятимуть у цей непростий час згуртованості та зниженню психологічного напруження всіх залучених.

Завдання нас, дорослих, закласти аксіому для своїх дітей - вчитись варто завжди і не принципово, ви для цього прочитаете корисну книжку, пройдете онлайн курс чи відвідаєте лекцію. «Вік живи – вік учись!» В залежності від того, що людина вивчає, чим цікавиться, складається її особистість.

Сучасна освіта потребує зміни вектору від того, щоб заучувати академічні знання, які зараз є в легкому доступі через Вікіпедію чи Google, до формування навичок спілкування, переживання кризи, формування команд і знаходження свого місця у світі, що дуже швидко змінюється. Навчатись потрібно, не як випробування терпіння, бо так треба, а надихаючись. Сприймати пізнання нового, як творчість. Пізнавати ті напрямки життя, які цікаві.

Цікавість - це ключовий інгредієнт успішного навчання і успішного життя. Освіта розширює горизонти і допомагає робити усвідомлений вибір для себе і для інших, впливає на наше знання того, що є правильним і неправильним, посилює наш моральний компас. Освіта підвищує впевненість у собі, але навіть найобдарованіша людина не зможе домогтися успіху, якщо буде лінуватися і тільки мріяти про ідеальне майбутнє. Потрібно працювати.

Ми, освітяни, сьогодні докладаємо максимум зусиль аби виростити гідне та освічене молоде покоління українців, які чітко формулюють та аргументують власні думки та ідеї, здатні відстоювати позицію та розвивати свою роль у суспільстві. Нині кожен з нас проходить випробування війною, але тільки гідно його пройшовши, ми здобудемо перемогу не тільки над ворогом, що став на нашу землю, а і над собою, сформувавши платформу з міцним фундаментом для нових досягнень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2245/
2. <https://www.pedrada.com.ua/news/7293-osvta-da-znannya-a-znannya---tse-duje-potujna-sila>

***Поліщук Олена Вікторівна**
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

***Науковий керівник:**
Хом'як Ольга Анатоліївна
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

МОЖЛИВОСТІ УРОКІВ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ STEM-ОСВІТИ (НА ПРИКЛАДІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ)

Протягом останніх років у світі спостерігається стрімкий та інтенсивний розвиток практично всіх сфер людського життя. Особливо помітними є досягнення в галузі комп'ютерних технологій, ІТ, нанотехнологій, робототехніки. Не залишається осторонь і Україна. Безсумнівно, прогресивні зміни в цих галузях ведуть за собою модернізацію та реформування системи освіти, оскільки в найближчі роки держава потребуватиме кваліфікованих працівників. Такий розвиток подій забезпечить економічну стабільність і сприятиме конкурентоспроможності нашої держави на світовому ринку праці.

Цікавим інструментом для STEM і Нової української школи є використання конструктора Lego. Із цією метою в навчальний процес була впроваджена міжнародна програма «Шість цеглинок». Лего-проекткування розвиває дрібну моторику рук, увагу, пам'ять, критичне мислення, комунікативні навички, підвищує мотивацію до навчання, формує просторові ідеї в дітей, вміння працювати в команді (групі), у парах. STEAM – це універсальний підхід, орієнтований на практику, що дозволяє впоратися з будь-якої.

У навчальних програмах STEM увага акцентується на природничо-науковому компоненті й інноваційних технологіях. Проте сутність цього освітнього напрямку полягає в поєднанні міждисциплінарних практик, підходів до вивчення природничо-математичних дисциплін, дослідницько-проектної діяльності, інноваційних технологій, мистецьких дисциплін, лего-конструювання, співпраці та самореалізації. Це свідчить про те, що разом із розвитком науки повинен паралельно відбуватися і розвиток мистецтва.

В Україні ще у 2016 р. ініційовано поширення та розвиток STEM-освіти. Зокрема, було розроблено «План заходів щодо впровадження STEM-освіти в Україні на 2016–2018 рр.». Представлено низку наказів Міністерством освіти і науки України (далі – МОН) (наказ МОН від 13 квітня 2018 р. № 366 «Про реалізацію інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Я – дослідник» на 2018–2021 рр.», наказ МОН від 17 травня 2017 р. № 708 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою: «Науково-методичні засади створення та функціонування Всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM-центру (ВНМВ STEM-центр)» на 2017–2021 рр.») та Інститутом модернізації змісту освіти (далі – ІМЗО) (наказ ІМЗО від 5 лютого 2020 р. № 8 «Про проведення фестивалю «STEM-весна – 2020», наказ ІМЗО від 13 листопада 2019 р. № 113 «Про організацію та проведення дослідження «Ефективність освітніх процесів в умовах модернізації освітньої галузі», наказ ІМЗО від 14 серпня 2019 р. № 68 «Про організацію та проведення «STEM-школи – 2020») [3].

До ключових компетентностей Нової української школи (далі – НУШ) належать: спілкування державною (і рідною, у разі відмінності) мовою, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, вміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська компетентності, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя [1].

В основі STEAM-навчання лежить системно-діяльнісний підхід, самостійна дослідницька робота учнів. STEAM-освіта сьогодні активно застосовується у школах, але найчастіше педагогам звичніше використовувати інші терміни, наприклад, «проектна діяльність». Створення проекту передбачає мультипредметність. За STEAM-навчання діти застосовують знання з різних областей: математики й інших точних наук, інженерії, дизайну, використовують цифрові пристрої та технології. Отже, учні засвоюють загальне розуміння процесу створення і роботи над проектом. STEAM – це

універсальний практико-орієнтований підхід, який дозволяє учням справлятися із завданнями будь-якої складності. Водночас діти отримують практичну реалізацію своїх знань. Вирішуючи будь-яке виробниче або побутове завдання, людина змушена акумулювати знання з багатьох областей. Такий підхід корисний і потрібний в сучасній школі.

Як бачимо, Нова українська школа теж базується на цінностях STEM-освіти, тому і вчитель потрібний сучасній школі мобільний і готовий переформатувати своє мислення на інноваційне, який готовий взяти на себе відповідальність працювати з академічно здібними й обдарованими учнями [2: с.67]

Ефективним засобом STEM-освіти є використання конструктора Лего. Упровадження міжнародної програми «Шість цеглинок» є ще одним підтвердженням ефективної взаємодії STEM та НУШ.

Застосування Лего як робочого матеріалу можливе під час проведення будь-якого заняття, усе залежить від фантазії вчителя й учнів. Наприклад, під час вивчення предметів, що належать до мовно-літературної освітньої галузі, за допомогою цеглинок Лего можна позначати звуки у словах, складати схеми речень, інсценізувати вірші, оповідання, казки.

На уроках математики цеглинки слугують для вивчення чисел, дробів, геометричних фігур, складання схем до задач, розв'язування прикладів, порівняння величин, розташування предметів у просторі.

Природнича галузь «Я досліджую світ» відкриває перед учнями широкий спектр застосування лего-цеглинок. Їх можна використовувати під час проведення ранкових зустрічей, безпосередньо на заняттях для класифікації певних явищ, об'єктів, ознак, вивчення пір року, місяців, квітів, тварин, країн тощо.

Лего-конструювання не лише сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу, а й розвиває дрібну моторику рук, увагу, пам'ять, критичне мислення, комунікативні навички, підвищує мотивацію до навчання, формує в дітей просторові уявлення, вміння працювати в команді (групі), у парах.

Застосування STEM-технологій в умовах НУШ дасть можливість учневі розвиватися як практичний науковець, який не просто здобуває знання у школі, а й уміє використовувати їх у повсякденному житті, змінюючи довкілля на краще; як дослідник, який сприймає світ цілісно завдяки інтегрованому підходу до навчання, уміє правильно, а головне самостійно, робити спостереження, проводити досліди, експерименти, створювати проєкти, задовольняючи свою природну допитливість. Такий учень зможе узагальнювати та виокремлювати суттєві ознаки, аналізувати, порівнювати, робити висновки.

Важливо, щоб учні вже в 1-му класі вчилися самостійно шукати інформацію, опрацьовувати її, відбирати тільки те, що їм потрібно, використовувати творчий підхід до розв'язання завдань та вирішення проблем. Якщо учні початкової школи будуть займатися саморозвитком та самоосвітою, то в них не виникатимуть проблеми зі вступом у заклад вищої освіти чи працевлаштуванням.

Отже, упровадження принципів STEM-освіти в навчальний простір Нової української школи сприяє створенню принципово нової моделі навчання з новими можливостями для вчителів і учнів. Використовуючи міждисциплінарний підхід, інтеграцію шкільних предметів, практичну спрямованість, дослідницько-проектну діяльність під час проведення занять, орієнтуючись у своїй діяльності на концепції НУШ і STEM, ми зможемо побудувати сучасне, економічно стабільне, з високим рівнем технологізації, розумне та щасливе суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція «Нова українська школа». Інформаційний збірник МОН України. 2016. URL: <http://mon.gov.ua>. STEM-освіта. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>.

2. Кириленко С. Проблема підготовки вчителя у системі STEM-освіти: розвиток та формування його професійної компетентності. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 9–10 листопада 2017 р., м. Київ. Київ : ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. 160 с.

3. Накази МОН України. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/normativno-pravove-zabezpechennya/nakazi-monukrayini/>.

Попович Лілія Федорівна
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

ХУДОЖНЬО-ПРОДУКТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК НАУКОВА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Мистецька освіта – це підсистема дошкільної освіти, що гармонійно поєднує навчання, виховання і розвиток дітей молодшого шкільного віку засобами мистецтва, вона покликана підготувати їх до активної участі в соціокультурному житті, до подальшої художньо-естетичної самоосвіти. Мистецька освіта, на думку Л. Масол, є посередником між суспільно значущими культурними цінностями й особистісними цінностями людини та забезпечує набуття ключових і предметних мистецьких компетентностей,

формування прагнення і здатності до художньо-творчої самореалізації і духовного самовдосконалення протягом життя [5, с.24].

Проблема актуальності мистецької освіти й розкриття складових її змісту, функцій у системі формування особистості вихованця розглядається в низці сучасних наукових досліджень. Питання педагогіки мистецтва, ролі мистецької освіти, єдності культури і освіти знайшли своє відображення в працях вітчизняних та зарубіжних науковців філософів, психологів, мистецтвознавців, педагогів різних різних історичних епох Е. Абдулліної, Аристотеля, П. Блонського, Л. Виготського, Д. Кабалевського, М. Кагана, В. Кузіна, Б. Ліхачова, Б. Неменського, Платона, В. Сухомлинського.

Наукові ідеї психології, педагогіки, мистецтвознавства та культурознавства щодо гуманізації й гуманітаризації освіти представляють С. Гончаренко, І. Зязюн, М. Кісіль, В. Кремень, В. Луговий, О. Сидоренко. Розкриття теоретичних і методичних засад методики викладання мистецьких дисциплін та естетичного виховання дітей репрезентують С. Коновець, Л. Масол, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Хижна, Г. Шевченко.

Мистецька освіта – основа системи художньо-естетичного виховання, стверджує Л. Масол – розглядається у двох значеннях: широкому (соціальному) як процес духовно-естетичного збагачення особистості дитини через залучення до цінностей мистецтва в соціокультурному просторі (естетична соціалізація); у вузькому (суто педагогічному) як забезпечення спеціально організованих педагогічних умов формування духовного світу особистості дитини засобами мистецтва в закладах освіти [5, с.12].

Мета мистецької освіти: у процесі сприймання творів вітчизняного і зарубіжного мистецтва і практичної художньої діяльності виховувати у дітей особистісно-ціннісне ставлення до мистецтва, розвивати загальні та спеціальні здібності, художньо-образне мислення, творчий потенціал особистості, забезпечити набуття дошкільнятами комплексу ключових і предметних компетентностей – здатності до художньо-творчої самореалізації і готовності до самовдосконалення.

Під час опанування мистецьких цінностей діти засвоюють певні знання і набувають різноманітних умінь, які є засобом художнього розвитку – тобто становлення особистості як суб'єкта художньої діяльності, що передбачає розвиненість сенсорної та емоційно-почуттєвої сфер, образно-асоціативного мислення, загальних і спеціальних здібностей і якостей.

Питання компетентнісного підходу розкривають у власних дослідженнях українські науковці В. Андрущенко, Л. Банашко, В. Захарченко, С. Калашнікова, В. Кремень, Б. Кришук, В. Луговий, С. Мартиненко, О. Севастьянова, А. Ставицький, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова, С. Тафінцева.

Компетенція (від. лат. *competencia* – коло питань, з якими людина добре обізнана, володіє знаннями і досвідом) – це інтегрований результат опанування змістом загальної середньої освіти, який виражається в готовності учня використовувати засвоєні знання, уміння, навички, а також способи діяльності

у конкретних життєвих ситуаціях для розв'язання практичних і теоретичних задач [4, с.34].

Компетенція є інтегральним результатом взаємодії компонентів:

мотиваційного, що виражає глибоку зацікавленість у даному виді діяльності, наявність особистісних смислів розв'язувати конкретну задачу;

цільового, пов'язаного з умінням визначати особисті цілі, співвідносні з власними смислами; складанням особистих проєктів та планів; усвідомленим конструюванням конкретних дій, вчинків, які забезпечать досягнення бажаного результату діяльності;

орієнтаційного, що передбачає урахування зовнішніх умов діяльності (усвідомлення загальної основи діяльності; знання про коло реальних об'єктів; знання, уміння і навички, які стосуються цього кола) і внутрішніх (суб'єктний досвід, наявні знання, предметні і міжпредметні вміння, навички, способи діяльності, психологічні особливості тощо);

функціонального, що передбачає здатність використовувати знання, уміння, способи діяльності та інформаційну грамотність як базис для формування власних можливих варіантів дії, прийняття рішень, застосування нових форм взаємодії;

контрольного, що передбачає наявність чітких вимірювачів процесу і результатів діяльності, закріплення правильних способів діяльності, удосконалення дій відповідно до визначеної і прийнятої цілі;

оцінного, пов'язаного із здатністю до самоаналізу; адекватного самооцінювання своєї позиції, конкретного знання, необхідності чи непотрібності його для своєї діяльності, а також методу його здобування чи використання [5, с.35].

Ці компоненти в структурі загальної компетенції вихованця тісно взаємопов'язані. Тому кожний компонент може впливати на розвиток інших компонентів. Для нашого дослідження особливе значення має сформована художньо-продуктивна компетенція вихованця закладу дошкільної освіти. Визначаємо, *що предметна мистецька компетенція - це* здатність до використання специфічного мистецького тезаурусу, який відображає систему знань про цілісність художньої культури та видову специфіку мистецтва в початковому курсі початкової шкільної мистецької освіти; вміння розуміти, інтерпретувати, емоційно оцінювати твори мистецтва та естетичні явища на основі власних світоглядних уявлень та ціннісних орієнтацій; до збагачення художньо-естетичного досвіду через опанування творчими вміннями та навичками з метою мистецького самовдосконалення та саморозвитку особистості. Складниками художньо-продуктивної компетенції є: музична, образотворча, мистецько-синтетична [4, с.95].

Художньо-продуктивна компетенція школяра характеризується здатністю володіти системою знань про цілісність художньої культури та видову й жанрову специфіку мистецтва в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності; володіти знаннями з мистецтва, змістом специфічного мистецького тезаурусу, художньо-образної мови різних видів мистецтва; знати творчість найвідоміших вітчизняних та зарубіжних діячів культури і

мистецтва; знати кращі зразки музичного, образотворчого, хореографічного, театрального, екранного світового та українського національного мистецтва; володіти знаннями з історії світового та вітчизняного мистецтва, українознавства, розуміти місце й роль українського національного мистецтва у просторі загальнолюдських цінностей.

Художньо-продуктивна компетенція школяра визначається вміннями розуміти, інтерпретувати, емоційно оцінювати твори мистецтва, естетичні явища на основі засвоєних знань, власних світоглядних уявлень та ціннісних орієнтацій; використовувати художньо-образні засоби різних видів мистецтва: образотворчого (лінію, форму, об'єм, простір, композицію, колір), музичного (мелодію, ритм, гармонію, темп, лад, тембр, регістр), хореографічного, театрального, екранного (міміку, жести, костюми, декорації, музичний супровід) з метою втілення художнього образу в різних видах і жанрах мистецтва; використовувати художні техніки, технології, матеріали, прийоми творення різних видів образотворчого мистецтва; імпровізування, хоровий, ансамблевий та сольний спів, пластичне інтонування, гру на елементарних музичних інструментах, рухи під музику, рольові ігри, етюди з метою набуття свободи вираження у власній творчій діяльності.

Художньо-продуктивна компетенція школяра свідчить про вміння висловлювати власне емоційно-естетичне ставлення до творів мистецтва на основі осмислення змісту художніх образів, аналізу, інтерпретації; використовувати художньо-образну мову різних видів мистецтва, специфічний мистецький тезаурус в усному мовленні з метою висловлювання власного емоційно-естетичного ставлення до творів мистецтва; володіння навичками ведення діалогу (дискусії) за змістом художнього твору, творчого самостійного мислення у професійно-педагогічній діяльності. Вона виявляється через здатність особистості дитини до збагачення особистісного художньо-естетичного досвіду через опанування мистецькими знаннями, творчими вміннями та навичками з метою духовного самовдосконалення та саморозвитку особистості; відчувати відповідальність за збереження, примноження культурної спадщини та виховання поваги до національного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

6. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02 2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
7. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу: [https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/](https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view) 27.10.2016 р. 40 с.
8. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. Навчальний посібник. Київ: Кондор. 2005. 200 с.
9. Малиновская Л. П. Питання формування дизайнерського мислення. Москва. 1994. 138 с.
10. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі. Харків, 2006. 256 с.

11.Матвієнко С.І. Художня праця та основи конструювання. Навчальний посібник. Ніжин. 2016. 200 с.

Попчук Наталія Сергіївна
*студентка 1-го курсу-магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ" Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука"*

Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна
*к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ "Міжнародний економіко - гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука"*

ПРОБЛЕМНЕ НАВЧАННЯ І МОЖЛИВОСТІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Проблемна активність учня, зокрема, учня початкових класів – це одна із центральних проблем педагогіки, оскільки сам процес людського пізнання носить активний, творчий характер, а здібності людські, в тому числі й пізнавальні, розвиваються лише в активній самостійній діяльності. В проблемному навчанні створюються найбільш сприятливі умови для формування таких якостей особистості, як пізнавальний інтерес, творча активність і самостійність.

Проблемне навчання – це метод навчання, в якому реальні складні проблеми використовуються як освітній інструмент. Це навчання, яке ґрунтується на вирішенні проблем за обмежений час і надає досвід, який сприяє активному процесу вивчення, допомагає систематизувати знання та природно інтегрує навчання в школі й реальне життя. До проблемного навчання входять такі напрями як дослідження випадків, рольові ігри та симуляції.

Слід зазначити, що застосування проблемного навчання в початковій школі спрямоване на формування пізнавальної самостійності учнів, розвиток їх логічного, раціонального, критичного і творчого мислення і пізнавальних здібностей. У цьому і полягає його головна відмінність від традиційного пояснювально-ілюстративного навчання.

Мета активізації учнів за допомогою проблемного навчання полягає в тому, щоб підняти рівень розумової діяльності учня, навчати його не окремим операціям у випадковому, стихійному порядку, а в системі розумових дій, яка характерна для вирішення нестереотипних завдань, що вимагають застосування творчої розумової діяльності. «Поступове оволодіння учнями системою творчих розумових дій призведе до зміни якості розумової діяльності учня, виробить особливий тип мислення, який зазвичай називають науковим, критичним, діалектичним» [3, с.211].

Підготовленість учня до проблемного навчання визначається насамперед

його вмінням побачити запропоновану вчителем проблему, сформулювати її, знайти шляхи вирішення й вирішити ефективними прийомами. Навчальна проблема не тотожна завданню. І в житті, і в школі зустрічається багато завдань, вирішення яких вимагає лише механічної діяльності, що не сприяє розвитку самостійності мислення. Навчальна проблема – форма реалізації принципу проблемності в навчанні. Завдання – явище об'єктивне, для учня воно існує із самого початку в матеріальній формі, і перетворюється в суб'єктивне явище лише після сприйняття й усвідомлення. Основними елементами навчальної проблеми є «відоме» і «невідоме» (потрібно знайти «зв'язок», «відношення» між відомим і невідомим). В умовах задачі обов'язково містяться такі елементи, як «дано» і «вимоги».

Для того щоб проблемне навчання в початковій школі було оптимальним у цьому відношенні, недостатньо включити в процес навчання випадкову сукупність проблем і проблемних завдань. Система проблем повинна охоплювати всі основні їх типи, властиві кожній області знання, важливі для загальної освіти методи пізнання; характеристики творчої діяльності повинні відрізнятися поступово зростаючою складністю. Проблемне навчання впливає на хід усього навчального процесу, але не можна все навчання зробити проблемним, так як цілі проблемного навчання не вимагають використання всього навчального матеріалу.

Отже, початкова школа є базовою для проблемного навчання в середній школі. Результатом навчання молодших школярів є зміни в структурі знань, формування вмінь і навичок учнів самостійно вчитися. Уведення в початкову школу регулярних розвивальних занять, включення дітей у постійну пошукову діяльність істотно покращує початкову освіту. Такий систематичний підхід створює умови для розвитку в дітей пізнавальних інтересів, формує прагнення дитини до роздумів і пошуку, викликає почуття впевненості у своїх силах, у можливостях свого інтелекту. Під час занять із використанням проблемного навчання, відбувається становлення в дітей розвинених форм самосвідомості й самоконтролю, знижується тривожність і необґрунтоване занепокоєння.

Таким чином, проблемне навчання – це необхідна складова навчання дітей у початковій школі, адже кожний вчителя прагне всебічно розвивати здібності сучасних школярів, тому найчастіше застосовують метод проблемного навчання, який спрямований навчити учнів самостійно мислити, логічно і послідовно викладати свої думки, працювати творчо, виокремлювати головне, об'єктивно оцінювати свою роботу і роботу однокласників, вільно орієнтуватися у великому потоці інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бівол О. С. Проблемно-пошукові методи навчання на уроках у початкових класах як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів. *Таврійський вісник освіти*. 2012. № 3 (39). С. 103-107.
2. Волкова М. П. Педагогіка: Посібник для студентів. Київ : Академія, 2001. 576 с.

3. Організація навчальної діяльності учнів на уроці. [Електронний ресурс]. URL: <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/784/60/>
4. Проблемне навчання. [Електронний ресурс]. URL: <http://bukvar.su/pedagogika/103984-Problemnoe-obuchenie.html>

Прядун Софія Станіславівна,
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник.
Хом'як Ольга Анатоліївна,
*к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ

Проблема зниження гостроти зору у дітей є головною і актуальною. В процесі навчання інформацію з комп'ютерів, гаджетів, телефонів мозок дитини отримує через зоровий аналізатор. В результаті цього досить швидкими темпами розвивається короткозорість у дітей шкільного віку. Вже сьогодні дитяча короткозорість в країнах Азії є першою причиною інвалідизації нації. В Україні точної офіційної статистики щодо кількості людей з порушенням зору немає. За не офіційними даними, – це приблизно 100 тисяч людей, з них понад 10 тисяч – діти. Причому, для нашої держави, проблема дитячої сліпоти та слабкозорості дуже актуальна, оскільки дитяча сліпота та слабкозорість посідає четверте місце серед основних причин інвалідизації дітей нашої країни.

Тому фахівці багатьох країн світу працюють над проблемою зміцнення здоров'я дітей з особливими освітніми потребами, відновлення їх працездатності, соціальної реабілітації, адаптації та активної участі у житті.

За останні роки проблему погіршення зору у дітей молодшого шкільного віку було висвітлено в різних працях: в галузі корекційної педагогіки (І. Садова); з точки зору фізичного розвитку та фізичної підготовки (О. Нагорна, Р. Азарян, В. Афанасьєв, Р. Батищева, Л. Коваль, Н. Крафець, Ю. Павлов); висвітлено динаміку і методику розвитку окремих фізичних якостей у дітей з вадами зору (Г. Бобков, В. Ковальов, В. Седнева). Багато праць присвячено вивченню інвалідності як тотального фактору, що призводить до істотного обмеження життєдіяльності дітей, сприяючи соціально-психологічній дезадаптації (В. Кондрашин, Л. Обухова, Л. Одинченко). Водночас поза увагою залишається індивідуальний підхід

педагогів до дітей молодшого шкільного віку зі зниженим зором, від якого залежить працездатність та ефективність трудової діяльності.

Досвід інтегрування дітей з порушеннями зору у масову школу виявляє кілька напрямів, за якими необхідно працювати.

1. Створення психологічного настрою сліпого учня (зі зниженим зором) на подолання труднощів.

2. Колектив учнів слід ознайомити з особливостями однокласника з порушеннями зору.

3. Необхідно створити доброзичливу обстановку і сформувати добре ставлення до такого учня [1].

Зір – одна з фізіологічних функцій сенсорної системи, за допомогою якої людина отримує 80-90% інформації про навколишній світ. Ця інформація необхідна не лише для повноцінного існування та орієнтування людини, але й для естетичного сприйняття світу.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я щороку кількість сліпих у світі зростає на 1 мільйон осіб, кожні 5 секунд втрачає зір одна доросла людина, кожну хвилину – одна дитина. Щороку в Україні інвалідами внаслідок вад зору визнають близько 12 тисяч осіб. Щороку лікарі виявляють 150 тисяч дітей, що мають проблеми із зором. Найбільша проблема – несвоєчасне звернення до лікарів.

Для України проблема дитячої сліпоти та слабкозорості дуже актуальна, оскільки вона посідає четверте місце серед основних причин інвалідизації дітей в нашій країні.

Серед дитячого населення поширеність короткозорості складає – 30 % усіх захворювань очей. Користування електронними пристроями, не дотримання зорової гігієни, не достатній рівень обізнаності населення щодо профілактики розвитку короткозорості – основні причини такої ситуації.

Оскільки, в період пандемії, ми всі перейшли на дистанційний формат роботи та навчання, стикнулися з необхідністю працювати та виконувати свої обов'язки на відстані, користуючись цифровими технологіями та гаджетами і помітили не втішну статистику. Було проведено власне дослідження стану зору у дітей шкільного віку, як негативно вплинула дистанційна форма навчання на зір здобувачів освіти та можливі наслідки.

Дослідження проводилось двічі з інтервалом в 1 рік. Перше обстеження проходило до початку пандемії, де зафіксовано початкові результати фізичного стану дітей. Контрольна група здобувачів освіти складалася з 19 осіб, віком 9-10 років. Перше (діагностичне) дослідження показало такі результати : у 15 % дітей виявлено порушення постави (сутулість), проблеми із зором мали 5 % досліджених.

За результатами другого (заключного) обстеження, було помічено, що у 35 % дітей виявлено порушення постави (сутулість), порушення зору – 15 % досліджених (за період пандемії). В цих дітей також було виявлено зменшення рівня працездатності і продуктивності праці, млявість, в деяких випадках апатичність до занять, спостерігалась швидка втомлюваність, їм складніше засвоїти вивчений матеріал, більше зусилля прикладають для засвоєння того ж

самого матеріалу, порівнюючи з однолітками, які не мають таких порушень. В здобувачів освіти, які мають проблеми з порушенням зору, спостерігається порушення постави. Всі опитані говорили, що вони не мають проблем із зором. В такому віці діти не можуть визначити погіршення свого зору. Тому велику роль відіграє вчасна діагностика порушення зору. Більшу частину свого часу дитина проводить в школі і найчастіше проблеми помічають педагоги (початкової школи).

Для молодших школярів з порушеннями зору у початковій школі повинні бути організовані спеціальні корекційні заняття: ритміка, лікувальна фізкультура, корекція вад мови, заняття з соціально-побутового і просторового орієнтування, розвитку зорового сприймання. Таким чином, учителям необхідний тісний контакт і зі шкільним психологом, і з тифлопедагогом, і з батьками, для того, щоб допомогти сліпій і слабозорій дитині адаптуватися у шкільному соціумі.

Вчитель інклюзивного класу повинен:

- знати ступінь порушення зору дитини, уявляти його індивідуальні можливості і потреби;
- підтримувати тісний контакт з дефектологом, психологом, логопедом, батьками дитини; використовувати всі збережені та порушені аналізатори;
- проводити на всіх заняттях роботу по навчанню орієнтування у просторі;
- продумати, де посадити такого учня (слабозору дитину – на першу парту у середньому ряді) [2, с. 14].

Отже, в результаті проведеного дослідження виявлено зниження гостроти зору у здобувачів освіти на 10%. Тому основним завданням педагога, особливо в початкових класах, має полягати навчання дітей правильного і раціонального використання цифрових електронних пристроїв, особливо в період дистанційного та змішаного навчання. Під час уроків систематично проводити розвантаження на зорову систему: фізкультхвилинки, гімнастику для зору, пальчикову гімнастику і невеличкі руханки для дітей.

Адже, здорові діти – здорова нація!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Путівник для вчителів: Навчально-методичний посібник. Київ. 2010.
2. Седнева В. О. Основи корекційної роботи з учнями, які мають особливості психофізичного розвитку : методичні рекомендації. Миколаїв : ОШПО, 2011. 36 с.

*Рябошанка Марина Юріївна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*

ГРОМАДСЬКІ БАТЬКІВСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на одержання освіти, якість якої не різниться від якості освіти здорових людей.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), лише 20 % народжених дітей умовно вважаються здоровими, інші – або страждають порушеннями психофізичного розвитку, або знаходяться в стані між здоров'ям і хворобою. Визнання прав такої дитини, її інтересів, потреб, надання допомоги у процесі соціалізації та вибору професійної діяльності є дуже важливим на сучасному етапі розвитку освіти. Тому актуалізується питання інклюзивного навчання, що передбачає спільне перебування дітей із порушеннями психофізичного розвитку з їхніми здоровими однолітками.

У 24 статті Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю наголошується «на праві осіб з інвалідністю на освіту... без дискримінації й на підставі рівності можливостей... та забезпечення інклюзивної освіти на всіх рівнях і навчання протягом усього життя» [1].

Під час організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами важливими є не тільки готовність і компетентність працівників школи, а й залученість батьків. Саме батьки, що виховують дітей з інвалідністю у громаді, виступають важливою рушійною силою для позитивних змін та включення власних дітей у суспільство.

Активна життєва позиція батьків, що виховують дітей з інвалідністю, сприяє створенню та розвитку нових організацій, що впливають на прийняття рішень місцевої влади, відстоюють реалізацію прав дітей.

Важливим нормативно-правовим документом, що регулює діяльність громадських організацій, є Закон України «Про громадські об'єднання». Цей документ визначає поняття «громадське об'єднання» як добровільне об'єднання фізичних осіб або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів». Громадське об'єднання розрізняють за організаційно-правовою формою як громадську організацію або громадську спілку. Громадська організація – «це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи» [2].

В Україні досить розгалужена система громадських організацій (далі ГО), що були створені батьками дітей з інвалідністю. Ці організації функціонують у

різних містах країни. Деякі з них: ГО «Товариство реабілітації жінок з інвалідністю та жінок, які виховують дітей з інвалідністю «АСОЛЬ»; ГО «Спілка батьків молоді з інвалідністю «Перспектива»; ГО «Особливі діти», Кіровоградська обласна; ГО матерів дітей-осіб з інвалідністю та осіб з інвалідністю «Серце матері»; ГО дітей-осіб з інвалідністю та молоді з ДЦП «Наша родина»; Благодійна організація «Одеська міська благодійна організація допомоги дітям з синдромом Дауна «Сонячні діти»; ГО батьків дітей з інвалідністю «Богдан»; Волинська ГО батьків дітей із синдромом Дауна; Спілка батьків інвалідів із розладами аутичного спектру «Янголята»; ГО батьків дітей із психофізичними вадами розвитку «Повір у себе»; ГО «АБ «ОСОБЛИВИЙ КІНДЕР»; ГО «Товариство батьків дітей з інвалідністю та їх друзів «Зоря надії»; ГО «Об'єднання батьків дітей хворих на цукровий діабет «Інсулін»; Тернопільська міська ГО родин дітей-інвалідів «Дитина» та інші [3, с.4].

Громадські організації, що створені батьками дітей з інвалідністю, основним завдання визначають, інтеграцію та включення особливих дітей у суспільство. У своїй діяльності такі організації ґрунтуються на таких цінностях інклюзії: «цінність людини не залежить від її здібностей та досягнень; кожна людина є здатною відчувати і думати; кожна людина має право на спілкування і на те, щоб її почули; усі люди потребують підтримки і дружби ровесників; для усіх учнів прогрес скоріше може бути досягнутий в тому, що вони можуть, ніж у тому, що не можуть; освіта може здійснюватись краще в контексті реальних взаємостосунків» [4, с.23].

Проаналізувавши статuti, нормативні документи громадських організацій можна виділити такі основні напрями їхньої діяльності: доступ до отримання корекційно-розвиткових послуг дітям з інвалідністю у віддалених районах, селах; фізична, психологічна, соціальна реабілітація; інклюзивно-змістовне дозвілля: відвідування театру, цирку, виставок, басейну, спортивних, творчих гуртків, мандрівки тощо; професійно-трудова навчання (наприклад, підготовка юного кулінара); налагодження соціального партнерства з різними фахівцями (корекційними педагогами, психологами, логопедами та ін.), державними та громадськими організаціями, благодійними фондами щодо реалізації прав особливих дітей на повне життя у суспільстві; соціальна адаптація та інтеграція у суспільство дітей з особливими освітніми потребами; інформаційна, психолого-педагогічна підтримка батьків, що виховують особливих дітей, посилення їхнього реабілітаційного потенціалу; висвітлення інформації про свою діяльність серед членів громади та залучення їх до підтримки [3, с. 4].

Узагальнюючи, слід сказати, що об'єднання батьків особливих дітей у громадські організації має важливе значення. По-перше, це означає реалізацію права на освіту через залучення особливих дітей до навчання (причому батьки мають право обирати різні форми навчання: інклюзивне, спеціальне тощо). По-друге, такі громадські організації батьків сприяють отриманню більших можливостей у розвитку та самореалізації у соціумі (корекційно-реабілітаційні заходи, дизайн середовища, доступ до громадських місць, дозвіллеві заклади тощо). По-третє, сім'я, здійснюючи підтримку особливої дитини, бере участь у

прийнятті рішень у політиці держави щодо створення сприятливих умов включення дитини з інвалідністю у суспільство. По-четверте, відкритість та активна соціальна позиція батьківських громадських організацій з відстоювання прав дітей з інвалідністю сприяє формуванню у суспільстві гуманістичних цінностей, визнання і поваги окремих осіб з інвалідністю та всієї соціальної групи [3, с.5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю, прийнята 13.12.2006. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
2. Про громадські об'єднання : закон України від 22 березня 2012 року № 4572-VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#text>
3. Лещенко О. Г. Роль громадських організацій у соціальній інклюзії дітей з інвалідністю в Україні. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://conferences.rsglobal.pl/index.php/conf/catalog/download/7/11/263-1?inline=1> 13.05.2022 р. 50 с.
4. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упор. Бондар К. М. 2-ге вид., доп. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий ріг», 2019. 170 с.

***Смоляр Оксана Юріївна,**
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

***Науковий керівник:**
Сойко Інна Миколаївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Нові пріоритети комунікативної компетентнісної освіти визначені в Законі України «Про вищу освіту» (2014р.) [3], «Про освіту» (2017 р.) [4], Державній національній програмі «Освіта» «Україна XXI століття» [1], Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [5], та інших нормативних документах.

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що вимоги до обов'язкових результатів навчання розроблено на основі компетентісного підходу до навчання, в основу якого покладено ключові компетентності, визначені Законом України «Про освіту» з урахуванням Рекомендацій

Європейського Парламенту та Ради ЄС для освіти впродовж життя. До них належать:

1) вільне володіння державною мовою. У процесі навчання на першому освітньому рівні ця компетентність виявляється передусім через уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко й аргументовано пояснювати факти, а також через любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовияву, готовність уживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами. Формування цієї компетентності передбачає, що здобувачі активно використовують рідну мову в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади [2].

Сучасні уявлення про комунікативні вміння базуються на думках і дослідженнях учених М. Бахтіна, В. Бехтерева, А. Ухтомського та ін.

Проблема комунікативних умінь і навичок висвітлюються Т. Абакировою, А. Журавльовим, О. Леонтєвим, А. Мудриком та ін.

Найважливішою складовою навчання є розвиток мовлення учнів початкової школи. У контексті цієї проблеми школярам потрібно навчитися вирішувати комунікативні завдання різними засобами мови у конкретних ситуаціях спілкування, тобто розвивати в них комунікативну компетентність. Одне з ключових завдань в оволодінні мовою та навчанні є формування комунікативних умінь, навичок, компетентностей. Опанування вмінь грамотно, чітко висловлювати власні думки, здійснювати аналіз прочитаного тексту, використання мовного багатства є комплексним показником певного рівня підготовки молодших школярів, а результатом є їхня готовність до навчання в подальшому.

Ефективними педагогічними умовами формування комунікативних умінь і навичок учнів початкової школи в освітньому процесі є:

- забезпечення діалогічного мовлення під час спілкування та взаємодії;
- проведення занять з мовного та комунікативного спрямування;
- залучення до проектної комунікативної діяльності у процесі навчання;
- створення сприятливого емоційного комфорту, захоплення освітнім процесом з використанням змісту художніх творів.

Основними формами мовленнєвої діяльності виділяють діалог і монолог. Однак, саме діалог є основним, домінуючим серед видів мовлення, бо його використовують у різних ситуаціях спілкування та середовищі взаємодії. Відповідно, з самого початку навчання діалог має значуще значення.

Відтак, формування комунікативних умінь і навичок учнів початкової школи обов'язково передбачає оволодіння невербальними засобами спілкування цілісно зі словесними. Молодші школярі з початку навчання опановують специфіку діалогічного мовлення [6].

Перед учителем постають такі завдання:

- удосконалення вмінь чітко давати відповідь на поставлені питання, звертатися із питаннями до співрозмовників, вступати та підтримувати бесіду;

- збагачення мовлення словами ввічливості, різноманітними формами звертання як базовими формулами мовленнєвого етикету;
- дотримання правил і норм культури спілкування, що виявляється в зацікавленості та доброзичливості вислухати співрозмовника, не перебивати його, чемній відмові або висловленні незгоди з його думками та поглядами;
- дотримання норм і правил літературної мови та мовлення;
- складання діалогів за ілюстраціями з певних ситуацій на різні теми.

Роботу з формування діалогічних мовленнєвих умінь вчителю не потрібно ігнорувати, підбирати відповідні методи та прийоми. Тексти з конкретними діалогами можуть бути насичені ілюстративним навчальним матеріалом, на який учні можуть опиратися при створенні своїх висловлювань [7].

У процесі створення усного чи письмового тексту мають бути сформовані комунікативні вміння та навички: розкрити відповідну тему, поєднувати висловлювання з головною думкою, логічно добирати та узагальнювати матеріал, композиційно вибудовувати власні висловлювання в конкретній формі, удосконалювати зміст створеного тексту. Важливими джерелами формування виразного мовлення учнів є художні літературні твори та твори усної народної творчості, зокрема: загадки, скоромовки, прислів'я, приказки, фразеологізми тощо.

Мовленнєві та комунікативні заняття мають бути практичного характеру, а їх зміст забезпечується використанням різноманітних засобів:

- мовленнєвими та комунікативними вправами;
- аналіз висловлювань, загадок, прислів'їв, приказок, мовленнєвих ситуацій;
- порівняння засобів вербального та невербального спілкування, використання жестів і міміки;
- вербальне малювання, драматизація художніх творів;
- редагування висловлювань і текстів, діалогів і монологів, підготовка публічних виступів;
- відеозаписи монологів, їх аналіз і визначення досягнень;
- мовленнєві та навчальні ігри; рефлексія мовленнєвої ситуації.

Таким чином, формуючи комунікативні вміння та навички можна сприяти молодшим школярам у досягненні творчого розвитку. Потрібно учнів заохочувати в цінуванні мови і мовлення, відчутті краси мовного змісту, збагаченні власного словникового запасу, формуванні культури мовлення, розвитку зв'язного мовлення, виникнення бажання та вміння передавати думки та враження за допомогою мовних засобів. Як наслідок, пробуджується уява та фантазія, прагнення до творчості. Учні, які відчувають впевненість досягають зацікавленості під час спілкування з однокласниками, дорослими, дійсністю. Оскільки розвинуті комунікативні вміння та навички є основним засобом в спілкуванні, а їх наявність сприяє розумінню під час взаємодії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») URL: http://www.uazakon.com/documents/date_5x/pg_irwjios.htm (дата звернення: 14.05.2022).
2. Державний стандарт початкової освіти (2018) URL:
3. Закон України «Про вищу освіту» / Закон від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>. (дата звернення: 14.05.2022).
4. Закон України «Про освіту» URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayiny-pro-osvitu> (дата звернення: 14.05.2022).
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки Міністерство освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf> (дата звернення: 14.05.2022).
6. Пономарьова К. Формування мовленнєвої компетентності на уроках української мови. Початкова освіта, № 4, 2009. С. 3 – 5.
7. Савченко О.Я. (2002). Дидактика початкової школи. К.: Абрис, 2002. 368 с.

Стрижак Олена Олександрівна
*студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник
Мельничук Лілія Борисівна,
*к.пед.наук, доцент – кафедри педагогіки
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими соціально-економічними перетвореннями, коли від людини вимагаються не тільки знання і вміння, а й розвинені особистісні якості, які давали б їй змогу активно долучатися до творчої діяльності. У зв'язку з цим перед освітою постають нові завдання: школа повинна орієнтуватися на створення оптимальних умов для розвитку кожної дитини, спрямовуватися не на заучування, а на формування в учнів здібностей самостійно осмислювати навколишню дійсність. Це передбачає перебудову процесу навчання, кінцевою метою якого має стати максимальне розкриття індивідуальних можливостей школяра.

«Освіта XXI століття – освіта для людини» - зазначено в Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»). Її сутність полягає у

вихованні відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти та саморозвитку, яка вміє мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання та вміння для творчого розв'язання проблем. Одним із засобів формування такої особистості є використання інтерактивних методів та прийомів на уроках у початковій школі [1].

З 1 вересня 2018 року перші класи почали працювати за новим Державним стандартом початкової освіти. Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти й науки, головною метою якої є створення школи, у якій діти навчатимуться із задоволенням та отримуватимуть не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у житті. На перший план виходить інтегроване тематично-проектне (діяльнісне) навчання, яке вимагає оснащення сучасним обладнанням приміщень, а від учителів НУШ — глибинної підготовки та інтерактивного підходу до уроків. Освіта не стоїть на місці, а модернізує свої досягнення, орієнтуючись на особистісний підхід у процесі навчальної діяльності. Інноваційні технології в освіті стають цілком буденною частиною навчального процесу.

Початкова школа – фундамент майбутнього успіху в подальшому навчанні дитини, і це покладає особливу відповідальність на вчителя початкової школи. Також однією з важливих проблем сучасної української початкової школи є формування творчої особистості молодшого школяра, розвиток високоморальної, відповідальної, творчої, ініціативної, компетентної особистості, що вимагає впровадження в навчально-виховний процес активних форм і методів навчання, які значною мірою могли б забезпечити формування критичного мислення дитини, проблемного бачення, фантазії та уяви. Використання інтерактивних технологій сприяє кращому сприйняттю інформації дітьми та розвитку у них уміння вчитися.

Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської, від слова «interact», «inter» взаємний, «act» - дія. Інтерактивність — здатність взаємодіяти або перебувати в режимі бесіди, діалогу з будь-ким (людиною), чим-небудь (комп'ютером). Отже, термін «інтерактивний» означає взаємодію, знаходження в режимі розмови, діалогу з добре організованим зворотним зв'язком.

Технологія (від грец. «Technē» - мистецтво, «logos» - вчення) - сукупність наук, відомостей про способи обробки тієї чи іншої сировини в готовий виріб. У нашому випадку «технологія» - це вміння, майстерність добирати та створювати потрібну послідовність навчальних методів і прийомів.

«Інтерактивні технології» - це вид інформаційного обміну учнів з навколишнім середовищем, «творчий процес застосування науково-практичних методів і педагогічних прийомів, спрямований на досягнення навчальних цілей». Термін «інтерактивне навчання» означає навчання, засноване на активній взаємодії з суб'єктом навчання (учителем, керівником, тренером).

У педагогічній літературі описуються способи організації навчання (рівнем залучення їх до продуктивної діяльності, за рівнем активності учнів, способам організації, дидактичної мети тощо). У шкільній освіті існує кілька моделей навчання, мета кожної з них — засвоєння знань учнями.

Пасивна модель. Тут учень є «об'єктом» навчання. Це означає, що навчальний матеріал повинен сприйматися і відтворюватися або зі слів педагога і з текстів навчальної «наукової» літератури. Недолік цієї моделі в тому, що не формуються вміння, необхідні для життя людини. Така форма навчання — малоефективна, адже дитина може швидко занудьгувати, в цьому випадку вона перестане сприймати інформацію.

Активні методи спрямовані на розвиток самостійності учнів і стимулювання їх пізнавальної діяльності. Недолік цієї моделі в тому, що учень є суб'єктом навчання, який вчить сам себе і не взаємодіє з іншими учнями.

Інноваційна (інтерактивна) модель навчання спрямована на організацію комфортних умов навчання при яких всі учні будуть активно взаємодіяти між собою.

Основні принципи інтерактивного навчання:

1. Ретельний підбір робочих термінів, навчальної, професійної лексики, розробка глосарію.
2. Всебічний аналіз конкретних, практичних прийомів, професійної діяльності, в якій учень виконує різні рольові функції.
3. Підтримка постійного візуального контакту з усіма учнями.
4. Активне використання технічних засобів, роздаткового та дидактичного матеріалу (таблиць, слайди, навчальні фільми, за допомогою яких транслюється навчальний матеріал).
5. Постійна підтримка викладачем активної внутрішньо групової взаємодії.
6. Оперативне втручання викладача в хід дискусії, в разі виникнення непередбачених труднощів.
7. Інтенсивне використання індивідуальних завдань (домашні, контрольні завдання творчого, самодіагностичного характеру)
8. Організація просторового середовища
9. Вибір ігрових ролей з урахуванням індивідуальних творчих та інтелектуальних здібностей учнів.
10. Навчання прийняття рішень при невизначеності в інформації в умовах жорсткого регламенту.

Формами інтерактивного навчання є:

1. Робота в статичних парах або парах змінного складу.
2. Робота в малих групах.
3. Ігрова співпраця.

Існують різні підходи до класифікації інтерактивних методів навчання. Найпоширенішою є класифікація дослідників О. Пометун і Л. Пироженко.

Класифікація інтерактивних методів навчання

Групи методів	Методи
1. Технологія кооперативного навчання.	- робота в парах, змінні трійки, два- чотири - всі разом, карусель, робота в малих групах, акваріум.

2.Технологія колективно – групового навчання.	- мікрофон, мозковий штурм, навчаючи вчуся, ажурна пилка, незакінчені речення, дерево вирішень.
3.Технологія ситуативного навчання	- імітаційні ігри, рольова гра.
4.Технології опрацювання дискусійних питань.	- метод «Прес», обери позицію, зміни позицію, безперервна шкала думок, дебати.

В інтерактивному навчанні важливим є не те, як багато діти знають, а як багато вони дізналися і що робитимуть зі своїми знаннями. Суть інтерактивного навчання в тому, щоб кожен учень на уроці був поставлений в ситуацію навчання, пізнання. Спільна діяльність в таких умовах дає свій внесок у досягнення спільної мети через обмін знаннями (інформацією), ідеями, способами діяльності. Важливим в такій роботі є комфортні умови, атмосфера доброзичливості і взаємопідтримки.[2 с.7-20].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна національна програма "Освіта" ("Україна ХХІ століття").
2. Новак Л.Г. Методи та форми організації інтерактивної навчальної діяльності учнів нової української школи., 2021., С. 7 – 20.

Турлак Ірина Іллівна,
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
*к. пед. наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Стан розвитку людства і суспільства в цілому вимагає від особистості високого рівня її загальної культури, моральних якостей і порозуміння між людьми, яке набуває значимості в загальному глобальному процесі інтеграції культур. У цих умовах, формування толерантності стає пріоритетним завданням педагогіки. Протягом останніх десятиліть спостерігається тенденція до збільшення кількості дітей, що потребують інклюзії. Інклюзивна освіта – комплексний процес, що забезпечує рівний доступ до якісної освіти всіх дітей,

незалежно від їх індивідуальних особливостей, шляхом організації їх навчання у закладах загальної середньої освіти на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання [].

Ефективна та якісна інклюзія, можлива лише з кваліфікованим супроводом. Педагог – основний організатор освітнього процесу в толерантному інклюзивному середовищі. Тільки людина з високими моральними цінностями, що здатна до прощення, до милосердя, до доброти, здатна до компромісу, до взаєморозуміння, терпима до чужих цінностей, культури та позицій – здатна виховувати толерантну особистість.

Інклюзія – це забезпечення права відвідувати освітній заклад, адаптований до потреб дитини, у якому організоване освітнє середовище та надаються відповідні додаткові послуги, що приносять користь від спільного їх навчання зі здоровими однолітками. Освітнє середовище (оточення) має відповідати потребам і можливостям кожної дитини та забезпечувати адекватні умови для здобуття нею освіти на рівні з учнями її віку.

Актуальну позицію толерантності в системі ціннісно-цільових пріоритетів відведено в наукових працях О. Асмолова, І. Беха, Б. Гершунського, О. Грива, П. Нікольсон, І. Пчелінцева, В. Шаліна. В наукових працях Б. Ананьєва, О. Байбаков, Т. Веретенко, А. Лазурського, А. Мудрика, В. М'ясищева, С. Рубінштейна, В. Свідерського, В. Соловійова, Л. Філяніної та інших, висвітлено проблеми міжособистісних і толерантних взаємин. Питанню формування толерантності школярів та студентів освітніх закладів приділено увагу в дисертаційних працях О. Карякіної, Л. Колобової, М. Перепеліциної, Т. Поштарєвої, Ю. Тодорцевої.

Проаналізувавши різні підходи до визначення поняття «толерантність», ми з'ясували, що єдиного підходу в науковців до визначення поняття «педагогічна толерантність» не існує. П. Нікольсон розглядає толерантність як духовне взаємопроникнення людей, що означає співпереживання труднощам і радощам життя Іншого, емоційну співучасть у його житті [3]. На думку Б. Гершунського, кожна людина є не тільки активним споживачем духовних та матеріальних цінностей, але і своєю життєдіяльністю вносить посильний внесок у духовний досвід народу своєї країни і всієї цивілізації у цілому [2, с. 3].

О. Байбаков переконує, що «толерантність – це здатність суб'єкта визнавати існування іншої точки зору, різноманіття культурних відмінностей, на основі впевненості своїх позицій, що не виключає конкуренції, в рамках універсальних прав і свобод особистості, і при цьому забезпечує стійкість індивідуальності особистості людини (тобто не дозволяє поступитися власними принципами) і гармонійний розвиток особистості в соціумі» [1, с. 3].

Серед основних завдань, що стоять перед Новою українською школою є виховання інноватора та громадянина, який вмє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини, а отже і толерантно відноситься до осіб з освітніми потребами. Декларація принципів толерантності ЮНЕСКО характеризує толерантність як повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження і прояву людської індивідуальності. Діти з ООП мають таке ж саме, гарантоване

державними та міжнародними нормативами, право на якісну, доступну освіту, як і їхні однолітки. В реальному житті часто буває складно реалізувати ці права. Упереджене та стереотипне ставлення суспільства до таких осіб – одна із проблем над вирішенням якої працюють фахівці в галузі педагогіки, психології та соціології. Завдання вчителів, працівників психологічної служби, соціальних педагогів, зрештою всіх учасників освітнього процесу та й кожного свідомого громадянина – підготувати до життя в суспільстві, створити умови та допомогти адаптуватися кожній дитині з особливими освітніми потребами, щоб жодна з них не відчувала себе зайвою, не бажаною та іншою.

Виховання толерантності повинне починатися з дошкільного та молодшого шкільного віку. Можна виділити декілька аспектів виховання толерантного суспільства до осіб з особливими освітніми потребами: виховання дорослих та виховання дітей.

Виховання дорослих включає виховання педагогів та виховання батьків інших учасників освітнього процесу, адже саме вони зразок для наслідування. Виховання дітей включає: виховання старшокласників, виховання учнів, де навчається дитина з особливими освітніми потребами, виховання інших учнів закладу освіти, припинення негативних реакцій одних дітей відносно інших. Лише спільними зусиллями педагогів та батьків можна виховати толерантне інклюзивне середовище Нової української школи.

І, наостанок, зазначимо: формування толерантності кожен повинен починати з себе. У формуванні толерантного інклюзивного середовища в НУШ важливості набуває розвиток вміння розуміти почуття і стан інших людей, здатність співпереживати і співчувати, вміння спілкуватися з однолітками. Прищеплюючи дітям уміння міжособистісного спілкування, необхідно одночасно вдосконалювати ці ж уміння педагогам і батькам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байбаков, А.М. Введение в педагогику толерантности: учеб.-метод. пос. для педагогов и студентов. Волгоград : Изд-во ВГИПК РО, 2002. 12 с.
2. Гершунский Б. С. Толерантность в системе ценностно-целевых приоритетов образования. *Педагогика*. 2003. № 1. С.3-10.
3. Нікольсон П. Толерантність як моральний ідеал. «Вісник» УрМІОН. 2002. №1. С. 5-9.

*Худа Неоніла Михайлівна,
студентка I курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,*

ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Реформування системи шкільної освіти в Україні базується на гуманістичній парадигмі, на такій побудові освітнього процесу, коли кожна дитина виконує роль суб'єкта діяльності та спілкування. Відповідно оновлюються не лише зміст, але і форми організації, стратегії та технології навчання і виховання.

Оптимізувати процес формування компетентностей молодших школярів у Новій українській школі покликані педагогічні технології. З цією метою учителі початкової школи найчастіше використовують: технології особистісно-орієнтованої освіти, технології проблемного навчання і виховання, проєктні технології, інформаційно-комунікаційні технології, технології розвитку критичного мислення та ін.

У сучасній демократичній Україні, на етапі активного розвитку інформаційного суспільства, формування у молодших школярів критичного мислення в освітньому процесі набуває все більшої актуальності. Адже найціннішим результатом початкової освіти в особистісному вимірі (визначеним у Концепції Нової української школи) є здорова дитина, мотивована на успішне навчання, дослідницьке ставлення до життя; це учень / учениця, які вміють вчитися з різних джерел і критично оцінювати інформацію, відповідально ставитися до себе та інших людей, усвідомлювати себе громадянином / громадянкою України [1]. Тому розвинуте критичне мислення молодших школярів є запорукою їх успішного життя суспільстві.

Розвиток критичного мислення, здатності чітко та аргументовано формулювати і висловлювати свої судження; критично розмірковувати на основі вже вивченого, оцінювати здобуту інформацію та її джерела, виокремлювати головне, аналізувати, робити висновки, пов'язувати нову інформацію з уже вивченою, використовувати отриману інформацію в особистому житті; визначати власну ідентичність як особистості, громадянина, члена родини, етнічної, релігійної, регіональної та локальної спільноти – ці завдання є одними з головних у таких освітніх галузях, як «Математична», «Мовно-літературна», «Громадянська та історична», «Природнича» «Технологічна», «Соціальна і здоров'язбережувальна» та інші згідно з Державним стандартом початкової освіти [2].

Феномен розвитку критичного мислення у своїх наукових працях досліджували багато науковців: Дж. Брунер, Л. Виготський, Д. Дьюї, М. Ліпман, Д. Макінстер, Р. Пауль, Ж. Піаже, Д. Халперн та інші. Українські вчені також мають досвід у вивченні означеного питання (О. Белкіна-

Ковальчук, І. Большакова, І. Бондарчук, Т. Воропай, Н. Вукіна, О. Пометун, С. Терно, О. Тягло, Л. Терлецька Л. Шимон та інші).

Ідея розвитку критичного мислення на теренах української дидактики і методики навчання з'явилася лише наприкінці ХХ століття, коли український учений О. Тягло акцентував увагу на доцільності розвитку критичного мислення в умовах інформаційного суспільства і доводив, що критично мислити можна навчити: «Його культуру слід цілеспрямовано й терпляче вирощувати на всіх рівнях, починаючи з першого класу школи, потім – у вищому навчальному закладі й у різних інститутах післявузівської освіти» [3, 91].

В нашій роботі ми розглядаємо критичне мислення як складний процес, що починається із залучення інформації, її критичного осмислення та завершується прийняттям рішення.

Метью Ліпман – професор філософії Колумбійського університету, консультант ЮНЕСКО з освітніх питань, Фундатор Інституту критичного мислення США стверджує, що критичне мислення – «вміле відповідальне мислення, що дозволяє людині формулювати надійні вірогідні судження, оскільки воно: а) ґрунтується на певних критеріях; б) є таким, що само коригується; в) впливає з конкретного контексту» [4].

М. Ліпман виділяє шість ключових елементів критичного мислення:

1. Уміння мислити передбачає володіння певними прийомами, які в сукупності створюють перевірену на практиці ефективну методологію опрацювання інформації.

2. Відповідальність передбачає, що людина, звертаючись до інших, усвідомлює обов'язок аргументувати власну позицію і піддавати сумніву аргументи опонента.

3. Формулювання самостійних суджень як продукт критичного мислення означає, що воно спрямоване на творчу мисленнєву діяльність, а не на репродуктивне мислення.

4. Дуже важливими є критерії, до яких апелює, на які спирається критичне мислення. Критерії – це положення, які бере до уваги критично мисляча людина, оцінюючи ідеї у процесі їх аналізу чи критики. Проте критерії не можуть бути абсолютизованими, у процесі критичного мислення вони піддаються сумніву, зміні або навіть заміні на інші.

5. Самокорекція потребує, щоб людина використовувала критичне мислення як метод, звернений на її власні судження з метою їх виправлення чи покращання.

6. Використання загальних критеріїв не виключає уваги та чуйності до контексту. Адже загальні критерії мають обов'язково перевірятися на відповідність і на можливість зміни у кожному конкретному випадку [5].

Однак потрібно враховувати й те, що критичне мислення формується в результаті діалогу, воно передбачає дискусії між його учасниками, тому, в практиці початкової школи, можна зустріти такі методи і методичні прийоми розвитку критичного мислення: «Мозкова атака», «Асоціативний кущ», «Кубування», Таблиця «ЗХД», «Шкала думок», «Займи позицію», «Незакінчені

речення», «Так і ні», «Коло ідей», «Чотири кути», «Інтерактивна дискусія», «Ажурна пилка», «Прес», «Снігова куля» тощо. Діалог – це зіткнення різних точок зору. І завдання учителя – зуміти навчити без остраху, висловлювати власну думку, не ображаючи іншого.

Усі запропоновані стратегії розвитку критичного мислення, при оптимальному застосуванні та поєднанні, здатні значно підсилити ефективність освітнього процесу в початковій ланці й отримати гідний результат у вигляді компетентностей, необхідних для життя та подальшого навчання молодших школярів.

Отже, критично мислити – не означає піддавати сумніву або критикувати усе почуте, а розумно, зважено розглядати різноманітні підходи для винесення обґрунтованих суджень і рішень. Вважаємо, що найбільш продуктивною технологією, за допомогою якої можна сформувавши нову інноваційну особистість, є технологія розвитку критичного мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 р. № 988-р.

2. Державний стандарт початкової загальної освіти. [Електронний ресурс]. URL : <http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/>

3. Тягло А. В. Критическое мышление на основе элементарной логики : учеб. пособие. Харьков: Центр усовершенствования социологического образования, 2001. 210 с.

4. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення. Вісник програм шкільних обмінів. 2006. № 27. С. 17-23.

5. Lipman M. (1988). Philosophy goes to school. Philadelphia: Temple University Press. 229 p.

Шевчук Ірина Анатоліївна,
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
*к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ» В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ОСВІТИ

Серед основних завдань, які постають перед сучасною школою, особлива увага звертається на творчий розвиток школярів. Навчальний процес має бути для дитини не лише засобом здобуття знань, без яких вона не може обійтися у повсякденному житті, а має викликати бажання йти шляхом власного розвитку, знаходячи щось нове, цікаве, отримуючи при цьому естетичне задоволення від почутого, побаченого й пережитого.

Предмет «Дизайн і технології» тісно пов'язаний із розвитком творчої активності учнів. Адже, за своєю сутністю, це – предмет творчий, тому при його вивченні необхідно змістити акценти від фактично ремісничого навчання до формування та розвитку творчої ініціативи, пошуку, інтелектуального навчання його змісту, створення реальних умов для реалізації індивідуальних можливостей особистості кожного учня [4].

Творча діяльність емоційна, приваблива для учнів, впливає на всі сторони життя особистості, допомагає задовольнити потреби у діяльності, самопізнанні; спонукає до пошуку. Саме у творчій діяльності розвиваються якості творчої особистості. Відомо, що творчі здібності учнів найбільш ефективно розвиваються у ході продуктивної творчої діяльності. Творчість, індивідуальність, фантазія проявляються у навіть мінімальному відході від зразка.

Завдання вчителя полягає у розвитку творчого потенціалу учнів. Вчитель повинен сприяти пробудженню інтересу до пізнання, розвивати вміння та навички самостійно працювати, творчо ставитися до виконання завдання.

Пропонується для розвитку творчих здібностей учнів:

– застосовувати на заняттях трудового навчання художньо-конструкторські задачі [2]. Художнє конструювання відіграє важливу роль у розвитку творчих здібностей. Предмети, явища навколишнього середовища викликають у людини певні відчуття, через певні рецептори, зокрема зорові, слухові та інші. Під час розв'язування задач розвивається уява, просторове мислення, образотворчі навички, відчуття гармонії, гарного смаку та інші, які є необхідними для загального розвитку творчої особистості.

– проводити заняття, на яких учні виготовляють різні вироби з природних матеріалів. Адже природний матеріал активізує уяву учнів, змушує їх переживати естетичні переживання, викликає потребу в творчому збагаченні. Для більш широкого використання творчого потенціалу учнів потрібно придумувати і виготовляти не однотипні вироби, які відмінні за формою та композиванням [1].

– використовувати на уроках трудового навчання технічну документацію з неповними даними, як засіб розвитку творчих здібностей учнів. Технічна документація регламентує діяльність учнів. Одна з методик полягає у тому, що кількість даних в технічній документації, в процесі навчання,

зменшується. Це дає можливість учням творчо приступити до вирішення завдання [4].

– практикувати на заняттях трудового навчання колективне обговорення індивідуальних творчих завдань. При такій організації праці на розвиток творчих здібностей учнів впливає ряд суб'єктивних факторів. Колектив спонукає учня до більш активної діяльності. Колективне обговорення індивідуальних завдань сприяє підвищенню мотивації та уваги учнів до виконання своїх творчих завдань. Вчитель при цьому може організувати змагання на досягнення кращих результатів [3].

– оздоблювати вироби, які виготовляють учні. Вважається, що виготовляючи на уроках ті чи інші вироби поряд з технологічними і технічними в рівній мірі вирішуються і художньо-конструкторські задачі, навіть якщо вони не вирізняються в самостійні. Учні, виготовляючи виріб, прагнуть надати йому красивого вигляду. Для цього вчитель дає їм завдання, що полягає у розробці орнаменту, форми, способу оздоблення свого майбутнього виробу. В ході практичних занять учні виготовляють виріб і оздоблюють його власноруч розробленим орнаментом [4].

При виборі форм та методів роботи з учнями на уроці особливу увагу необхідно звертати на застосування засобів, що активізують самого учня: ділові, рольові ігри, аналіз конкретних виробничих ситуацій, проблемний виклад матеріалу та інші. Використовуючи ділові, рольові та інші ігри як засіб розвитку творчої активності учнів, учитель вирішує ряд завдань:

- цілеспрямовано знайомить школярів із змістом професії;
- розкриває учням специфіку професійної діяльності;
- розвиває вміння співвідносити свої інтереси і здібності з вимогами професії;
- досягає відповідності навчальних та пізнавальних інтересів з професійними;
- формує активну позицію школярів в оволодінні професією, виховує потребу реалізувати свої інтереси в діяльності.

При цьому особливу увагу треба звертати на розвиток самостійності творчих здібностей учнів, бо через творчість найбільш повно проявляються професійні інтереси і нахили учнів [5].

Отже, проблема розвитку творчих здібностей учнів на уроках «Дизайн і технології» є на сучасному етапі актуальною у передовому педагогічному досвіді кращих вчителів трудового навчання, методистів, які пропонують застосовувати з цією метою різноманітні шляхи і методи, зокрема:

- використання на заняттях природних матеріалів;
- колективне обговорення індивідуальних творчих завдань;
- диференціювання виробничо-технічних задач;
- використання технічної документації з неповними даними;
- застосування художньо-конструкторських задач;
- застосування методів творчої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бровченко А. Н. Природний матеріал на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 1997. №2. С. 28-29.
2. Дубова Н. А. Мотивація творчої діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. №2. С. 8-10.
3. Зайцева О. Д. Творча діяльність як засіб розвитку професійних інтересів школи у процесі трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 1999. №15, С. 10-13.
4. Терещук А. І. Методи творчої діяльності на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2006. №1. С.19-23.
5. Ушинський К. Д. Избрание педагогические сочинения. Москва: Педагогіка, 1984. Т. 2. 656 с.

Шевчук Ірина Олександрівна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ОСНОВНІ АСПЕКТИ, ФУНКЦІЇ, ПЕРЕВАГИ

*В школі мирно вчаться діти –
Це життя людського квіти!
Серед них є більш тендітні,
Більш допитливі й привітні,
Більш вразливі й загадкові,
Що чекають допомоги.*

*Кожен з них це – є Людина,
Неповторна і єдина,
Яка хоче мирно жити,
І науки в школі вчити,
Адже знати і уміти
Здатні й особливі діти!*

Оксана Коток

Хто ж такі «особливі діти»? В чому полягає їхня «особливість»? І яких таких «особливих» умов вони потребують? Згідно з Законом України «Про освіту» дитина з ООП – «це особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту» [1].

Абревіатура ООП розшифровується як особливі освітні потреби. З самої назви випливає, що дитина з ООП має особливості фізичного або розумового розвитку, які перешкоджають її нормальній життєдіяльності. Обмеження можуть стосуватися фізіологічних, психологічних або сенсорних можливостей дитини. ЮНЕСКО розглядає дітей з ООП як широке поняття.

Зокрема, до дітей з ООП організація відносить дітей, які мають такі порушення в розвитку: емоційні і поведінкові, мовлення та спілкування, труднощі в навчанні, затримка/обмеження інтелектуального розвитку, фізичні/нейромоторні, зору, слуху. Цей список доповнюють діти, які виховуються у несприятливому середовищі; діти, що належать до груп національних меншин, діти вулиці та діти з ВІЛ-інфекцією/СНІДом.

В останні роки дуже багато говориться про створення безбар'єрного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Особливе місце займає інклюзивна освіта, що передбачає створення рівних можливостей для всіх дітей з ООП і забезпечення їх успіху в освітньому процесі та подальшому житті.

Вперше термін «інклюзивна освіта» був використаний у Саламанській декларації, прийнятій на Всесвітній конференції у 1994 році за підтримки ЮНЕСКО [3], згідно з якою інклюзивна освіта ґрунтується на певній системі принципів – базових вимог, виконання яких забезпечить її ефективність, а саме:

- кожна дитина має унікальні особливості, інтереси, здібності й освітні потреби;
- усі діти мають навчатися разом у будь-яких випадках, коли це виявляється можливим, незважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;
- заклади освіти мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів, узгоджуючи різні види і темпи навчання.

Отже, інклюзивна освіта – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти шляхом організації навчання дітей у закладах освіти на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей у навчально-пізнавальній діяльності.

Саме тому інклюзивна освіта передбачає розроблення і запровадження широкого спектра освітніх стратегій та освітніх послуг для більш гнучкого реагування на розмаїття ООП учнів.

Реалізація інклюзивної освіти відбувається за такими основними напрямками [2]:

Основні напрямки інклюзивної освіти

Сутність	Характеристика
Правова	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення права дітей з ООП на здобуття освіти в умовах звичайних закладів освіти за місцем проживання дитини; – попередження і боротьба з виключенням в освіті; – виявлення й усунення чинників, що перешкоджають реалізації права дитини з ООП на освіту на умовах рівності і доступності.
Соціалізації	<ul style="list-style-type: none"> – засвоєння дітьми з ООП широкого кола цінностей, соціальних ролей і очікувань, на основі яких складається повсякденне життя людей, а також цінностей, що пропагуються закладом освіти; – формування людської особисті на основі засвоєння дітьми з ООП знань, навичок, цінностей культурної спадщини, накопичених соціумом; – включення дітей з ООП у соціокультурний простір класу, – школи, громади, держави.
Виховна	<ul style="list-style-type: none"> – формування позитивного і толерантного ставлення суспільства до осіб з ООП як до рівних, створення соціокультурного середовища; – формування у дітей з ООП почуття поваги і власної гідності, – усвідомлення, що вони є повноцінними членами суспільства.
Освітня	<ul style="list-style-type: none"> – засвоєння дітьми з ООП системи знань, умінь і навичок, необхідних для розвитку потенціалу та подальшої успішної інтеграції у суспільство.
Економічна	<ul style="list-style-type: none"> – підготовка осіб з ООП до трудової діяльності, розвиток і використання їхнього потенціалу на ринку праці; – зменшення кількості громадян, що перебувають на соціальному забезпеченні у держави.

В контексті досліджуваної проблеми, варто зацентувати увагу на основних цінностях інклюзивної освіти:

- визнання того, що всі діти можуть навчатися;
- робота зі всіма дітьми, незалежно від їх віку, національності, мови, походження, особливостей розвитку;
- вдосконалення освітніх структур, систем і методик для забезпечення потреб всіх дітей;
- частина великої стратегії по створенню інклюзивного суспільства;
- динамічний процес, який знаходиться постійно в розвитку.

Переваги інклюзивної освіти очевидні для усіх учасників освітнього процесу:

Переваги інклюзивної освіти

Для дітей з особливими потребами:	Для інших дітей:	Для педагогів та фахівців:
--	-------------------------	-----------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> – завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей; – ровесники відіграють роль моделей для дітей з особливими освітніми потребами; – оволодіння новими вміннями та навичками відбувається функціонально; – навчання проводиться з орієнтацією на сильні якості, здібності та інтереси дітей; – у дітей є можливості для налагодження дружніх стосунків зі здоровими ровесниками й участі у громадському житті. 	<ul style="list-style-type: none"> – діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей; – діти вчаться співробітництву; – діти вчаться налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з людьми, які відрізняються від них; – діти вчаться поводитися нестандартно, бути винахідливими, а також співчувати іншим. 	<ul style="list-style-type: none"> – вчителі оволодівають різноманітними педагогічними методиками, що дає їм змогу ефективно сприяти розвитку дітей з урахуванням їхньої індивідуальності; – вчителі інклюзивних класів краще розуміють індивідуальні особливості учнів; – спеціалісти (медики, педагоги спеціального профілю, інші фахівці) починають сприймати дітей більш цілісно, а також вчать дивитися на життєві ситуації очима дітей.
--	--	--

Вважаємо за доцільне, також, розкрити зміст принципів на яких базується інклюзивна освіта:

- цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень;
- кожна людина здатна відчувати і думати;
- кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутою;
- адаптація системи до потреб дитини, а не навпаки;
- справжня освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємостосунків;
- всі люди потребують підтримки і дружби ровесників;
- задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини;
- визнання спроможності до навчання кожної дитини та, відповідно, необхідність створення суспільством відповідних для цього умов;
- залучення батьків до навчального процесу дітей як рівноправних партнерів та перших вчителів своїх дітей;
- командний підхід у навчанні та вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків та спеціалістів;
- складність завдань повинна відповідати здібностям дитини;
- рівний доступ до навчання у загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною [2].

Суть інклюзивної освіти можна охарактеризувати словами Василя Сухомлинського: «Знедолена природою дитина не повинна знати, що вона малоздібна, що у неї слабкий розум, слабкі сили. Виховання такої дитини повинно бути у сто разів ніжнішим, чуйнішим, дбайливішим» [4].

Отже, інклюзивна освіта – це безперервний процес, спрямований на створення інклюзивного освітнього середовища на основі принципів толерантного ставлення, поваги до індивідуальних особливостей дитини і недопущення дискримінації.

Інклюзивна освіта передбачає освіту кожній дитині, незважаючи на наявні ООП, надає можливість дитині з ООП бути включеною у загальний освітній процес за місцем проживання шляхом адаптації змісту освіти й умов навчання, що в подальшому дає змогу їй стати рівноправним членом суспільства.

Кожна дитина по-своєму унікальна і потреби кожної дитини специфічні. Кожна дитина становить незмірну цінність для своїх батьків, а всі діти разом – неоціненний скарб суспільства, запоруку його майбутньої долі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

2. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.

3. Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у галузі освіти осіб з особливими освітніми потребами та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94

4. Сухомлинський В.О. *Вибрані твори* : у 5 т. Київ, 1977.

*Шмалюх Оксана Олександрівна,
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

*Науковий керівник:
Хом'як Ольга Анатоліївна,
к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОБОТОТЕХНІКИ ТА КОНСТРУКТОРА LEGO У РОБОТІ З УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

В Україні в останні десятиріччя в освітній галузі відбуваються значні зміни, що пов'язані із впровадженням інклюзивної форми навчання осіб із особливими освітніми потребами як освітньої моделі, яка реалізує конституційні права людини, зокрема права на здобуття освіти за місцем проживання, а отже, права на проживання у родині. До того ж реформування освіти (Нова українська школа), спрямоване на розвиток творчої особистості,

передбачає створення умов, які допоможуть дітям здобути освіту відповідно до їхніх особливостей психофізичного розвитку.

Робототехніка на основі конструктора LEGO у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами набула застосування під час формування й розвитку у них розумових операцій (Н. Голота, Т. Пеккер, І. Резниченко, О. Терещенко). LEGO конструювання і програмування дають можливість дитині з порушеннями мовленнєвої функції виявляти самостійність у процесі виконання ігрових завдань, логічної побудови програм, створення алгоритму послідовних дій з метою одержання наочного результату за одне заняття. Дитина, виконуючи свої дії і досягаючи результату, зможе пояснити свої рішення [2, с. 87].

LEGO конструювання з робототехнікою включає в себе безліч освітніх систем щодо всебічного розвитку дітей молодшого шкільного віку, спрямованих на розвиток у них предметних умінь і навичок, загальнонавчальних здібностей, логічного мислення, пам'яті, уваги, мовлення, сприйняття, дрібної і загальної моторики, конструктивного праксису. Їх всі можна застосовувати як складову психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами, у тому числі і вадами мовлення різного ступеня тяжкості, дотримуючись принципів індивідуального та диференційованого підходів [1, с. 256].

Робототехніка на базі LEGO динамічна, в ній присутній цікавий сюжет. Дитина може оптимізувати свої дії, знаходити найбільш раціональні шляхи в успішному розвитку свого проекту, максимально використовувати свій арсенал вербальних засобів та зв'язне мовлення для опису етапів роботи та кінцевого результату. Багаторазовість повторення різних сюжетів з використанням таких механізмів і прийомів формують в учнів з вадами мовлення краще розуміння досліджуваного матеріалу [3, с. 133].

Робота з конструювання і програмування об'єктів сприяє розвитку у молодших школярів з особливими освітніми потребами:

- логіки: з'єднання деталей і дотримання інструкції удосконалюють логічне мислення, формують такі властивості, як аналіз, синтез тощо;
- творчих здібностей: експерименти з технікою позитивно впливають на здатність дитини творити і створювати, творчий потенціал;
- здатності прийняття рішень: остаточний результат залежить від багатьох маленьких рішень дитини, тому доведеться бути більш уважним і розважливим, вчитися аналізувати свої дії і приймати рішення, які сприятимуть одержанню бажаного результату;
- можливості роботи в команді: діти в групі розподіляють роботу між собою, а ефективна взаємодія в команді позитивно впливає на результат роботи;
- практичне застосування теоретичних знань: учні мають можливість застосувати свої знання на практиці під час конструювання об'єктів;
- інженерне мислення: проектування конструкцій і програмування робота формує інженерне мислення і діти вчаться проектувати [4, с. 28-29].

Робота з конструювання значно розширює зміст та корекційно-розвивальні можливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання, оскільки під час занять учні істотно поглиблюють свої знання про різні властивості предметів, у них збагачується та активізується словниковий запас, формується вербально-логічне мислення. Так, наприклад, вивчаючи тварин діти знайомляться з будовою тіла, звичками, голосами тварин і створення моделей тварин з деталей конструктора допоможе дітям закріпити одержані на заняттях з логопедом знання [6, с. 126].

Процес конструювання з програмуванням дозволяє одержувати більш повні уявлення про різноманітні властивості деталей конструктора та сфери застосування побудованих об'єктів. Також у дітей з вадами мовлення відбувається позитивна динаміка у розвитку сприйняття – у них розвивається здатність до точного розчленовування складного цілого на окремі елементи (аналітична діяльність) [5, с. 53]. Процес конструювання вимагає від дитини уміння не тільки виділяти окремі деталі зі складного цілого, але і встановлювати просторове положення однієї деталі щодо інших, що сприяє розвитку просторового мислення. Така діяльність сприяє розвитку логічного мислення, уваги, пам'яті, здатності зосередитися; формуються математичні знання про рахунок, форму, пропорцію. Учень з порушеним мовленнєвим розвитком починає осмислювати власні дії, прогнозувати хід найпростіших явищ, розуміти найпростіші часові та причинно-наслідкові залежності – все це є необхідним для успішного опанування ним шкільною програмою та соціальної адаптації в цілому [7, с. 146].

Ефективність використання конструктора LEGO та робототехніки як складової психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з особливими освітніми потребами забезпечується тільки за умови правильного з методичної точки зору педагогічного керівництва.

Отже, впровадження робототехніки на основі конструктора LEGO в інклюзивне навчання учнів початкових класів з особливими освітніми потребами, зокрема порушеннями мовлення, сприяє розвитку у них розумових операцій, удосконаленню рівня комунікативної компетентності, збагаченню уявлень про навколишній світ, формуванню навичок активної та творчої колективної взаємодії та підвищенню рівня соціальної адаптації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Эльконин Д. Б. Психологическое развитие в детских возрастах [под ред. Д. И. Фельдштейна]. Москва: Изд-во «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1995. 426 с.
2. Корягин А. В. Образовательна робототехника Lego WeDo, сборник методических рекомендаций и практиков. Москва: ДМК, 2016. 254с.
3. Лазарев М. В. О связи робототехники с механикой, электроникой и программированием, а также о междисциплинарных связях. *Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin)*. 2013. № 11 (139). С.132-136.

4. Лурия А. Р. Развитие конструктивной деятельности дошкольника. *Вопросы психологии*. 2005. №7, С. 27–32.

5. Розвиток пізнавальних процесів дитини / упоряд.: С. Максименко, В. Маценко. Київ: Мікрос-СВС, 2003. 112 с. [серія «Психол. інструментарій»].

6. Тарасун В. В. Превентивне навчання дошкільників з порушеннями мовленнєвого розвитку. Київ: Правда Ярославичів, 1999. 255 с.

7. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способностей человека. Москва: Владос, 1999. 214 с.

Яковець Алла Василівна

*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:

Хом'як Ольга Анатоліївна,

*к. пед. наук, доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ВИКОРИСТАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Світ не стоїть на місці, в ХХІ столітті технології замінюють ринок праці, тому фахівці освітньої сфери кардинально переглядають навчальні програми, які мають безпосереднє відношення до підготовки підростаючого покоління до нових ролей у суспільстві, оволодіння ними такими технологіями, знаннями, уміннями, що задовольняють у майбутньому потреби інформаційного суспільства.

За підрахунками футуролога Т. Фрейя (Т. Frey, Інституту Да-Вінчі) до 2030 року більшість традиційних професій зникне й сьогодні варто зосередитися на інноваціях, які створюють абсолютно нові сфери діяльності та можливості, які вони відкривають перед «новим поколінням дітей» [2]. Пріоритетним напрямом у вирішенні проблеми збільшення інтересу дітей до спеціальностей майбутнього є поширення STEAM-освіти (S–science, T – technology, E – engineering, M – mathematics).

Питання STEM-освіти розкрито в працях зарубіжних (Georgette Yakman, George Lucas, Jonathan W. Gerlach) та вітчизняних вчених (С. Галата, О. Коршунова, Н. Морзе, О. Патрикеева та інші) [4]. Науковці досліджують проблеми і перспективи STEM-освіти, STEM-напрями (робототехніка, Інтернет речей), розкривають особливості використання ігрових технологій в STEM, висвітлюють проблеми STEM-підготовки вчителів тощо.

STEAM-освіта – це комплексний міждисциплінарний підхід (інтегроване

навчання відповідно до певних тем, реально існуючих проблем), який поєднує в собі природні науки з технологіями, інженерією і математикою із проєкцією на життя, де всі предмети взаємопов'язані й інтегровані в єдине ціле [3].

Впровадження елементів STEAM-освіти на уроках в початковій школі дає змогу навчити здобувачів освіти критично мислити, якнайшвидше та самостійно знаходити потрібну інформацію, вирішувати поставлені завдання та проблемні питання, приймати рішення у складних ситуаціях, а також співпрацювати з іншими здобувачами освіти, батьками та вчителями з метою створення дієвої системи для проєктування, створення, втілення та презентації власних ідей та досліджень.

Проводячи уроки з елементами STEAM-освіти, навчальний процес не здається таким складним та нудним, а навпаки стає цікавим, так як навчальний матеріал представлений у кольорах, звуках, проведенні навчальних екскурсій, днів науки, творчості, винахідництва, квестах, майстер-класах, експериментах тощо.

STEAM-технології допомагають кардинально змінити та доповнити традиційні методи навчання, доступно і зрозуміло подати найскладніший матеріал, ефективно використати час уроку, сприяють активізації навчальної діяльності, формування у здобувачів освіти самостійності, наполегливості та творчості.

Разом з тим, сьогодні важливе значення приділяється оновленню змісту освіти на засадах особистісної орієнтації, що передбачає, насамперед, всебічне врахування потреб дитини, її схильностей та інтересів [1]. Використання в контексті початкової освіти елементів дизайн-освіти дозволяє учневі реалізувати у практичних рішеннях абстрактне, уявне – свій задум. Основою дизайн-діяльності є потреба дитини молодшого віку в нових знаннях, адже реалізація власного задуму вимагає від учня всебічного аналізу проблеми, аналізу різних джерел інформації, її структурування, розуміння причинно-наслідкових зв'язків тощо.

STEAM-освіта – це творчий простір світогляду дитини, де вона повноцінно реалізує свої потреби. Тому вся діяльність щодо впровадження STEAM-освіти вибудовується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проєктна робота у цьому ракурсі є однією з найперспективніших.

У дизайн-освіті органічно поєднуються математика, інформатика, образотворче мистецтво, трудове навчання, мистецтво. Під час художньо-проєктної діяльності учні мають можливість втілювати авторські задуми у формі дизайнерських проєктів, зокрема, моделювання одягу, розробка дизайн-проєкту приватного інтер'єру (власна кімната) тощо.

STEM-освіта за допомогою практичних занять демонструє дітям застосування науково-технічних знань у реальному житті. На кожному уроці вони розробляють, будують і розвивають продукти сучасної індустрії. Вони вивчають конкретний проєкт, в результаті чого своїми руками створюють прототип реального продукту. STEM-освіта сприяє розвитку навичок критичного мислення та розв'язуванню проблем, необхідних для подолання труднощів, з якими діти можуть зіткнутися в житті. Учні, створюючи різні

продукти, будуючи мости і машинки, розробляючи свої підводні й повітряні конструкції, кожен раз стають ближче і ближче до мети. Вони розвивають і тестують, знову розвивають і ще раз тестують, і так вдосконалюють свій продукт. В решті решт, вирішуючи всі проблеми своїми силами, доходять до поставленої мети.

За допомогою подібних завдань учні не просто генерують цікаві ідеї, але й відразу втілюють їх у життя. Таким чином вони вчаться планувати свою діяльність з огляду на поставлене завдання та наявні ресурси, що обов'язково стане у пригоді в реальному житті.

Отже, для ефективного формування раннього професійного самовизначення і усвідомленого професійного вибору, технологічної компетентності, популяризації інженерних професій, підтримки обдарованих учнів, поширення інноваційного педагогічного досвіду та освітніх технологій, широкої пропаганди результатів дитячої науково-технічної творчості необхідно впроваджувати ідеї STEM-освіти, адже креативність і творчість дуже важливі для розвитку сучасної дитини.

Талант, технології, толерантність – це є ключ до 21 століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проект концепції «Нова Українська школа» [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua>
2. Професії найближчого майбутнього [Електронний ресурс]. URL: <https://radiolemberg.com/ua-articles/ua-allarticles/futurejobs>
3. STEM-образование и подборка YOUTUBE – каналов для начальної школи [Електронний ресурс]. URL: <http://www.studylikeninja.com/stem>
4. STEM-освіта. URL: <https://imzo.gov.ua/stem-osvita/>.

***Ярмолка Катерина Олександрівна,**
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

***Науковий керівник:**
Красовська Ольга Олександрівна,
д.п.н., професор кафедри початкової та дошкільної освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ «МИСТЕЦТВА»

У формуванні гармонійно розвиненої особистості дитини у сучасності сьогодні все більш значну роль відіграє художньо-естетичне виховання.

Здатність особистості оптимально розв'язувати поставлені завдання в дорослому житті залежить насамперед від специфіки образного мислення й естетичних переконань людини, від рівня свідомості, які сформовані у неї ще в дитинстві, коли загальна користь та ідея трансформуються в естетичну насолоду. Створення нового естетичного ставлення особистості на основі формування в неї художньої культури передбачає розвиток у кожної дитини культури праці та творчості, культури життя.

Естетичне ставлення людини до світу формується і розвивається протягом всього її життя. Разом з тим не всі періоди в житті рівноцінні для естетичного розвитку. Багато письменників, педагогів, діячів культури (К. Ушинський, Л. Толстой, В. Сухомлинський, Д. Кабалевський, Б. Неменський та інші) констатують особливе значення щодо цього в молодшому шкільному віці. Особливості дітей цього віку найбільш сприяють формуванню в них художньо-естетичної культури.

Проблема художньо-естетичного виховання у естетико-педагогічному аспекті широко репрезентована у спадщині видатних українських педагогів та діячів освіти Е. Водовозової, П. Каптерева, С. Лисенкової, С. Русової, Е. Михеєвої, К. Ушинського. Естетичне виховання в початковій школі трактується як цілеспрямований, організований процес формування у дітей розвиненої естетичної свідомості, художньо-естетичного смаку, здатності сприймати, творити й цінити прекрасне, поводитись культурно і достойно. Систематичний естетичний вплив на учнів у початковій школі сприяє формуванню в них естетичних почуттів, смаків, поглядів і художніх здібностей, вміння здійснювати це практично[1].

Зміст естетичного виховання, орієнтованого на формування естетичної культури молодших школярів, передбачає: розвиток у школярів здібності сприймати прекрасне в природі, в праці, в творах мистецтва, оточуючій дійсності, поведінці людей, які бажають насолоджуватися цим прекрасним. Структурними компонентами естетичного виховання є естетичне сприйняття, естетичне ставлення, естетичне почуття, естетичне судження, естетичний ідеал, естетичний смак, естетична діяльність. Вони визначаються розумовою, моральною, емоційною, духовною діяльністю людини і зумовлюють істотні зміни в її світосприйнятті, переконаннях, поведінці, сприяють естетичній діяльності особистості, розвитку її творчих сил та здібностей відповідно до об'єктивних законів розвитку краси [2].

Школярі повинні не тільки сприймати прекрасне, але й розуміти, оцінювати твори мистецтва, вчинки людей, тобто необхідно формувати естетичне судження. В процесі оцінювання відбувається порівняння сприйнятого з раніше вже оціненими предметами або з еталонними образами, які відклалися у смаках дітей як уявлення про те, якими повинні бути окремі боки життя, для того щоб задовольняти їх естетичну потребу в досконалості.

Серед різних видів мистецтва особлива виховна роль належить образотворчому мистецтву. Воно відіграє значущу роль в художньо-естетичному розвитку дітей молодшого шкільного віку. Дозволяє не тільки знайомити школярів зі специфічним видом мистецтва, яке має свої засоби, свою

мову, розширюючи тим самим знання і уявлення про мистецтво, але й включати учнів у художню діяльність з урахуванням віку дітей і особливостей розвитку їх особистості. Практична діяльність поєднує традиційну роботу на площині (малювання) з навичками об'ємно-просторового зображення і художньої орієнтації середовища (ліплення, художнє конструювання, архітектура).

Великий і різноманітний вплив мистецтва як найважливішого елементу краси і естетичного ставлення до дійсності на людину. Воно сприяє розвитку свідомості та почуттів особистості, її поглядів і переконань, велику роль відіграє у формуванні моральності, створює умови для духовного піднесення людини. Сприйняття творів дітьми – це інтелектуальна й емоційно-творча діяльність, у процесі якої відбувається взаємодія образних складових. За умов врахування в роботі з молодшими школярами означеної взаємодії можливо суттєво покращити ефективність естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва [3].

Отже, естетичне виховання передбачає певний рівень художньо-естетичної культури особистості, її здатності до естетичного освоєння дійсності. Цей рівень виявляється як у розвитку всіх компонентів естетичної свідомості (почуттів, поглядів, переживань, оцінок, смаків, потреб та ідеалів), так і в розвиткові умінь і навичок активної перетворювальної діяльності у навчально-виховному процесі, праці, побуті, людських взаєминах. Через емоційне сприйняття навколишньої дійсності здійснюється формування переконань, поглядів школярів, які згодом стають основою їх поведінки, їхньої громадянської та суспільно корисної діяльності у полікультурному середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алісійчук О.С. Морально-естетичне виховання молодших школярів. – К.: Академія, 2001. 160 с.
2. Степанюк Ю. А. Художньо-естетичний розвиток молодших школярів URL : <https://vseosvita.ua/library/hudozno-esteticnij-rozvitok-molodsih-skolariv-235386.html> (Дата звернення: 14.05.2022 р.).
3. Гордійчук О. В. Розвиток естетичної культури молодших школярів засобами образотворчого мистецтва. URL : http://eprints.zu.edu.ua/13452/1/Piiddubna_2012.pdf (Дата звернення 14.05.2022р.).

*Редакційно-видавничий центр
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука,
33027, м. Рівне, вул. ім. академіка Степана Дем'янчука, 4
Наклад: 100 примірників.
Підписано до друку 25.05.2022 р.
Друк офсетний.*